

SPELEOLOGIJA:
MAGANIK U CRNOJ GORI

Kilometar pod zemljom

BICIKLIZAM

BIKES TELL STORIES

PROJEKAT NOVOSADSKOG
NOVINARA MILANA LISICE

+ **MOJ PRVI BREVET**
CIKLO SVET SRBIJA

VISOKOGORSTVO DURMITOR ŠARA

**PLANINARENJE
KOSMAJ
KANJON TRIGET
RAJAC
ORIEN
KOŽUF**

**MARKET
IZAZOV ZA DAME**
iz iskustva iskusne planinarke

LJUDI

Fotograf Tom Robinson

Putujuće noge „Feet First“

EKSPEDICIJA

Extreme summit team

Island peak 2013.

MONTE ***Bondone*** ITALIJA

Rifugio Viote

Planinarski dom Viote

Ovaj dom, pored atraktivnih vrhova, trekking tura i stena, nudi i više turističkih opcija...

Planinarski dom, vlasništvo Autonomne pokrajine Trentino, nalazi se na nadmorskoj visini od 1.640 metara, u centru visoravni Viote, na vrhu planine Monte Bondone (**foto A**), na samo 20 minuta od Trenta. Otvoren tokom cele godine nudi smeštaj sa 18 kreveta u sobama od dva ili tri kreveta. Dom je deo i Alpskog botaničkog vrta Viote (Giardino Botanico Alpino Viote), o kojem brine Muzej prirodnih nauka Trenta. U njemu možete videti više od 2.500 vrsta „alpskih“ biljaka iz planinskih regija celog sveta.

Pored lepote same sredine, Dom se nalazi nasuprot Tri Vrha (Tre Cime del Monte Bondone) - **foto B**, koji su meta trekking turista koji dolaze u zonu. Sledeći planinski put N 607, u roku od oko četiri sata trekkinga moguće je obići sva tri vrha: Cornetto (2.180 mnv), Doss D'Abramo (2.140 mnv) i Cima Verde (2.102 mnv), prolazeći preko via ferrata do vrha Doss D'Abramo. Ista planinska ruta moguća je i zimi turno skijama ali samo za eksperte, dok je izlazak na Cornetto (**foto C**) je izazov i za početnike (naravno, uzimajući u obzir fizičku pripremu, tehničku opremljenost i dobre vremenske uslove, stanje snega i opasnosti kojima se izlažemo).

Pored trekkinga prema vrhovima, visoravan je jako pogodna i za ugodne šetnje u prirodnom rezervatu

Mogućnosti planinarenja

Cornetto (2.180 m) - 1,30 h
Doss D'Abramo (2.140 m) - 2,30 h;
Cima Verde (2.102 m) - 4,30 h;
Palon del Bondone (2.090 m) - 2,30 h

Predlažemo vam i posetu Brenti (Dolomiti di Brenta). Dolomiti su uvršteni na UNESCO-v popis prirodnih dobara svetske baštine. Na oko sat vožnje od Doma dolazimo u podnožje jedne od najlepših planina Alpa. Planinski masiv koj se proteže u zapadnom delu Trentina između doline reke Adige na istoku i grupe planina Adamello i Presanella prema zapadu na više od 40 km dužine i oko 12 km širine. Sa svojim vrhovima od preko 3.000 mnv (Vrh Tosa 3.170 mnv) nudi beskonačne mogućnosti planinarenja i alpinizma, trekinge, razne vrste penjanja za eksperte i početnike.

Sve to nalazi se na samo sat vremena vožnje od Planinarskog doma.

Tre Cime. Možete uživati u zaštićenim pašnjacima i crnogoričnim šumama sa pogledom na Dolomite di Brenta planinskim obroncima zaštićeni Unescom (**foto na prethodnoj strani**) prema severu ili Kotlinom jezera (Valle dei Laghi - **foto D**) prema zapadu sa svojih pet jezera, u Trentinu ih je više od 300, sa najpoznatijim Lago di Garda prema jugu.

Na oko dva kilometra od Doma postoji mogućnost sportskog penjanja na stenu Graffer (Falesia Graffer), težine od 4.a do 7.b. Smeri su veoma posećene tokom leta jer je izložen prema zapadu i sa svojom nadmor-

Posetite

Trento i Rovereto

Za turiste i ljubitelje kulture predlažemo da posete Trento i Rovereto. To su dva grada, na oko 20 minuta vožnje od Doma, koji pored živopisnih centara u kojima dominira miks austrougarske i venezijanske arhitekture, nude i raznorazne kulturno umetničke sadržaje, a pre svega MART (Museo di arte moderna e contemporanea di Trento e Rovereto - Muzej savremene kulture Trenta i Rovereta), jedan od najpoznatijih italijanskih muzeja moderne umetnosti, dok u Trentu predlažemo MUSE, Muzej prirodnih nauka, kako ga zovu u Trentu - „Ostvari san“.

skom visinom od 1.580 metara nudi ugodno klimatsko stanje za razliku od litica u dnu kotline koje su izložene suncu u većem delu dana dakle i visim temperaturama koje nisu baš ugodne pri penjanju.

Kad smo već kod penjanja, na 20 km od doma nalazi se Arco (Arko), gradić poznat u celom svetu po svojim liticama i ponudama za sportske penjače. Već godinama ugošćuje takmičare u Svetskom prvenstvu u boulder penjanju, a blizina jezera Garda (oko 5 km) i opremljenost bike stazama privlači i veliki broj MTB ljubitelja.

Kako doći?

Automobilom

Izaći sa autoputa **A4 (Trst - Milano)** u Veroni, uzimajući autoput **A22 (Modena - Brennero)**. Uputiti se prema Brenneru. Posle 70 km izaći na **Trento Sud**, uzimajući obilaznicu prema Padovi. Posle tunela izaći na **Uscita 6** i uputiti se sa kružnog toka prema Arco. Nakon 3 km, na izlasku iz tunela skrenuti desno prema Sopramonte.

Kad ste na putu za Sopramonte nastavite sledećih 15 km prolazeći prvo Sopramonte, posle toga Candriai, Vanezze, Norge i Vason. Oko 3 km posle Vason dolazi se na visoravan Viote sa pogledom na Tri Vrha (Tre Cime). Posle mosta skrenuti desno prema parkingu sledeći smeđe oznake za Rifugio Viote.

Opis doma

Planinska dom se nalazi u zimzelenoj šumi u blizini parkinga za aute, kampere i autobuse. Komotan pristup. U trpezariji s kuhinjom je oko 45 mesta za sedenje, ispred kuće, na sunčanoj terasi oko 40.

U 7 soba ima **18 ležaja**; WC i **kupatilo** su zajednički; **centralno grejanje**. Struja i voda su priključeni na gradsku mrežu. **Wi-fi internet** i antene za **tv**.

Dom je otvoren za goste od 1. juna do 1. oktobra.

Kontakt informacije

Domaćini: Miroslav Bogunović i Alessandra Marrone

Telefon: 00390461948033; +393483590494

Web: www.rifugioviote.it

E-mail: info@rifugioviote.it

Facebook - OVDE

Govorimo: italijanski, srpskohrvatski, engleski i francuski jezik

Avantura od **360** stepeni www.panoramasrbije.com

Pronađite i pogledajte najlepše turističke destinacije u Srbiji - virtuelno, sa okretanjem u svakoj prostoriji u punom krugu od 360 stepeni, kao da ste na licu mesta i nadamo se da ćete ih posetiti. Takođe, možete pogledati virtuelne prezentacije značajnih lokacija, objekata i kompanija. Pre svega, cilj nam je da svima koji žele da upoznaju i posete Srbiju, preko ovog sajta omogućimo realan

panorama srbije
najlepše turističke destinacije u Srbiji sa razgledanjem u 360 stepeni

prikaz prirodnih bogatstava, smeštaja za odmor, vrstu usluge i lokacije kako bi ste tačno znali šta vas očekuje na destinaciji.

Labor planinara 2013

28.06 – 07.07.2013
Prokletije – Grbaja
Planinarski dom "Branko Kotlajić"
Prijave na info@pd-radnicki.rs

WWW.PD-RADNICKI.RS

Medijski pokrovitelj

EXTREME SUMMIT TEAM

CIKLO SVET SRBIJA
Udruženje biciklista

 DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

MOJA PLANETA 32 • Maj 2013.
Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje
Osnivač i izdavač:

Studio za dizajn „Smart Art“

Adresa redakcije:

Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad

smartart

Glavni i odgovorni urednik:

Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)

Art direktor:

Ivana Ubiparip

Prelom:

Studio za dizajn „Smart Art“

Fotografije:

Dreamstime, SXC, Studio za dizajn „Smart Art“

Advertajzing:

062/22-37-47

Izdanje je besplatno i distribuira se u PDF formatu, putem elektronske pošte. Stari brojevi se mogu downloadovati iz arhive sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

796.5

MOJA planeta [Elektronski izvor] : besplatni outdoor magazin za

aktivan život / glavni urednik Jovan Jarić . -

Online izd.- Elektronski časopis . - 2010, br. 1 - . -

Mesečno . - Dostupno na http://www.mojaplaneta.net

ISSN 2217-3307

COBISS.SR-ID 255946503

Magazin upisan u Registar javnih glasila Srbije pod registarskim brojem:

DE: 000002

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art“ i autora. Kopiranje, dalja distribucija teksta (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjena je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art“ i autora. Tekstovi i fotografije se objavljuju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za sadržaj i istinitost reklamnih poruka. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamparske i nenamerne greške. Redakcija nije obavezna da vraća i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.

 DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

Fotografija naslovne strane: Dreamstime Stock Photos

POTRAŽITE NA:
WWW.MOJAPLANETA.NET

 PLANINARSKI DOMOVI REGIONA

Adresar planinarskih domova iz celog regiona na jednom mestu

 forum

Putovanja, planinarenja, najave akcija, kupi-prodaj, izveštaji sa akcija...

Stare brojeve magazina „Moja planeta“ možete skinuti sa Internet adrese:
www.mojaplaneta.net
na linku ARHIVA

KILOMETAR POD ZEMLJOM

Nyx vertikalna 429 m

Speleološka istraživanja na području
Crne Gore: na **Maganiku** otkrivena
jama dublja od 1.000 metara...

Probijena je magična granica. Pao je prvi kilometar. Crna Gora se pridružila nevelikom društvu od 18 zemalja svijeta koje imaju pećine dublje od 1.000 metara. Duboki crnogorski krš je godinama obećavao ovako otkriće. Speleolozi su istraživali na Durmitoru, Lovćenu, Orjenu, Prokletijama... Ali Maganik je „izrastao“ u naš speleološki Olimp.

Na nepristupačnom i surovom terenu „ljutog“ krša, otkrivena je i istražena najdublja jama u Crnoj Gori. Prošle godine grupa čeških speleologa uspjela je da prodre do dubine od 1.027 m. Željezna jama (Iron deep) na Maganiku je tako lijepo premašila dubinu Jame na Vjetrenim brdima (-775 m) na Durmitoru koja je još od 1985. godine suvereno držala primat među dubokim jamama u Crnoj Gori. I to nije sve, zastrašujući bezdan sa nazivom Nyx u Jami na Treštenom vrhu, također na Maganiku, nalazi se na 11 mjestu svjetske liste najdubljih vertikalala.

Grotlo najdublje vertikale u Jami na Treštenom vrhu

Ovo grotlo potpuno okomitih strana, koje uzima dušu i um speleologa, završava se na dubini od 429 metara. (Ajfelova kula je visoka 300 m, a Empajer stoji u Njujorku 381 m).

PEĆINA DUBOKI DO BILA NAJDUBLJA NA SVIJETU

Istorija istraživanja dubokih jama u Crnoj Gori nas vraća na početak dvadesetog vijeka kada je austrougarska vlast 1916. godine angažovala G. Lahnera da istraži jamu u Dubokom dolu na obodu polja Krstac u blizini Njeguša u svrhu vodosnadbijevanja vojske i stanovništva. Istraživanja su dosegla za to vrijeme nestvarnu dubinu od 340 metara i pećina Duboki do je tada bila zvanično najdublja na svijetu. Sredinom osamdesetih godina prošlog vijeka na Durmitoru, od strane međunarodnih speleoloških ekspedicija, istražena je Jama na Vjetrenim brdima, tada najdublja jama u Jugoslaviji i na Balkanu, koja još uvijek posjeduje potencijala za dalja istraživanja.

Zanimljivosti crnogorskog krša

Najdublja jama: -1.027 m - ŽELJEZNA JAMA, Maganik

Najduža pećina: 17.500 m - PEĆINA NAD VRAŽJIM FIROVIMA, Bijelo Polje

Najdublja vertikala: -429 m - NYX, Jama na Treštenom vrhu, Maganik

Najduži sifon: 1.000 m - JURIŠKO VRELO, Bijelo Polje

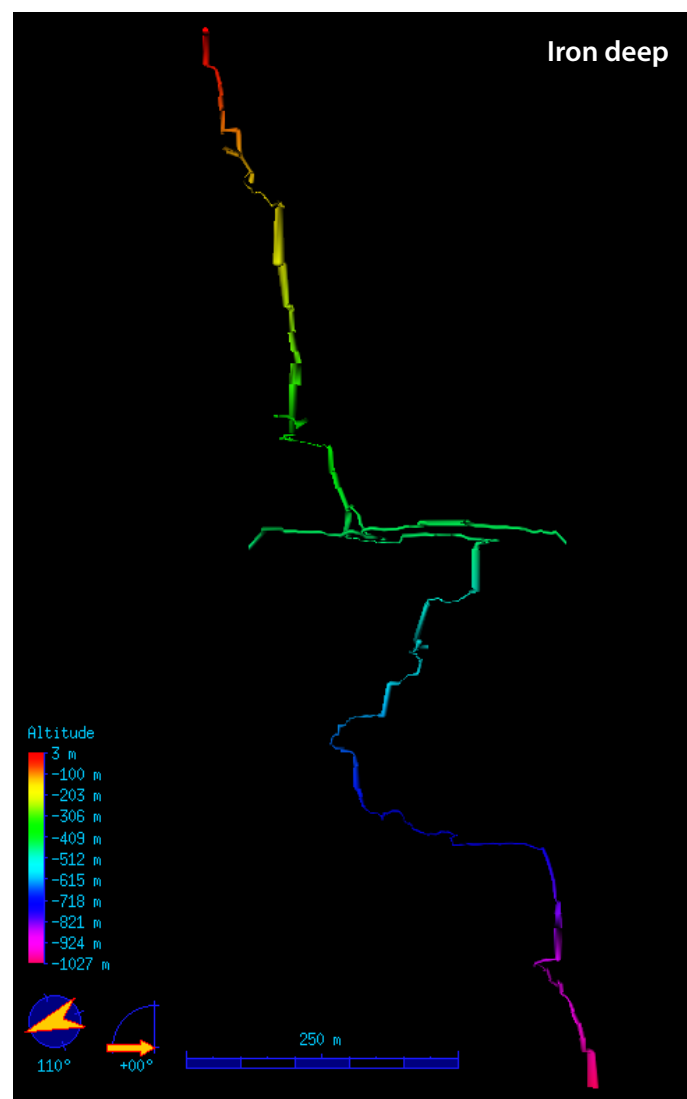
Najdublji sifon: -133 m - ORAHOVAČKA LJUTA, Risan

Najduže jezero: 220 m - DUGO JEZERO, Pećina nad Vražjim firovima

Najveća dvorana: 100 x 40 m - VELIKI BRAT, Pećina nad Vražjim firovima

Najduži kanal: oko 5 km - DUGI KANAL, Pećina nad Vražjim firovima

Najviši stalagmit: 18 m - MONOLIT, Pećina nad Vražjim firovima

NA SAJTU WWW.SPELEOLOGIJA.ME PRIKUPLJENI SU PODACI ZA 25 PEĆINA DUŽIH OD 1.000 METARA. UKUPNA DUŽINA TIH PEĆINA JE 62 KILOMETRA

Na listi jama u Crnoj Gori dubljih od 300 metara za potrebe sajta www.speleologija.me autor ovog teksta je prikupio i obradio podatke za 22 speleološka objekta. Šest je na Maganiku, pet na Durmitoru, četiri na Lovćenu, po tri na Prokletijama i Orjenu i jedna na Moračkoj kapi. Ovaj spisak dovoljno govori koliki je potencijal za dalja istraživanja na mnogim lokalitetima od mora do krajnjeg sjevera Crne Gore.

Na Orjenu je najdublja Kozja rupa sa dubinom od 654 metra kao i jama PT4 duboka 455 m. Duboki do na Lovćenu dostigao je dubinu od 506 m, a Zečja rupa 400 m. Na Durmitoru pored Jame na Vjetrenim brdima istraženi su brojni speleološki objekti: Jama u Malom Lomnom dolu (-605m), Fliš (-582m) i Jamski sistem u Obručinama (-464m). Na Prokletijama najznačajnije su jame Gornicza (-516m) i Ledena pećina (-445m), a na Moračkoj kapi Jamu u Crkvenom dolu (-453m) koju su istražili speleolozi DI V.M. Manda iz Valjeva.

NOVA ISTRAŽIVANJA U PEĆINI NAD VRAŽJIM FIROVIMA

Na sajtu www.speleologija.me prikupljeni su podaci za 25 pećina dužih od 1.000 metara. Ukupna dužina tih pećina je 62 kilometra. Primat od samog početka istraživanja 1988. godine i dalje drži Pećina nad Vražjim firovima u Đalovića klisuri, Bijelo Polje. U medijima se plasiraju različiti podaci i nagađanja vezano je za najdužu i najljepšu crnogorsku pećinu.

Sifon u pećini Juriško vrelo

Još jedno speleološko pregnuće zaslužuje posebnu pažnju: Dva speleoronioca iz kluba Pusty žleb iz češkog grada Brno, pokušali su da prerone sifon u pećini Juriško vrelo u Đalovića klisuri koji je prethodno od istog kluba bio istražen u dužini od 350 m. Uz pomoć podvodnih skutera uspjeli su da rone sifon u dužini od kilometra ali pećina se nije „otvorila“. To je najduži sifon u kopnenoj pećini u Crnoj Gori, a prema dostupnim podacima i mnogo šire.

Od zastarjelih podataka istraživanja obavljenih prije dvije decenije, do pretjerivanja u dužini od više desetina, pa čak i stotina kilometara. Zvanično, od strane Speleološkog odsjeka Beograd, koji je otpočeo istraživanja ove pećine, otkriveno je oko 12 km (mapirano 10.550 m). Petnaestak godina od prvih istraživanja, Češki speleološki savez predvođen klubom „Pustý žleb“ iz Brna, u saradnji sa PSK „Akovo“ iz Bijelog Polja su kroz ekspedicije „Meduza“ od 2002. do 2012. istražili oko 5,5 km novih kanala ronivši dva sifona na kraju Dugog kanala, i tri sifona u Srksvom pomorskom putu. Potencijal za nastavak istraživanja ove pećine je i dalje veoma veliki.

Njegov pećina na Njegušima, Cetinje, druga je pećina po veličini. Sa 5.300 m istraženih podzemnih prostora svrstava se u red speleoloških objekata izuzetno velike dužine. Posljednjih godina

istraživanja Njegoševe pećine sprovede mađarski speleolozi a potencijal za dalje napredovanje i dalje postoji.

Sigurno najdužu istoriju istraživanja ima Lipska pećina (3.410 m) u Dobrskom selu nadomak Cetinja koja se nalazi na trećem mjestu liste najdužih speleoloških objekata u Crnoj Gori. Već početkom 19. vijeka pećinu je istraživao Englez Lejard, čuveni Pavle Rovinski 1887. godine istražio je 450 m dužine, a 1905. godine pećinu je istraživao i premjerio u dužini od oko 800 metara austrijanac Gustav Gesman koji je pećinu detaljno opisao u svom radu „Die Tropfsteinhöhle von Lipa in Montenegro”. Krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih pećinu su istraživali speleolozi nekoliko klubova iz Slovenije i Srbije. Što se tiče dugih pećina svakako treba pomenuti pećinu Grbočicu (2.650 m) u širem području Skadarskog jezera, koja je, kao i Lipa, na listi zaštićenih područja prirode Crne Gore.

SPELEOLOŠKI KAMPOVI ŠIROM CRNE GORE

Trenutno najveća speleološka istraživanja se sprovede na nekoliko lokaliteta u Crnoj Gori. Posljed-

Najduže pećine u Crnoj Gori

Pećina nad Vražjim firovima	1.7500 m
Njegoš pećina	5.300 m
Lipska pećina	3.410 m
Željezna jama (Iron Deep)	2.820 m
Grbočica	2.650 m
Duboki do	2.500 m
Fliš	2.450 m
Začirska pećina	2.180 m
Pećinski sistem 11 u Ledenom dolu (X1108, X1208)	2.100 m
Ledena pećina (Jaskinia Lodowa)	1.956 m

Najdublje pećine u Crnoj Gori

Željezna jama (Iron deep)	- 1.027 m
Jama na Vjetrenim brdima	- 775 m
Kozja rupa	- 654 m
Jama na Treštenom vrhu	- 622 m
Jama u Malom Lomnom dolu	- 605 m
Fliš	- 582 m
Jama Górnica	- 516 m
Duboki do	- 506 m
M73	- 473 m
Jamski sistem u Obručinama	- 464 m
PT4	- 455 m
Jama u Crkvenom dolu	- 453 m
Ledena pećina	- 445 m
Grotta dei Liberi	- 412 m
Zečja rupa	- 400 m

njih godina Mađarski speleološki savez u okviru NP „Lovćen”, organizuje speleološke kampove. Na ovom području locirano je i istraženo više od 40 speleoloških objekata.

Osim već pomenutih Njegoš pećine i pećine Duboki do, značajne su Zečja rupa (1.700 m), pećina Bogos (1.617 m), Žestoka pećina (1.100 m) i Ledena pećinu (944 m).

U okviru NP „Prokletije”, uglavnom na masivu Bjelič, Poljski planinarski savez (PZA) organizuje kampove na kojima učestvuje i ASAK i Speleološki klub Kraljevo iz Srbije. Istraženo je više od 40 speleoloških objekata a najznačajnije pećine su: Ledena pećina –

Lodowa (1.956 m), Gigant (1.635 m), pećinski sistem Nibyczarna i Babina sisa (1.611 m), Górnica (1.216) i Čardak (1.054 m).

Na području Nacionalnog parka „Skadarsko jezero”, u okviru IPA projekta „Priroda za budućnost”, sprovedena su sistematska istraživanja 21 speleološkog objekta a u istraživanju su sprov- eli NPCG, Biospeleološko društvo Crne Gore, Prirodnjački muzej Crne Gore i Outdoor club iz Podgorice. Takođe, Biospeleološko društvo i OCP na Kučkim planinama organizuju tradicionalne kam- pove gdje je locirano i istraženo oko 30 speleoloških objekata a najveći je Opasna jama sa dubinom

većom od 200 m i sa značajnim potencijalom za nastavak istraživanja.

Na Durmitoru, pored ranijih istraživanja, treba pomenuti i nova u Ledenom dolu gdje je nekoliko poljskih klubova nastavilo istraživanja pećinskog sistema „Jedanaest” (X1108, X1208) čija je dužina 2.100 m, a dubina 281 m.

Na Maganiku pored već opisanih istraživanja treba pomenuti pećine M 73 i M 13 čija dubina premašuje 400 i 300 metara i nastavljaju se.

Speleološki kamp „Meduza” na kojem učestvuju Češki speleološki savez a čiji je domaćin PSK „Akovo” iz Bijelog Polja nastavlja desetogodišnju tradiciju

Pećina nad Vražjim firovima – Dvorana svijecnjaka. Foto: Saša Popović

Foto: Mirsad Badžić

Info

Prikupljeni podaci o najdubljim i najdužim pećinama u Crnoj Gori koji se nalaze na sajtu speleologija.me su najklopetniji i najsvežiji podaci na jednom mjestu koji mogu podstaći na buduće ažurnije objavljivanje speleoloških istraživanja u Crnoj Gori. Osim podataka o dužini i dubini pokušali smo da prikupimo i nacрте i fotografije pećina a taj posao vremenom će biti sve kompletniji. www.speleologija.me

istraživanja Pećine nad Vražjim firovima i drugih pećina u Đalovića klisuri.

Osim ovih istraživanja članovi PSK „Akovo“ su posljednjih nekoliko godina uz podršku Regionalne razvojne agencije za Bjelasicu Komove i Prokletije locirali, istražili i opisali oko 110 pećina i jama na području opštine Bijelo Polje. Osim Pećine nad Vražjim firovima, još dvije pećine su duže od 1.000 metara sa perspektivom daljeg napredovanja, oko 40 pećina je srednje velikih sa dužinom do 1.000 metara. Svi objekti imaju urađene nacрте i potpuno

sređene speleološke zapisnike.

Na kraju treba pomenuti i formiranje Biospeleološkog društva Crne Gore, formiranje nekoliko novih speleoloških klubova i speleoloških odsjeka pri planinarskim klubovima, organizovanje speleoloških škola od strane Planinarskog saveza Crne Gore i Asocijacije speleoloških društava Crne Gore kao i specijalne obuke za speleospašavanja koje je organizovao GSSCG.

ŽELJKO MADŽGALJ
CENTAR ZA ISTRAŽIVANJE I ZAŠTITU KRŠA

Maganik

Juriško vrelo.
Foto: Mirsad Badžić

24 SATA KOPRENA

24.-26.maj 2013 / Planinski masiv Stare planine

Avanturistička trka "24 sata Koprena" predstavlja specifičan sportski događaj u prirodi gde je najvažnija stvar biti mentalno spreman. Pored toga što vam treba van-serijska kondicija, jako je teško ponavljati uspone bez prestanka na istoj stazi. Cilj je samo jedan, ko će više puta popeti jedan od najmoćnijih vrhova Stare planine – Kopren, za 24 sata. Pravi planinarski maraton po prvi put u ovom formatu kod nas u zemlji, trka izdržljivosti i borba sa samim sobom. Dva sporta, planinarenje i brdski biciklizam, dve klase – expert i hobi. Trka nije samo za vrhunske sportiste već i za sve ljubitelje prirode, avanture i druženja. Sudeći po dosadašnjim prijavama, slobodno možemo očekivati da ovo postane jedna od najmasovnijih sportskih manifestacija u prirodi u regionu. Netaknuti deo Stare planine, našeg najdužeg i najvišeg planinskog masiva u Srbiji (pored Prokletija i Šar planine na Kosovu) je priča za sebe. Za planinare, orijentirce, brdske trkače, amatere, maratonce, ruta ide od planinarskog doma u Dojkincima preko Ponora, Stražne čuke do Koprena i nazad. Staza će biti detaljno markirana, sa 3 kontrolne tačke između vrha i starta koji će takođe biti kontrolni punktovi. Jedan krug će imati cca 26km sa 1.100m/nv uspona. Biciklistička ruta ide sa istog starta ali preko Pakleškog vrha, Mramora, Bratkove strane, Krvavih bara i Arbinja. Biciklistički "krug" će imati cca 35km i oko 1.000m/nv uspona. Start u Dojkincima se nalazi na 900mnv u neposrednoj blizini planinarskog doma PD Vidlič. Kopren je visok 1.963m/nv a Bratkova strana na 1.943m/nv. Takmičarima je dozvoljeno da nose šta god hoće od opreme (gps uređaji, rančevi, štapovi itd) a obavezne su čeonе lampe i svetla na mauntinbajkovima u toku noći. Što se tiče hrane i tečnosti, takođe je sve dozvoljeno i samo je na takmičarima šta će nositi, jedino mesto gde će biti baza i "refresh point" je start. Svi ostali punktovi ne vrše logistiku oko ostavljanja/preuzimanja opreme ili priliku za dopunu vodom i hranom.

Okupljanje takmičara u Dojkincima je zakazano za petak 24.maj od 20h do 22h gde će svi učesnici potpisati izjavu o odgovornosti i preuzeti svoj startni broj. Trka startuje u subotu 25.maja u 10h ujutru. Obavezne su overe vremena i evidencionih kartona koji se dobijaju uz startni broj na svakoj kontrolnoj tački tj punktu (to uključuje kao što smo naveli i vrh i start za oba sporta). Ne postoji limit učesnika, nema otkazivanja trke, kakvo god da je vreme, biće isto za sve. Samo jaka grmljavina ili neвреме može pomeriti start za koji sat. Moramo napomenuti da ovakav (manje-više sličan) format trke postoji već duže u svetu i jako je popularan. Naš Savez je već stupio u kontakt sa organizatorom najveće trke izdržljivosti tj trail runninga u Evropi – UTMB (Ultra maraton oko Mt Blanc-a koji prolazi kroz tri zemlje, trka duga blizu 170km sa usponom od cca 10.000mnv) i ušli smo u proces za dobijanje prava za međunarodno bodovanje trek/trail kategorije za učešće na UTMB. Pored svega navedenog jedna od najbitnijih stvari je da mi (organizatori i učesnici kao najveći ljubitelji prirode) svojim ličnim primerom planinu ostavimo onakvu kakvu smo je i zatekli – čistom i netaknutom. Više o svemu možete pogledati u pravilima i propozicijama trke, na našoj FB stranici: <http://www.facebook.com/24hKoprena/notes>. Pa, spremite se, vidimo se na Staroj planini!

Savez ekstremnih sportova Srbije
Udruženje Fristajlera
Kontakt osobe za prijavu i medije: Marko Nikolić 0638670711, Manja Breberina 0645811212

VISOKOGORSTVO

Durmitor

Sarajevski visokogorci
i ovog 1. maja tradicionalno
na Durmitoru (**Crna Gora**)...

VISOKOGORSTVO

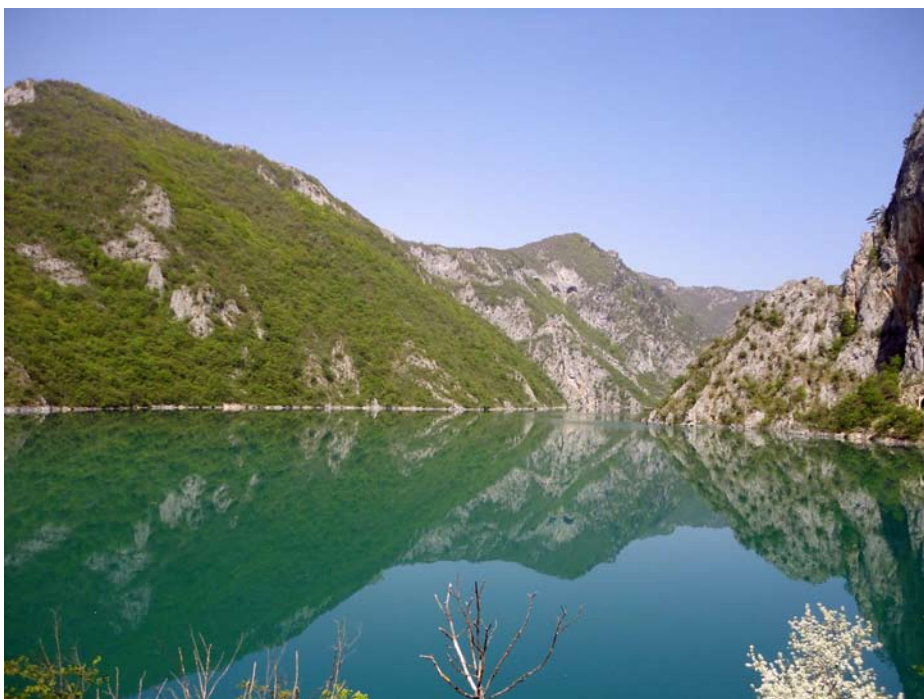

Klub visokogoraca Sarajevo, već tradicionalno, Prvomajске praznike provodi na Durmitoru. Rani polazak iz Sarajeva u sunčano jutro poznatom rutom... Kanjon Pive, Pivsko jezero koje nikad do sada nije bilo punije i bistrije. Nažalost, put preko Trsa je zatvoren zbog velikih snježnih nanosa, kažu i preko 15 m. Tako da nastavljamo prema Nikšiću. Obilazimo i Etno selo Nevidio sa istoimenim kanjonom. Nevidjevši, već samo čuvši hučanje bistre planinske rijeke, nastavljamo ka vodopadu Skakvica gdje smo se izuživali i rashladili.

Put do naše male vikendice na Žabljaku brzo je prošao. Smjestili smo se, pa pogled sa terase na masiv Velikog i Malog Međeda zalili kafom... I zasladili se vanilicama tetke Branke!

Plan: dio tima (3) ostaje na Žabljaku, a ostali (6) jutrom kreću prema katunima Lokvice gdje se planira noćenje te kružna tura oko Međeda. Ruksaci na leđa - sva oprema plus šatori. Nismo sigurni u kakvom su stanju katuni u Lokvicama. Staza je dobro markirana, snijega još uvijek ima u velikim količinama, ali je jako dobar za hodanje. Krplje su bile višak, a kako se kasnije ispostavilo i šatori. Katun je bio u odličnom stanju - suh, čist i nadasve topao.

Vikend prije, na katunima Lokvice odvijala se prava drama. Povrijeđen je alpinista Miroslav Lazarević i njegovo spašavanje

i transport do zdravstvene ustanove uspješno je obavila GSS - Crne Gore. I ovim putem Miroslavu želimo brz oporavak, a zahvaljujemo se momcima i djevojkama iz GSS-a na brzom i profesionalnom spasavanju. Kao i svaki put do sada kad se nađete u srcu Durmitora sa tim svim vrhovima, čarobnim usponima na „Soe nebeske“, svaki cilj za uspon je upitan. Pa tako i naš plan „kružna tura oko Međeda“. Da li na ovaj ili onaj vrh... A oni svi gorostasni i ponosni mame vas.

Mali odmor u Lokvicama, raspored obaveza i prepakivanje... Danas se nastavlja sa usponom na Bandjenu, noćenje a jutrom na Veliku Previju. Uspon veličanstven kroz Zelenu lokvu - sada bijelu, snježnu lokvu - Suvo lice na Trojni prevoj i Bandijernu. Vrijeme umjereno oblačno, sa jakim vjetrom na vrhu Bandijerne nije nas omelo u uživanju i pogledu na okolne vrhove Minin Bogaz, Terzin Bogaz, Bobota... Zaista je ovaj Gorostas čaroban. Ispod se jedva nazire kuda bi vodio put da smo išli

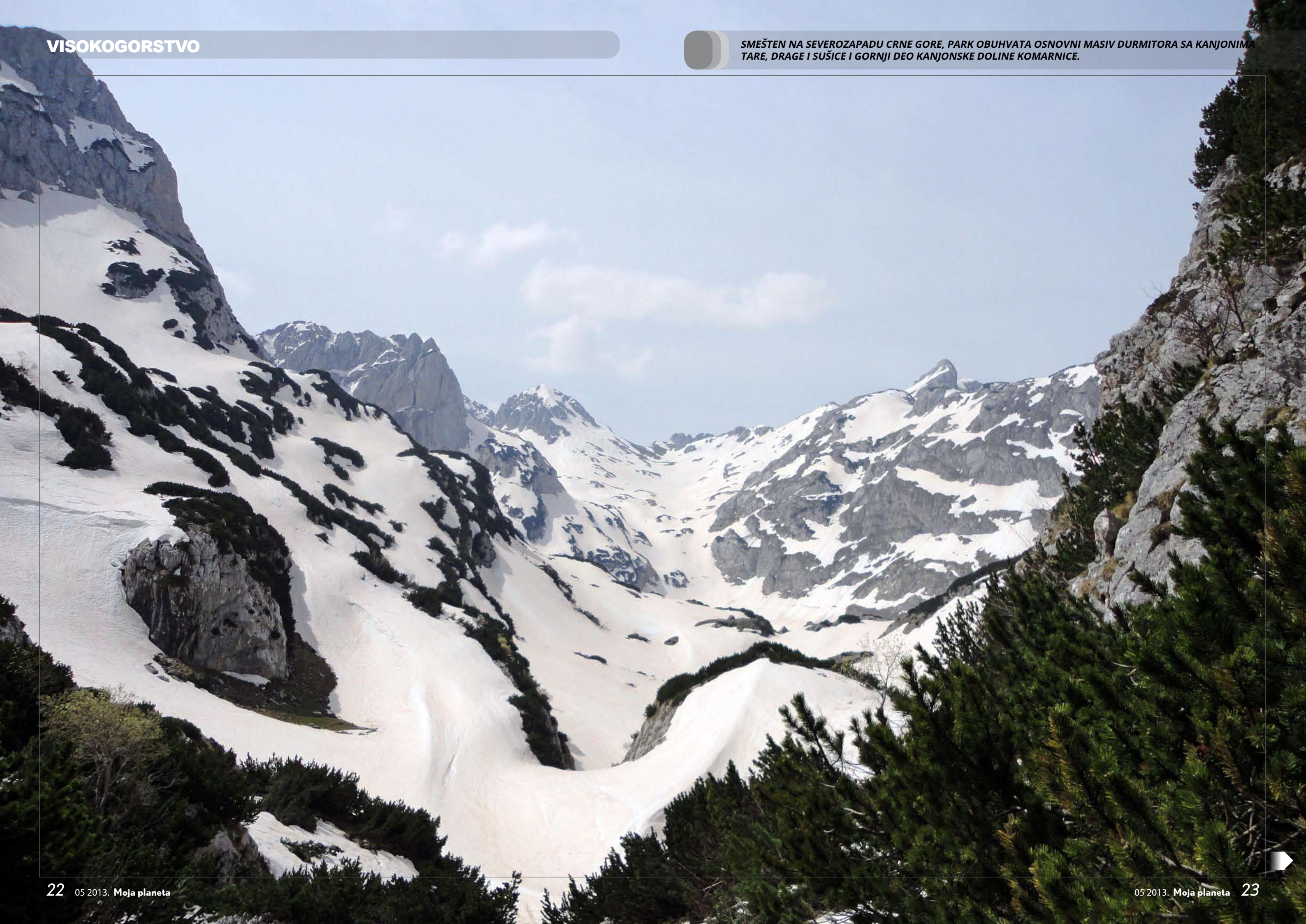
preko Trsa sve je „zaliveno“ snijegom. Kao jedna velika visoravan. Povratak je bio duplo brži od uspona, supica, kafa i u tople vreće, uz malo šale i smjeha uto-nusmo u san.

Prvi sunčevi zraci probudili su ekipu, kafa, doručak i put pod noge na Veliku Previju. Snijeg je dosta mekši nego prethodni dan. Sunce nam je saveznik, a i neprijatelj u ovakvim usponima. Strmo je i klizavao, ali napredujemo preko Bavana. Pod zadnjom klekom ispod stijene koja izviruje

iz snijega ukaza se i marka, malo priječanja prema ogoljelim liticama poznatim kao Djevojke (2.220 m) i evo nas na Velikoj Previji. Lijevo staza vodi na Veliki Međed, desno na Malu Previju i Žutu gredu, tik ispod Terzina Bogaza. Ispod nas u bjelini Velike Kalice crveni se alpinistički bivač. U iščekivanju bogatog vidokruga na Veliku Kalicu i sjevernu stranu Šljemena iznenađeni smo bjelinom i velikim ledeno - snježnim krakima koji su se visoko gore uvukli u žlijebave i pukotine

gorostasa Šljemena. Ispred nas je Savin kuk sa još vidljivim tragovima alpinističkog uspona iz Velike Kalice. Sa Velike Previje odnosimo sa sobom sliku oštih zubaca, isturenih snijegom pokrivenih bridova, pukotina, snježnim terasama i jedinstvenim snježnim strehama stjenovitih Šljemena, a preko Male Previje mističnog i nadasve za nas primamaljivog Miloševog toka... Nešto mi govori da će to biti naš slijedeći Prvomajski uspon, naravno 2014. Sve smo zabilježili fotografijom pa se po-

Iako spuštajući niz snježnu plohu nazad u Lokvice, te ka „našoj“ prelijepoj vikendici u Ivan Dolu.

Večera i razastrta karta, i dilema dan pred povratak u Sarajevo, kamo ići penjati, Savin Kuk ili Velika Šljemena. Metodom „odlučimo kad krenemo“ došli smo do podnožja skijališta „Savin Kuk“ i započeli svoj uspon na Šljemena. Šljeme i nije vrh u pravom smislu te riječi već zaravljani

kameni plato sa kojeg izbijaju vršci do nadmorske visine 2.455 m i zajedno sa Savinim Kukom čini istočni obod durmitorskog masiva.

Dan je vedar, toplo je. Sunce već počinje pržiti. Prvi dio uspona ide snijegom. Prethodnih dana smo se uvjerali da je snijeg idealan za hodanje, najvažnije je da se ne propada. Pomalo mi je smiješno, majka kratkih rukava, tempera-

tura zraka prava ljetna, a gazi se po snijegu. Lagano napredujemo. Šljemena su treći po visini vrh Durmitorskog masiva. Naš pravac Derneci - Panalj, pa preko Čiste strane na plato ne predstavlja tehnički zahtjevan uspon, već više trekking turu. Čista strana opravdava svoje ime, vijugavo gazimo po travi koja se nije oporavila ni od prošlogodišnje suše. Svojim hodom uznemiravamo bubamare

koje su svoje sklonište našle u šktom tlu između kamenja i pokojeg busena trave. Sa svakim postignutim metrom nadmorske visine vidici postaju ljepši, negdje u daljini na horizontu naziru se i Prokletije. Još malo, još malo i tu smo, na Istočnom Vrh Šljemena 2.445 mnn Kao nagradu za četverosatno penjanje Durmitor nam je dao pogled na svoje veličanstvene divove. Beskrajem kamena i snijega dominira Medjed. Zima je ove godine bila nesebična, snježne padavine su bile obilne. Trebaće puno Sunca da u ove krajeve dođe stvarno bezsnježno proljeće. U dolini Velike Kalice iz snijega izbijala crvenilo krova alpinističkog bivka, jedina boja osim sive i bijele.

Na vrhu nema vjetrova, toplo je i ugodno. Pravo mjesto i vrijeme za kafu sa pogledom. Uglavnom ćutimo, svako lomi svoje misli. Samo ponekad tišinu naruši pitanje o nekom vrhu ili pravcu. Zajedničkom fotografijom kreće naš povratak, opet Čista strana, pa snježni nanosi i konačno cilj u samom dnu skijaških staza. Oblaci nam ubrzavaju silazak šaljući pokoji kap kiše.

Dobro društvo, lijep dan, uspješna tura to je ono što nas vraća planinama uvijek i iznova...

SAMELA ZELIĆ

VISOKOGORSTVO

Šar planina

Prolećno planinarenje po **Makedoniji**: planinari iz Novog Sada, Kikinde i Bačke Palanke (**Srbija**) uživali su u kontrastu sunca i snega Šare...

Prolećno planinarenje na Šar planini obeležio je uzbudljiv kontrast sunca i snega koji je tek počeo da se otapa praveći divlje potoke po ovoj prelepom planini. Uspón na najviši vrh Šare - Titov Vrv na 2.747 metara nadmorske visine i vrh Plat 2.398 u samo dva dana dali su dva potpuno drugačija viđenja makedonske planine. Naša ekspedicija od 36 planinara iz Planinarskog društva „Kinda“ iz Kikinde, pojačanih ekipom iz Novog Sada i Bačke Palanke, protekle prvomajsko-uskršnje praznike „spojila“ je u Makedoniji, osvajajući dva vrha Šare.

Za uspon na Titov Vrv morali smo biti spremni već u šest ujutru. Sama pomisao na buđenje oko pet sati činila se dovoljno teškom, tako da je nevericu izazvala konstatacija domaćina iz Planinarskog doma „Smreka“ na Popovoj Šapci, poznatom ski centru koji je gotovo opusteo nakon zimske sezone, da se ovde na planini ni ne može

spavati duže. Pa, ko ne bi mogao spavati? Ipak, sledeće jutro je pokazalo da ne samo da čak ni sat nije potrebno navijati za buđenje.

Razlog za rani polazak je taj što se na ovoj planini često dešava da se odjednom skupe oblaci i padne kiša. Da bi izbegli tu neprijatnost, čak tridesetoro planinara krenuli su u cik zore u osvajanje Titovog

Kanjon Matka

Ukoliko se kojim slučajem nađete u Skoplju, ne propustite priliku da provedete barem par sati u prelepom Kanjonu Matka. Ovaj uzani kanjon reke Treske nalazi se u samoj blizini grada, tako da čak i gradskim autobusom možete doći do njega. Voda smaragdno zelene boje i litice na obali visoke po 1.000 metara daju posebnu draž ovom mestu. Matka je jedno od najpopularnijih avanturističkih destinacija na otvorenom u Makedoniji. Možete obići kanjon brodićem, u kajaku, veslajući na dasci ili se prošetati stazom u liticama dugom 6 kilometara, ući u pećinu koja je stanište slepih miševa ili posetiti nekoliko srednjovekovnih manastira na ovoj lokaciji.

Vrva na 2.747 metara nadmorske visine. Inače najviša tačka Šar planine, Titov vrv lociran je na nekih 21 kilometara od Tetova, a i danas nosi ime dobijeno po maršalu nekadašnje Jugoslavije, predsedniku Josipu Brozu Titu. To ipak nije i najviši vrh Makedonije već je to Golem Korab (2.764 mnv), koji se nalazi južno u nastavku venca Šare.

U nekih deset kilometara razdaljine izazov je bio savla-

Čista desетка za umetnički dojam

dati oko 1.000 metara nadmorske visine. Uspón se sastojao od savladavanja kraćih strmih i dužih „ravnijih“ deonica. Nakon trećine puta i nekih sat i po vremena, grupa je napravila prvu pauzu pored planinskog potoka nabujalog usled topljenja snega, što je bila i prva i poslednja prilika da se obnove zalihe vode. Ostatak staze bio je većinom pokriven snegom, što je u kontrastu sa lepim, sunčanim danom i delovima prekrivenim živopisnim planinskim cvećem, davalo neverovatno osećaj tokom pešačenja. Ipak, isti sneg je donekle ublažio dramatičnost grebena preko kojih smo prelazili. Poslednjih pola kilometra uspona preko kamene go-

leti bio je istinski test izdržljivosti za mnoge u našoj grupi.

Za trećinu grupe ove male, takoreći vojvođanske ekspedicije Titov Vrv je najviši vrh koji su do sada ispeli, dok je troje planinara prvi put savladalo savladalo veću visinu od 2.000 metara, tako da je po starom planinarskom običaju održano i malo krštenje. Od vodiča smo mogli čuti da se ne dešava tako česta da tako velika grupa, nas čak dvadeset i sedmero, uspe da osvoji ovakav vrh u uslovima kada je na stazi dubok sneg. Međutim, naš prolećni uspon na Šar planinu bio je poseban i po tome što su Titov Vrv ispenjalo i dvoje mališana od deset godina.

Sneg, koji nas je usporavao prilikom uspona, pokazao se kao sjajan saveznik u silasku, izazivajući osećaj dečije radosti prilikom spusta trčecim korakom, dok su neki iskoristili i sjajnu priliku za sankanje na jaknama - Šara superklisko. Nedaleko od planinarskog doma, pokazalo se da su vremenske prilike zaista varljive, s obzirom da su se u ranim poslepodnevnim satima vrlo brzo navukli oblaci i počela da pada kiša.

No, čak ni to što su se cipele sušile neuspešno nadomak vatre celu noć nije sprečilo osamnaest najupornijih planinara da sutradan krenu u osvajanje vrha Plat. Uspon je bio dosta lakši nego predhodnog dana, mada je snega bilo u izobilju. Negde je dostizao i metar dubine mereno planinarskim štapom, ali se na svu sreću pri hodanju nije propadalo ni blizu toliko duboko. Završnica uspona ipak nije bila laka. Da bi se došlo do našeg cilja, trebalo je svladati skoro 400 metara visinske razlike jednom strmom padinom. Vrh Plat je značajan u ovom masivu zato što se nalazi na centru planine, da to tako kažem i predstavlja najbolju tačku za panoramsko fotografisanje velikog dela planinskog venca. Kao na tacni, nalaze se oko vas Titov vrv, Lešnica, Kobilica, Vrtop... Sa ovog vrha takođe Šar planina izgleda najdramatičnije, jer imate dobar pogled na strme odseke i provalije, koji se ne vide pri usponu na Titov vrv. I ovog dana pri silasku uspevamo da prevrimo kišu i crne oblake koji su se skupili u popodnevnim satima. Posle planinarskih napora, čekalo nas je uživanje u makedonskom suncu na obali Ohridskog jezera. Zaslužili smo.

TEKST: JELENA PAKLAR
FOTO: JOVAN JARIĆ,
GORAN VELEMIROV

Iz planinarskih cipela u - japanke

Potpuni kontrast planinarenju na Šar planini dala je poseta Ohridu. Iz planinarskih cipela prešli smo u japanke i otvorili sezonu. Najodvažniji su se i bućnuli, iako za većinu to ipak nije bila opcija s obzirom da je temperatura vode početkom maja oko 16 stepeni, pa su pribegli šetnjama, obilasku i ispijanju kafa na plaži.

Desetogodišnji Kikindžani Marijana Makitan i Marko Lazarević, i pored veoma dubokog snega, popeli su Titov Vrv i pokazali da je ova visokogorska akcija za njih bila mačji kašalj. Ovi iskusni planinari iza sebe već imaju značajne rezultate i kao orijentirci.

Pop Ilija krsti planinare koji su prvi put prešli 2.000 mnv

Pozdrav sa Plata

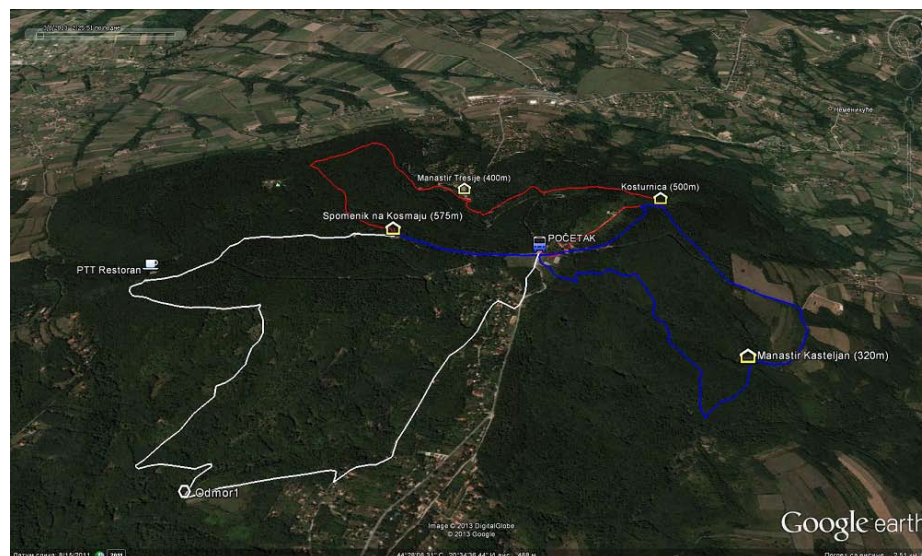

Kosmaj

Najmlađi mladenovački planinari -
Grebenčići bili su na Kosmaju (**Srbija**)
u potrazi za blagom...

Srbija

Pinom je
obeležena
približna
pozicija
opisane
lokacije.

Planinarski klub „Greden“ iz Mladenovca 24. aprila godine proslavio je prvu godinu postojanja. U skladu sa našim prioriternim ciljevima, a to su razvoj i afirmacija planinarstva, odlučili smo da akcija povodom proslave Dana kluba bude orijentisana ka najmlađima. Zbog toga, u saradnji sa osnovnom školom „Momčilo Živojinović“ iz Mladenovca organizovali smo akciju „Gredenčici u potrazi za blagom“ na „našoj“ planini Kosmaj gde su učenici prvog razreda kroz igru i takmičenje učili osnove planinarenja, kretanje po markiranim stazama i ponašanje u prirodi.

Akcija je osmišljena iz dva dela. U prvoj fazi formirane su tri ekipe: Bela ekipa - Prepelice, Plava ekipa - Lisice i Crvena ekipa - Srndaći. Svaka ekipa išla je svojom markiranom stazom dužine pet kilometara koje su kružne i lake. Staze obilaze kulturno-istorijske objekte na planini Kosmaj kako bi se deca bolje upoznala sa svojom okolinom i njenim vrednostima. Da bi klincima bilo interesantnije na stazama su bile i „baze“ na kojima su prvaci morali da reše određene zadatke. Pobjednik prve

faze bila je ekipa koja prva stigne do spomenika na vrhu Kosmaja. Druga faza je Potraga a blagom. U neposrednoj okolini spomenika bila je skrivena kutija sa blagom. Svaka ekipa dala je pet najposobnijih klinaca - mini tim, koji su u ime cele ekipe tražili blago. Ekipa koja je prva stigla imala je pravo da bira mesto odakle će krenuti u potragu. Sa svakim mini timom bio je jedan planinar PK „Greden“ koji je davao sugestije koliko su daleko od blaga po principu „toplo-hladno“. Pobjednik je ekipa koja prva pronađe blago.

U subotu ujutru, 20 aprila, na platou kod fudbalskog igrališta na Kosmaju sjatilo se 170 prvaka

spremnih da krenu u svoju prvu planinarsku avanturu. Klinci sa trakama u bojama svoje ekipe vezanim oko ruku i žutim kačketima preplavili su plato. Graja dece, oblačenje, pakovanje „planinarske opreme“ potrajali su desetak minuta dok ih iskusne učiteljice nisu spakovale u kolone „dva po dva“. Pošto su vodiči ispričali prvacima kako se kreće planinarskom stazom, objasnili šta ih sve čeka na stazi i odgovorili na bezbroj mogućih i nemogućih pitanja ekipe su krenule na staze. Da bi sve prošlo u najboljem redu sa ekipama je pored vodiča i učiteljica išao i veći broj planinara, kao i ekipe Prve pomoći iz podmladka Mladenovačkog Crvenog krsta. „Srndaći“ su se zaputili ka Viliinom koritu prema starom PTT odmaralištu, Prepelice ka manastiru Tresije, a Lisice prema Kasteljanu i Spomen kosturnici. Na stazama je bilo veselo: pravili su se planinarski štapovi

Info

Planinarski klub „Greden“ Mladenovac
Telefon: +381(0)64/19-837-19
E-mail: greden.pk@gmail.com
Web: www.pkgreden.weebly.com

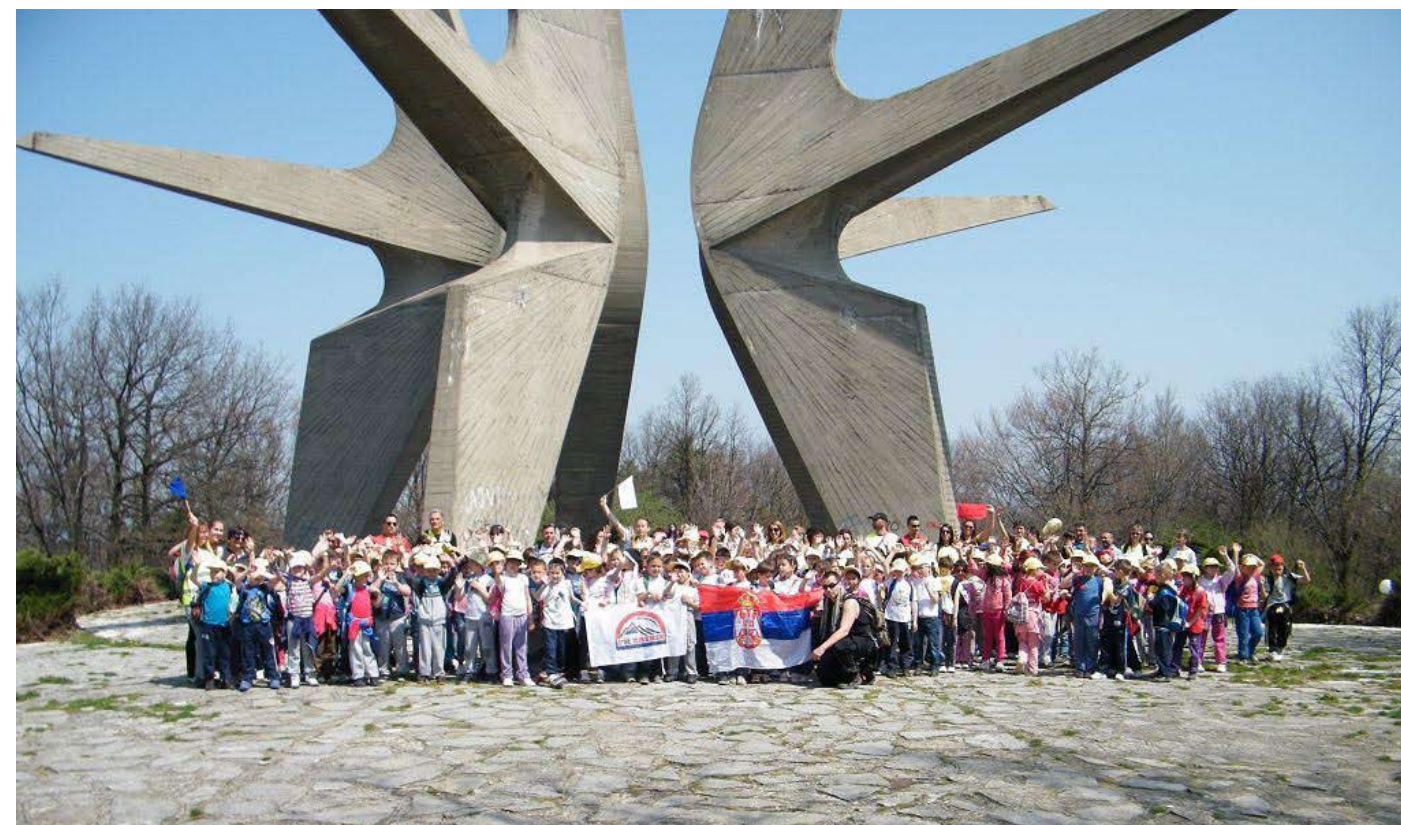
od grana, neki su videli fazane, neki su se družili sa šumskom kornjačom, neki su mazili konje... A neki su se i umorili. Planinari koji su bili na bazama zadavali su deci „teške“ zadatke koje su klinci brzo rešavali i za šta su bili nagrađivani čokoladicama. Na plato kod spomenika borcima iz Drugog svetskog rata na vrhu Kosmaja prva je stigla ekipa Srndaća, a ubrzo za njima stigli su Lisice i Prepelice. Posle male pauze za slikanje svi učesnici su se zaputili ka fudbalskom

igralištu na zaslužen odmor i okrepljenje. Svi osim mini-timova koji su se spremali za potragu za blagom. Pošto su svi izabrali svoje pozicije potraga je krenula. Iako su Srndaći imali pravo da prvi biraju odabrali su najdalju poziciju, a u „mrtvoj trci“ između Lisica i Prepelice brže su bile Prepelice i prvi pronašli krticu sa blagom. „Blago“- slatkiše i igračkice, pobednici su radosno odneli svojim drugarima iz ekipe, kao i najbitniju nagradu-vaučer za jednodnevni izlet na pla-

nini po izboru, u organizaciji PK „Greben“. Do polaska kući prvaci su proveli vreme u igri na fudbalskom igralištu.

Po završetku akcije planinari PK „Greben“ organizovali su druženje u Lovačkom domu za sve koji su učestvovali u organizaciji akcije.

PK „Greben“ se zahvaljuje svima koji su pomogli da se planinarska akcija „Grebenčići u potrazi za blagom“ uspešno realizuje, a pogotovo OŠ „Momčilo Živojinović“, Crvenom Krstu Srbije - OO Mladenovac i LU „Varovnice“.

Kanjon Triget

Planinarsko društvo „Ravna gora“ iz **Varaždina** organizirali su izlet na **Krk** - Baška, spust u kanjon Triget (**Hrvatska**)...

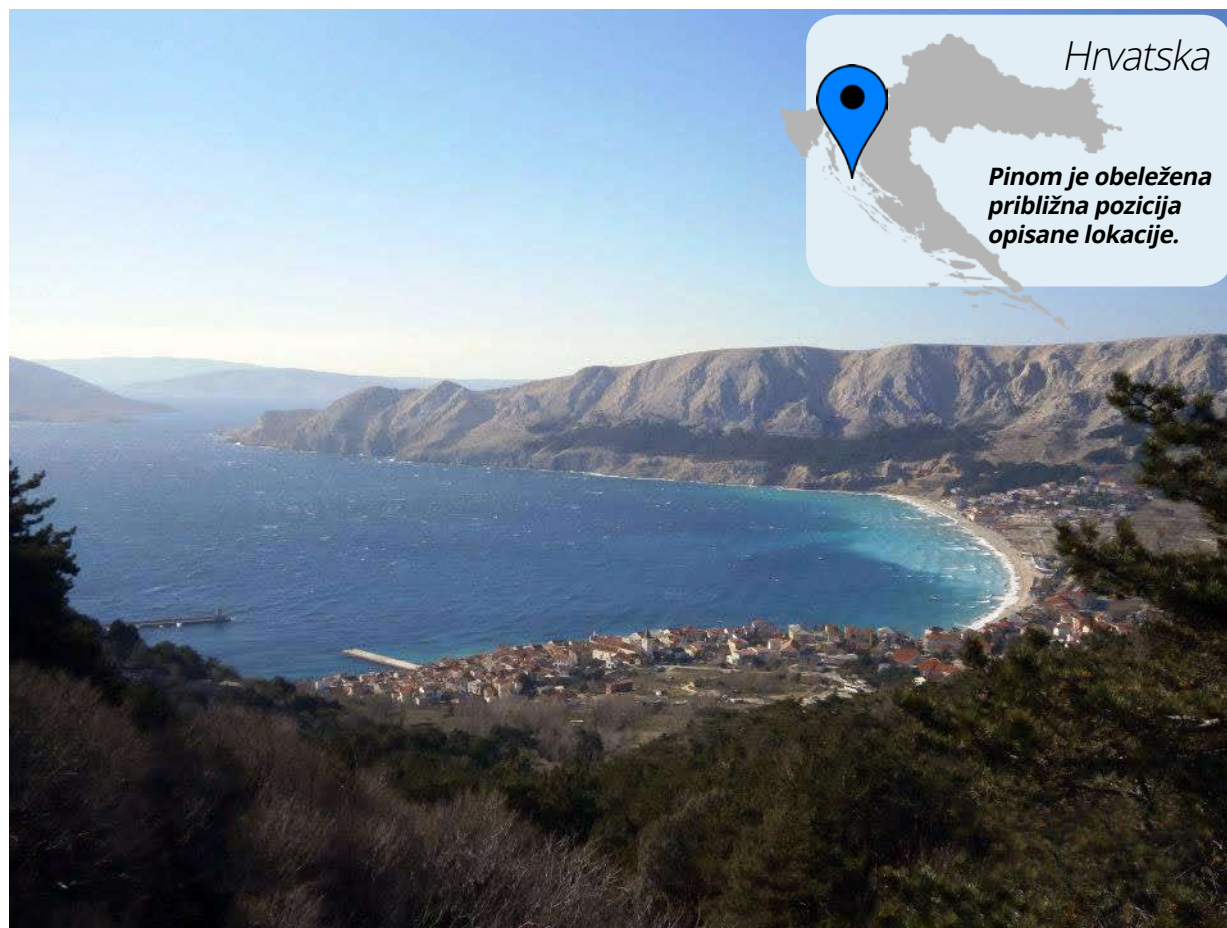
Početkom ožujka (2. 3.) ove godine osam planinara Planinarskog društva „Ravna gora“ Varaždin uputili su se na Krk, s ciljem spuštanja u kanjon Triget, čija su osnovna obilježja širina kanjona od svega dva do tri metra, težak teren (kamenje, trnje...) i relativno velika visinska razlika na kratkoj dionici.

Još za mraka mala grupa od osam planinara s dva automobila uputila iz Varaždina autocestom prema Rijeci, odnosno Krku. Na odmoru Ravna Gora u Gorskom Kotaru, dočekalo nas je vrlo hladno vrijeme, temperatura u minusu, jak sjeverni vjetar, debeli zapusi snijega i vrlo skliska cesta, tako da smo morali hodati vrlo oprezno, kako ne bi doživjeli nezgodu i prije dolaska na Krk.

Čim smo prešli na morsku stranu, temperature su prešle u pozitivu, ali nas je i dočekala vrlo jaka bura, koja nas je pratila gotovo cijeli dan. Nakon ugodne vožnje u dobrom raspoloženju smo poslije osam sati stigli na polazišnu točku u Bašku kod groblja, odnosno kod Crkve Sv. Ivana.

Po završetku kratkih priprema, dogovora i male okrijepe krenuli smo dobro uređenom šetnicom prema Mjesečevoj poljani. Usput dosta fotografiranja i zastajkivanja, prekrasni pogledi na Baščansku dragu, Jurandvor, Batomalj... Usput smo na početku malo naučili o glagoljaškim znakovima... Za uvod ugodna šetnja uz lagan vjetar...

Brzo smo se popeli do Mjesečeve poljane... Tu je počela prava tura, oblačenje i izlazak na teren zahtjevan za prijelaz, oštro kamenje i uz olujne (mjestimično i orkanske) udare bure ne baš ugodno za savladavanje. Krajolik „mjesečev“ s dodatkom jakog vjetra... Interesantno je da ovdje stvarno možete vidjeti markacije puteva u svim mogućim bojama od plave preko žute, pa do crvene. Nismo kod domaćina

Hrvatska

Pinom je obeležena
približna pozicija
opisane lokacije.

istražili razlog takvom markiranju, ali svakako je zanimljivo...

Do prve odredišne točke HLAM 461 mnv došli smo relativno brzo. Na tom terenu nalazi se dosta mrgara (lokalni izraz za suhozid - građevina od prirodnog kamena bez korištenja morta/maltera), unutar kojih pase stoka, premda smo se mi kontinentalci pitali, obzirom na vrlo oskudnu vegetaciju, od čega ta stoka živi? Čak su i pojila pregrađena zemljišnim međama i suhozidima.

Iako je vrh DIVIŠKA (471 mnv) praktično samo deset metara viši od HLAMA, kad se hoda, čini se da je to mnogo više. To je vjerojatno zbog toga jer se od Hlama put prvo lagano spušta i onda ponovo uspinje do Diviške. Sam pristup vrhu Diviške je malo nezgodan, zbog jednog suhozida, koji je skoro neposredno uz vrh, pa ako se dođe od strane Hlama, ga ili treba preskočiti, ili na njegovom kraju zaobići.

Od te točke počinje spust prema kanjonu Trigeta i razini mora. Prvi dio vodi obronkom brijega, koji se

spušta prema moru, te začas dolazimo do ulaza u kanjon. Kompletira se i provjerava oprema i ulazi u sam kanjon, gdje nam na samom ulazu spust olakšava smokva od oko pet - šest metara visine. Nastavljamo dalje po teškom i uskom terenu, izmjenjuju se kamenje i trnje, kratke vertikale od dva - tri metra savladavamo bez problema. Međutim nailazimo na jednu koja je oko 13 do 15 metara, a budući da je glatkih ivica, i s malo mogućih uporišnih točaka, gotovo da je nužna upotreba užeta. Neki spretniji članovi ekipe i tu vertikalu savladavaju „slobodnim stilom“ ali objektivno je tu osiguranje nužno. Pogotovo za neke planinare poput mene, koji imaju premalo kondicije i previše kilograma, to nije bio nimalo jednostavan zadatak. No, uz pomoć cijele ekipe savladana je i ta i još jedna takva vertikala, spretno, sretno, ozbiljno kad treba, ali i uz puno smijeha u nekim situacijama... Tako smo polako stizali i na kraj kanjona.

Pred sam kraj, možda zadnjih 200 metara teren postaje izuzetno opasan. Naime, gubi se klasična

staza, hoda se po rubu vrlo izražene strmine praktično sa jednom ili čak sa pola stope, i pored svega je kamanje na tom dijelu jako krušljivo. Na kraju je i završni spust na sam kraj kanjona kroz vertikalu od oko dva - tri metra. Svi ti veliki naponi bivaju na kraju nagrađeni dolaskom na malu kamenitu plažu na samoj obali mora s prekrasnim pogledom prema Senju i Velebitu iznad njega.

Nakon kratkog odmora, uslijedio je i teži dio ture, a to je povratak nazad. Svi smo već bili dosta umorni, težak teren na spuštanju uzeo je svoj danak... Uspjon je trajao bitno dulje, puno sporije su išle i manje vertikale od nekoliko metara, a dulje okomite dionice smo rješavali s užetima. Još je po kanjonu išlo nekako, ali kad smo izašli iz kanjona uslijedio je dug i naporan uspon natrag do visine Diviške. Grupa se dosta rastegnula ali uz veliku međusobnu podršku svi smo sretno došli na vrh, a nakon toga više nije bilo nikakvih problema, jer je daljnji teren bio ili ravan, ili lagana nizbrdica.

U sumrak, poslije 18 sati smo se vratili do groblja, odnosno do Crkve sv. Ivana, gdje nam je bila i polazišna točka. Nakon kratke pauze u izvrsnom raspoloženju, svi vrlo zadovoljni što smo savladali taj famozni Trigeta, nastavili smo put prema Varaždinu, i stigli kući u kasnim večernjim satima.

Na kraju treba reći i ovo: hodali smo gotovo devet sati po vrlo zahtjevnom terenu uz samo tri-četiri kraće pauze za koji sendvič ili malo vode. Iako je grupa bila heterogena po starosti sudionika, pojedinačnim fizičkim sposobnostima, iskustvima i slično, ipak smo djelovali vrlo homogeno, brži su pomagali sporijima, iskusni manje iskusnima... Na takvim zahtjevnijim terenima bez toga se ne može, to ima višestruke dobre učinke, od jačanja samopouzdanja svih sudionika pa do čvršćeg povezivanja među ljudima. Zapravo je to i jedan od osnovnih razloga za druženje ljudi u planinama, koji treba što više promovirati među mladima.

IGOR ŠERDONER
PD „RAVNA GORA“, VARAŽDIN

Srbija

Pinom je
obeležena
približna
pozicija
opisane
lokacije.

Rajac

Beogradski planinari uživali su u raju na **Rajcu (Srbija)**...

Maj je praznik prirode. Ovog puta, pridodaše mu se praznik rada, Vaskrs i Đurđevdan. Tako uobličen, krenuo je sunčano i žustro da lista svoje prve dane. Sakupih malu ekipu željnu planine, pa se u utorak otisnusmo autobusom put Rajca. Popunjenog Beograđanima koji su krenuli svojim kućama u Ljigu i našom pregršti planinara, vozač nas izveze na ibarsku magistralu. Tada se počela otapati ukočenost u razgovoru. Nepoznato je skidalo masku i dobijalo obrise poznatog. U toplom ćaskanju sa Nađom proleti vrijeme i brzo se nađosmo u Ljigu. Tu izadoše skoro svi, osim nas sedam. Potom poznato skretanje za Slavkovicu i

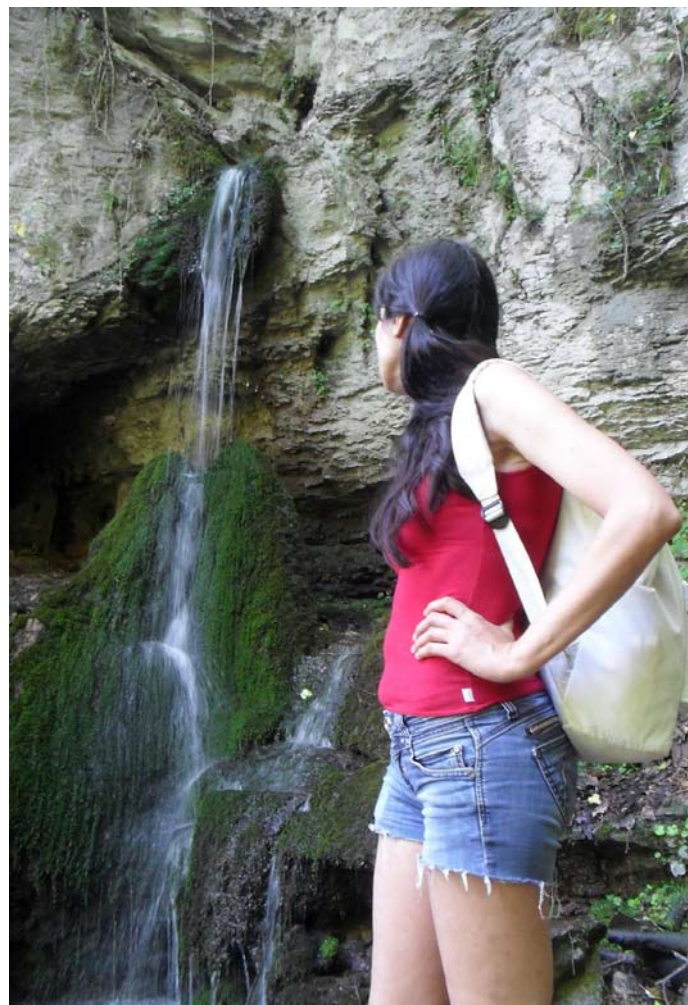
serpentine do planinarskog doma. Izlazimo oko 20 sati direktno u grotlo usijane pred-uranak atmosfere. Šatori svuda oko glavnog puta. Livade primile i ringišpil. Stotine ljudi se ugiba u taktu unca-unca. Very nice!

Na terasi pred domom nešto manje usijano. Brzo pronalazim Ljubicu, uzimam ključeve soba i smještamo se u ta simpatična gnijezda. Malo kasnije silazimo do restorana na večeru. Dočeka nas je Rajko sipajući gostoprimstvo u čaše i lijepe riječi po ušima. Posle večere, koju je Zorica sa pomoćnicima, ukusno pripremila, a Slađa poslužila, već nam je buka bila manji problem. Jedino je Nađa ljutito rekla da se sutra vraća za

Beograd. Uputih joj par rečenica o ljepotama koje nas čekaju sledećih dana, mada je ona sve to davno iskusila, na Rajcu. Znao sam da će je to raspoloženje proći do sutrašnjeg masovnog odlaska vesele populacije sa uranka. Draganu i Marinu nagovorih na šetnju do „Lovačkih priča“. Šetnja se pretvorila u, za njih neočekivan, noćni uspon na vrh Rajca. Na putu pored vikendica jedan odgovorni tata je podučavao svoju dječicu kako se asfalt poljeva benzinom i pali vatra u više pravaca. Nježna edukacija.

Po mrklom mraku, otkrivao sam stazu donovima patika i davao podršku damama. Ubrzo izadošmo na

vrh, koji se nije ni mogao promašiti, jer je trešao folk iz parkirano četverotočkaša. Mladež se obilno zabavljala (naljevala). Nije imalo smisla zadržavati se. Kratak pogled na svjetla Ljiga i okolnih sela, dao je dodatnu svjetlosnu notu noći, koju su cijepale logorske vatre. Vratismo se kroz gužvu do doma. Ostatak ekipe se opuštao u bašti. Obavjestih sve o sutrašnjoj turi, pa odosmo na počinak. Debeli zidovi i dobra izolacija nam je obezbjedila miran san.

Sretah se sa srijedom u svitanje. Izadoh pred dom u pet sati. Prilično mirna i pomalo podnapita mladež je tražila kutak za malo sna ili puno kafe. Pružih podmetač ispred bočnog ulaza i krenuh u svojih „Pet tibetanaca“. Par vrana sa kante za smeće me je začuđeno posmatralo. Posle 15 minuta vježbanja, prošetah djelom rajske staze. Ptice, već odavno budne, pjevaju u slavu jutru. Stigoh iza prevoja, koji je suzbijao zvuke iz šatora. U tom trenu istok podiže sunce na ramena jednom brijegu. Gledasmo se oči u oči čitav minut. Zjenice upiše dovoljno te jarko žute, pa sav budan i okrepljen, vratih se u dom. Domaćini su rano ustali i već je krenula gungula. Bašta se punila prvomajskim uživaocima, dok su planinari silazili na doručak. Posluženi domaćom hranom, kao da smo kod tetke na selu, toplo i sa osmjehom. Za šetnju nam se priključilo još četvoro, pa u deset sati krenusmo u šumski raj. Gospođa Nađa je bila puno boljeg raspoloženja, ali nas je ipak napustila, na jednom dijelu staze, prepuštajući se samostalnom

izviđanju. Odmaknuvši daleko kroz ogromna stabla bukve, ugazismo u potpuni mir. Svaki čas se čuo Draganin komentar: „Jao, divno... Darling!“ Obuzeti mirom i sami sobom, uspesmo se uz finu strminu. Tamo gdje se šumska staza predaje putu, skrenusmo njegovim vijuganjem do izvora Čanak. Dok su šumske vile svirale Chopinov nokturno, sipasmo dragocjenu tečnost niz suva grla. Blagi povjetarac je pokretao bukove grane šušteći melodiju do pozlaćenosti. Odatle, samo pet minuta je trebalo do šumareve kuće (nikad ga nema kući). Ambijent za proslavu prirodnih pojava. Dadoh znak za polusatno rakoljenje. Niko se nije bunio. Neko je ljepotu upijao očima, a većini su radili fotoaparati. Dok je sunce puštalo podnevne zrake niz drveće, proplanak preko puta je blještao sav užaren. Cvjet žut, crven, ljubičast, bjeli i zelen... Svi insekti se pokrenuli i zuje li zuje. Šuma tiha, u stvari vrvi od zvukova. Zvuci tanani, češkaju uho, u pohodu za ljudskom dušom. Da ne objavih polazak, ostali bi preparirani u šumskom herbarijumu. Ipak, pokrenuše se noge planinarske i pođosmo putem ka Crvenom vrelu. Slobodan se odvoji na raskrsnici prema domu izviđača, prepustivši ostatak ekipe hodanju ispod doma vojske i obližnjih vikendica. Prelazimo asfaltni put za Gornji Milanovac i ulazimo ponovo u šumsku stazu, pored porodice vikendaša, koji su nas sažaljivo pozdravili, uživajući u podnevnoj kafi, ispod starih breza. Silazak kozijom stazicom, koja je mirisala na sremuš. Već potpuno rascvjetao, davao je pomalo svog zelenila za usputno grickanje. Neko zapita: „Koliko još do tog vrela?“ „Ma, eto blizu smo. Samo još malo, iza ovih stabala...“ Taman kad su počela učestala pitanja u tom smislu, siđosmo do kaptiranog izvora. Ispod njega je još uvijek česma koja pruža obilje vode. Začu se uzvik: „Zmija!“ Ugledah dugačak crni rep,

prelijepog smuka. Dok sam vadio aparat, već se ubrzano zavlačio u žbunje. Uspjeh da uslikam prednji dio sa glavom. Nije želio pozirati. Čulo se samo šuštanje lišća, dok je odlazio samo njemu poznatim stazama. Napojeni i umiveni, krenusmo u završnicu staze prvog dana. Asfaltni put kroz sijaset vikendica, nam je davao uvid koliko je ko zapalio roštilja i ispio gajbi piva tog dana. Nisam se bavio statistikom, no slutio sam pozamašnost. Pored „Lovačkih priča“ spustismo se do doma, koji je već nekako vršio poziv odgovornog i prijatnog domaćina. Livade iznad doma su se lagano praznile od svojih noćnih žitelja. Bunovne glave su virile iz nekih kamiona, koji su skupljali vašarsku skalameriju. Velika brda smeća su prijetila da zanoće još poneku noć, pored puta. Vođeni nizputicom, obresmo se u bašti doma, zadovoljnih lica. Oglednjeli od ispiranja izvorskom vodom, svi se poklonismo Rajkovom dočeku, raspitujući se o porijeklu obroka zvanog ručak. Ubjedio nas je: da štagod da bude, ima fino da krčka...

Ideju da posle ručka odmah otpješačim dio staze ka Gornjim Banjanima ostvarih odmah. Ranac na leđa, pa ponovo na stazu. Ispod vrha Rajca, pa ispod Vijuljka i Petlače, siđoh do Poloma, uspavanog sela iz srpske bajke. To me i povuče da nastavim dalje umjesto povratka. Na kraju, siđoh skroz do Gornjih Banjana, pa govoreći čika Aci, vlasniku jedne od dvije kafane, da pripremi hladno pivo, otkaskam do ušća Male u Veliku Dičinu. Prođoh pored osnovne škole, koja je, valjda jedina živa u tom kraju, gledajući dječake kako igraju fudbal. Upitah: „Ko vodi?“ „Četiri - tri za nas“, reče jedan plavokosi izdanak Banjana.

Ušće je odmah ispod fudbalskih dešavanja. Nijemo i posuto plastičnim flašama. Mada, nađoh neki rakurs bez tih darova civilizacije. Sjetih se hladnog piva, pa se

raznježih. Otkaskah do kafane. „Ima li neko lokalno?“ „Ima - BG!“ Nije baš lokalno, ali nekako bješe slađe. Podigoh sistem sopstvenog organizma na dovoljan nivo, pa krenuh dolinom Male Dičine... Usput ovce, tarabe i znoj. U bašti doma se obrijeh oko 19 sati. Savršeno doba da skinem prašinu sa „dva dana jahanja“. Čika Rajko me presrete i reče: „Da nisi, bože oprosti, za jednu raku?“ Rekoh: „Neka oprosti meni grešniku! Sipni jednu.“

Vidno obradovan, nasu Rajko malo žute tečnosti, te teko učestvova u spiranju prašine iz moga grla. Tog dana su nam se pridružili Kjara i Dejan. Nedavno vjenčani, zračili su ljubav.

Družina se već okupila i čekala da se pridružim na putešestviju ka kafani „Kod Gorana“. Teško žabu u vodu... Izopšteni od glasne gungule, samo malo preko potoka, zahvatismo raširenim rukama: „Mir, brate... mir...“

Četvrtak se tvrdokorno odupirao o prozore! Između pet i šest sati je bila borba neprestana! Ustadoh i pobjedih. Klimavim nogama siđoh na terasu doma. Tamo me dočekaše dvije pune pepeljare opušaka i okrajak sunca među jelkama. Povratih se da zvirnem u restoran. Mrklu tamu je lomio plamen plinskog šporeta. Ljubica se ocrtavala u polutami iz šanka. „Dobro jutro!“ „Ajd, kakvo dobro jutro! Sipaj tu kafu! Evo ti šolja!“ Brzo se prilagodih situaciji. Da. Sipah kafu i pobjegoh u baštu. Ljubica se pojavi sa par kafa i nekoliko priča. „Dal znaš ti, Branislave, kad sam ja 1974. godine...“ Pojavi se odnekud i Rajko, govoreći: „A, znaš li ti Branislave, da sam ja 1988. godine...“

To jutro nisam radio „Pet tibetanaca“. Oni su radili mene! Pio sam drugu, fenomenalnu, kafu iz Sladine produkcije i zurio u prazno.

Doručak nam dade pogon. Pođosmo stazama raja. Ispod Rajca sretosmo domaćina zelene, lovačke kuće.

Pokazao nam je njenu simpatičnu unutrašnjost, uvijek spremnu da primi goste. Malo se odmorismo, pa nastavismo istim putem koji sam prethodni dan prošao. Dan je uveliko uzimao jutro u zagrljaj. Rajačke livade i njive su se šepurile po okolnim brdima. Siđosmo do Banjana. Gospođa Lepa, protinica, nam pokaza unutrašnjost crkve i ispriča njen istorijat. Crkvena porta je sva u cvjetnim zasadima i njegovanom travnjaku. Košnice sa pčelama su davale dodatni šarm. Vrijedne ruke domaćice.

Preko puta u kafani ,dočeka nas čika Aca zavaljen u istoj pozi i stolici kao i prethodnog dana. Vrijeme u ovom selu ne postoji. Posluži nas njegova supruga, dok gledasmo nekoliko taglećih konja kako pronesoše tužne oči ulicom. Služe ljudima za izvlačenje drva iz šume. Mukotrpno.

Oprostismo se od Banjana, pa uz Malu Dičinu, veselu riječicu, krenusmo natrag. Nekoliko lijepih vajata, uz samu rijeku, davalo je predjelu vrlo ljubak izgled. Ostatak puta je bio dovoljno pod hladom, pa je jedanaestočlanoj družini omogućio prijatno hodanje.

Poznat uzvik: „Zmija!“. To je već svakodnevna pojava. Dotrčah do gmizavog drugara. Savršen primjerak poskoka, sa divnim romboidima je pokušavao uteći u travu. Morao sam ga slikati. Podigoh ga štapom, pa izvadih telefon. Bio je malo nervozan, pokušavajući da se baci na mene i ujede. Uslikah dva tri puta i pustih ljepotana da ide svojim putem.

Tačno u vrijeme ručka stigismo u dom, malo umorni i prašnjavi, ali sa osmijehom. Popodnevni odmor je prijao. U predvečerje stiže i grupa planinara iz Slovenije. Oni su se smjestili u dom dok smo mi bili u šetnji, pa su odmah otišli do Suvobora. Vesela ekipa je brojila 33 planinara.

Imali su pristojan doček. Bora, Boris i Ceca su učinili sve da im bude ugodno. Veče je proteklo u igri srpskih kola i muzici iz 70-80- ih. Lijepa zabava do kasnih sati. Obnovili smo kompletan repertoar Zdravka Čolića. Neka smo!

Petak me probudi tišinom. Odbauljah do bašte, gdje se bacih u naručje zori. Mirišljavo jutro je cvrkutalo pticama. Prepustih se tihovanju. Doručkovali smo nešto ranije i spremili se za pješačenje do Velikog Suvobora. Prijatelji iz Slovenije su se pakovali za povratak u deželu. Poželjesmo im sretan put, pa nas 13 pođe na stazu 1. Pridružili su nam se Aleksandra sa mužem Aleksandrom i drugaricom koja nije Aleksandra već Vanja. Stigli su to jutro iz Beograda, da bi pješačili sa nama. Lijep gest.

Do Dobre vode dođosmo lako, opčinjeni okolišem. U planinarskoj kući zatekosmo društvo od nekoliko porodica sa djecom. Atmosfera živahna. Goca i Marina ostadoše u hladu lipa, da uživaju u mirisima, dok smo mi produžili ka Suvoboru. Uvijek je zadovoljstvo proći tom stazom što opija mirisom četinara. Popesmo se na vrh slikajući izmaglicu po horizontu. Dan nam je priprjetio gomilom oblaka. Nismo ga ozbiljno shvatali. Lagani povratak istom stazom, do skretanja za vrh Šiljak. Popesmo i njega jer je to i zaslužio, onako ušuškan kovrdžavim šumama. Spustismo se drugom stranom i za tren bjesmo ponovo na Dobro vodi. Malo odmora i popunjavanje flaša tom dobrom vodom je prijalo. Vratismo se stazom preko „Vučijeg trkališta“. Šuma nas je dobrim djelom štitila od vreline. Vazduh zasićen i gust najavljivao je večernju kišu. Stigosmo i do vrha Rajca. Pogled je vukao oči na sve strane. Izmaglicu su probijali vrhovi Rudnika, Maljena, Povlena, Jablanika, Medvednika... Rajac se hvalio svojim njivama zasijanim čuvenim krompirom. Trava po livadama je ubrzano

rasla, spremajući se za „Kosidbu na Rajcu“. Odsakutasmo do doma. Osjećaj, da je vrijeme ručku doveli smo do savršenstva. Opet odmor, šetnja, čavrljanje... Emocije su skakutale po stazama razgovora. Društvo za pamćenje. Oblaci su ispunili obećanje. Prosuli su jedan večernji, mali, pljusak.

Subota se budila lagano, nježno se protežući kedrovima ispred doma. Već ritualno, zagrlili jedno stablo žmirkajući bunovno u sunčevo zlato. Teče priroda kroz vene. Very fine!

Nekako se osjećalo u zraku da je to dan za povratak u Beograd. Po licima tek probuđenih prijatelja vidjeh da im to i nije prijatno saznanje. Većina bi tu ostala još danima. I sam bih ostao, ali godinama. Ipak, posvetih se zadatku. Povedoh šest žena do slapa u šumi ispod doma. Mala avantura. Pojedine su oduševljeno vrištale od straha. Ili od doživljaja skrivene ljepote. Mali vodopad u skutu šumske vile rasprskavao se po stijeni praveći narcisoidne svjetlucave linije. Posle tog iskustva, vratismo se na šumski put. Dvije planinarke se vratiše u dom. Nas petoro prođosmo drevnom stazom do Crkvina. Spuštanje do sela je bilo lagano, natopljeno znojem i čascanjem. Početak sela Ikonići je otkrilo prelijepo stvorenje. Na livadi ispod kuće pasao je travu vranac. Crn kao strah od mraka, sa bjelim pečatom na glavi, gledao nas je radoznalo. Pridoh neodoljivom stvorenju i pomilovah ga po dugačkoj grivi. Sav svjestan svoje ljepote, pozirao nam je kao maneken. U tih par minuta pokazao nam je kako se širi ljubav. Za malo ga ne poljubih. Kroz selo siđosmo do Crkvina. U drevnom manstiru Vavedenje Presvete Bogorodice su nas dočekali sarkofazi gdje su, kako kažu, sahranjeni despot Đurađ Branković, supruga „prokleta Jerina“ i sin Lazar

Branković. Mjesto koje čuva dio srpske istorije, čuvao je samo jedan slijepi miš. Prhnuo je iznad naših glava, kad sam otvorio masivna drvena vrata. Vremenski procjep nas je primio na kratko. Obresmo se u 14. vijeku. Lijepo nas primiše Brankovići. Najavih pokret, prije nego se Jerina sjeti da pristavi kafu. Ko zna da li bi se pokrenuli iz te miline, blagom jezmom obložene.

Otrgnuti od istorijskog sna, siđosmo u centar Slakovice. Kafana kraj puta nas dočeka raspoloženo. Vlasnica, takođe. Napokon: valjevsko pivo! Hladno kao taštin osmijeh!? Hm. Posle polusatnog uživanja dozvasmo Aleksandra telefonom i njemu ne bi lijeno da dođe autom. Nasu i on jedno pivo u svoj rezervoar, pa nas odveze do doma. Treba li reći da smo stigli tačno u vrijeme ručku? Časovi lijepih dana su curili. Prošetasmo i do uzvišenja blizu doma, odakle su hrabri momci polijetali paraglajderima. Nastade još par dobrih fotografija. Ostatak vremena provedosmo pakujući stvari. Još malo druženja na platou ispred doma, okruženom cvjećem i dobrom energijom. U 18 sati stigao je mali kombi po nas. Pozdravismo se sa domaćinima i onima koji otaše još malo, kao sa familijom. Prije nego su otišli, svi su poželjeli da dođu opet. Ukrcasmo se u simpatično četverotočkaško kotrljalo i otpočesmo povratak iz Raja. Imali smo u četiri dana sve njegove elemente. Eve, zmije i jabuke. Ipak, sami smo se protjerali nazad u betonsku civilizaciju. Very bad...

BRANISLAV MAKLENOVIĆ

Island peak 2013. PANTA REI

Kada kreneš na novu ekspediciju u Himalaje uvek se drži starog pravila: „Poštuj planinu i pristupi joj kao da je prvi put“. Zaboravi sva prethodna iskustva i znanja koja imaš, ne pravi planove i odbaci obrasce koje si koristio ranije.

Zašto?

Jednostavno, stvari se menjaju. U poslednje vreme stvari se ubrzano menjaju...

Pokušajte da se prilagođavate Prirodi, tako što će te menjati sebe, sopstvene stare navike i predrasude. Znam da boli, ali to je jedini način da napredujete u životu. To je jedini način da popenete vrh ili da odustanete od uspona, svedjedno je, važno je da ste dali sve od sebe i da je u vama ostao trag promena koji se desio na tom putu.

Intuicija postaje važnija od sirovih informacija. Deca 21. veka sigurno se ne slažu sa mnom i vrte glavom dok čitaju ovaj tekst. Ali intuicija je azbuka Božija i u Himalajima više vredi od svih tekstova koje možete naći na internetu o nekom vrhu, planini ili smeru. Kada

čitajte nečije izveštaje sa ekspedicije, znajte da se to desilo pod određenim okolnostima u vremenu i prostoru koji se više ne mogu ponoviti. Tako da se nečije odluke ne mogu primeniti čak ni iduće godine na istoj planini.

Ove godine poleteli smo iz Beograda 18. 04. a ukupno 18 planinara je imalo

za cilj da popenje Island Peak (6.189 m). Dočekala nas je „harmonija nesklada“ u Kathmanduu i kulturni šok za mnoge koji prvi put dolaze ovde. Meni su Himalaji drugi dom jer već 18 godina dolazim u Nepal (Ovoga puta se sve vrtelo oko broja 18) i ne vidim ništa neuobičajeno jer znam da ispod prividnog haosa ipak sve savršeno funkcioniše. Sve zavisi kakav si čovek i koliko poznaješ lokalnu tradiciju i kulturu. Ovde sila ne prolazi.

Spakovali smo opremu za BC, dobili sve dozvole za uspon i imali sreće pri sletanju na aerodrom u Lukli. Naime, bilo je loše vreme pa je aerodrom bio više zat-

voren, nego što se sletalo na njega.

PRVA DVA DANA do Namche Bazara - kiša... Uporna i dosadna kiša koja pravi blato na putu. Ipak nekako smo se dokotrljali do prestonice naroda Sherpa. Neki su bili umorni i već pomišljali da odustanu, ali je sledeći dan sinulo sunce i vratilo nam osmeh na lice. Otišli smo na aklimatizaciju do Everest View hotela i uživali u pogledu na najviše vrhove sveta uz obavezni čaj od đumbira.

Sledećih nekoliko dana sve se svodilo na aklimatizaciju i uspore na usputne vrhove: Nangar Tsang (5.100 m) i Chukung Re (5.550 m). Oni služe da ljudi malo uspore ritam hodanja jer kako idemo na veću visinu sve je teže i opasnije. Planina ne prašta greške. Zato kako idemo u visinu tako naš ego treba da ide u dolinu. Međutim nije uvek tako jer su tvrdoglavost i samoživost verni pratioci naše potrebe za dokazivanjem.

Od Namchea do BC Island Peak vreme nam je bilo više nego dobro. U popodnevnom satima dolazili su oblaci iz doline ali bez ozbiljnih padavina. Mirisalo je na rani monsun, što nije dobro za ljude koji ovog proleća penju 8.000+ vrhove. Mi smo 30. 04 stigli u bazni kamp gde smo odmah sledećeg dana organizovali mali trening radi podsećanja na osnovne tehnike penjanja uz fiksno užje. U tome su nam pomagali naše Sherpe: Pasang, Karma, Dunga i Rai. Tokom dana podelili smo se na pet naveza za uspon gde je svaki Sherpa vodio svoju grupu, dok sam ja lično vodio četiri člana ekspedicije na vrh.

NA USPON SMO KRENULI u jedan sat iza ponoći, 2. 05. 2013. godine. Temperatura je bila oko - 12 stepeni Celzijusa što je toplo sa obzirom na suv vazduh i vetar od 10 km/h. Vedra noć i mirno vreme uslovi su da smo relativno brzo penjali ka „Crampon pointu“, mestu gde počinje sneg i led i gde se stavljaju dereze i pojas. Tokom noći mesec je izašao iza planine Baruntse i obasjao nam put. To je bio jedan od lepših trenutaka tokom uspona. Takođe, kada je počelo da sviće svi su zanemeli od siline različitih boja na istoku. Prelepo jutro je nagoveštavalo isto tako lep dan ali nije bilo tako. Vreme na Himalajima je nepoznanica i za najbolje satelite za vremensku prognozu. Kao što rekoh ranije, klima se na ovoj planeti ubrzano menja i lično mislim da mi nismo ni svesni šta se sa planetom u stvari dešava. Ili možda jesmo ali ne želimo da vidimo...

Kada smo se navezali na užje i krenuli da penjemo kroz glečer vreme je i dalje bilo odlično. Međutim, u odnosu na prošlu godinu sačekalo me je jedno veliko iznenađenje. Pukotine u glečeru su se proširile i više nisu mogle da se nikako obiđu već smo morali da penjemo svaki serak i da se spuštamo na dno ledene doline. Postao sam svestan da će to izvući mnogo energije pre završnog uspona na greben Island Peaka, a takođe da će nas znatno usporiti u odnosu na planirano vreme. Kada smo stigli u podnožje grebena dočekalo me je sledeće iznenađenje. Gde je nestao sneg? Cela padina do vrha je izgledala tužno i jadno. Kao bolesnik na umoru. Voda curi na sve strane, prljav

NAJAVA EKSPEDICIJA EXTREME SUMMIT TEAM-A

Manaslu expedition 2013.

Uspón na Manaslu (8.163 m) - Nepal
Polazak: 27.08.2013.

(ekspedicija traje 40 dana)

Aconcagua expedition 2014.

Uspón na najviši vrh Južne Amerike –
Aconcagua (6.962m)

Polazak: 28.01.2014.

Tibet, Mt. Kailash 2013

Obilazak oko svete planine Kailash i poseta
svetog jezera Mansarovar

Polazak: 5. - 23. 09.2013.

led prekriven sitnim peskom, kamenje koje se odronja i traži nečiju glavu na užetu... Kao da nismo na 6.000 m nego stojimo u proleće negde u našim planinama. U tom trenutku primetio sam po obodu horizonta oblake koji su se ubrzano spajali i polako spuštali na manju visinu. Ispred mene su bile tri naveze a iza mene jedna. Ništa mi nije preostalo nego da što pre ispenjem greben i odozgo bolje osmotrim situaciju. Nakačio sam se na užu i što sam brže mogao popeo sam se gore gde sam stigao njih četvoro koji su već grebenom krenuli ka vrhu. Vrh je od tog mesta udaljen jedno 70 m sa ne više od 20 m visinske razlike.

TEK TADA SAM VIDEO da sa Lo Tse (8.501 m) dolaze tamni oblaci koji će nas prekriti u roku od najviše sat - dva. Dozvolio sam Pasangu da odvede njih četvoro na vrh, a ja sam odlučio da sačekam ekipu da izađe na greben i da im onda saopštim da prekidam uspon jer će se vreme naglo pogoršati. Morao sam da

im dozvolim da dođu do mene jer je onda znatno lakše organizovati spuštanje niz užu do podnožja stene. Međutim uvek ima onih koji ne kapiraju suštinu koja glasi: ekspedicija je uspešna samo onda kada se svi živi i zdravi vratimo kući! Trebalo mi je dosta vremena da ubedim neke članove ekspedicije da idu nazad i da oslobode užu za absail, a jednog planinara sam morao na silu da osiguram jer je potpuno neosiguran hodao iznad ambisa, nesvestan opasnosti u kojoj se nalazi. Ostvariti cilj po svaku cenu često je jedini motiv ljudi koji penju himalajske vrhove. Trag puta u takvima ne ostaje, već samo praznina posle vrha koja traži novo zadovoljenje, to jest novi cilj i tako u krug.

Sa mnom je na grebenu bilo osam planinara i što se mene tiče svi su oni popeli vrh. Zvanično nisu, ali da nije bilo strogog vođe ekspedicije da ih vrati nazad sigurno bi uspeali u nameri da osvoje Island Peak (6.189 m), ali je pitanje koliko bi njih sada čitalo ovaj tekst.

Moje sumnje u naglu promenu vremena su se obistinile kada su nas prekrili oblaci i kada je počela snežna mećava. Ostao sam poslednji na grebenu da bih mogao da u povratku pomazem onima koji su imali problema pri spuštanju. Najteže je bilo u glečeru jer sam imao jednog člana ekspedicije kojeg je stigao umor ali uz moju malu pomoć uspeo je da stigne do „Crampon pointa“ i dalje nastavi sam ka baznom kampu. Na pola puta do baze sačekao nas je jedan momak iz naše kuhinje koji je izneo nešto klope i topao čaj. Posle 12 sati velikog napora svaki zalogaj zlata vredi a o tečnosti da ne pričamo.

SLEDEĆEG DANA smo spakovali opremu i krenuli niz Khumbu dolinu ka Debocheu. Mada je sve nizbrdo neke je stigao umor od uspona pa su jedva hodali. Ipak su svi zadovoljni sa onim što su doživeli a većina i sa iskustvom koje će ostati posle ove ekspedicije. Ovakve nepredviđene okolnosti tokom uspona samo jačaju

duh i samopouzdanje za neke buduće poduhvate. Ima i onih koji su se dobro naplašili, pa će se verujem u buduće držati isključivo trekova. Zato je Priroda u Himalajima primer pozitivne selekcije, jer nismo svi isti. Ovde nema foliranja. Možete da lažete druge i sebe koliko hoćete ali ne prođe ni dan a Priroda pokaže istinu. Sve je jednostavno i prosto. Slatkorečivost i manipulacija ne prolaze, to ostavite za kasnije kada se vratite kući.

Sve u svemu dobra ekipa, odlično druženje i uvek pozitivna atmosfera tokom ekspedicije. Mislim da sada svi jedni druge mnogo bolje poznajemo nego ranije, pa se nadam da će u nekim budućim akcijama biti još veselije. Meni je važno da sam nastavio misiju prenošenja znanja i iskustva u Himalajima. Koliko će toga ostati u njima to ne znam ali moje je da dajem i da ne razmišljam o ishodu.

Život je lep!

Download
TREK OVE AVANTURE MOŽETE DA SKINETE U SVOJ GPS UREĐAJ KLIKOM NA OVU ADRESU

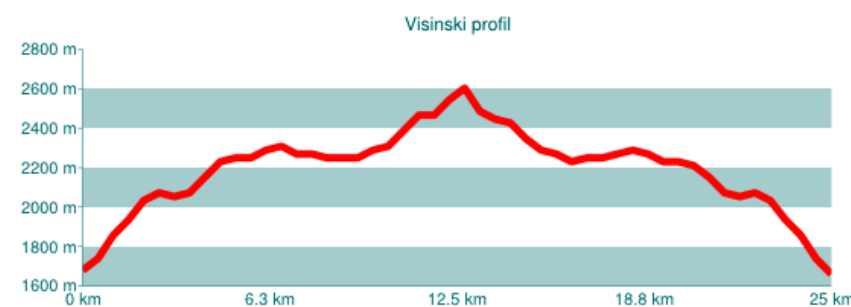
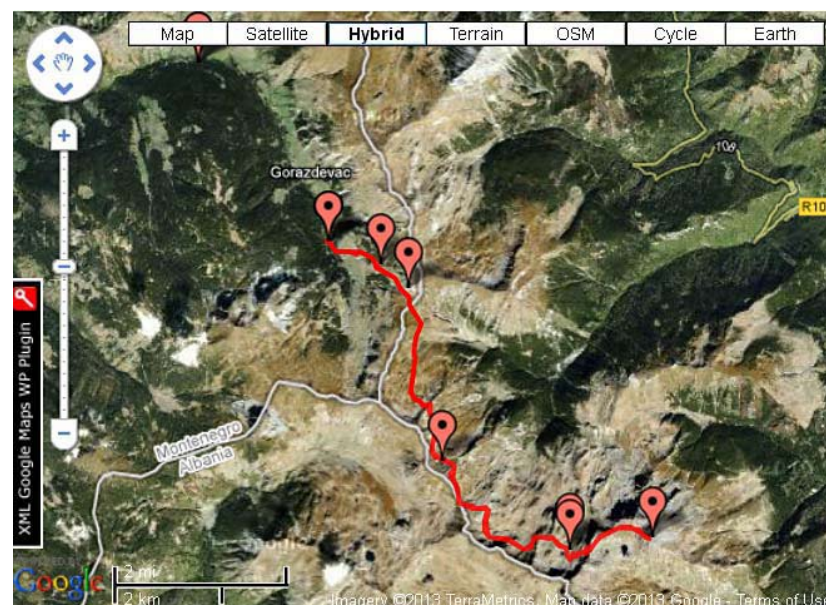
Đeravica

Uživajte u divljaj lepoti
Prokletija prateći ovaj veoma
atraktivan trek...

Đeravica (2.656 mnv)
pešački trek

Podaci o trek

Ukupna dužina treka: 25 km
Ukupan savladan uspon i spust: 1.400 m
Najniža tačka treka: 1.652 m
Najviša tačka treka: 2.656 m
Kondiciona težina: 9/10
Tehnička težina: 5/10
Izvor pitke vode: 3

Đeravica je sa 2.656 metara drugi najviši vrh u celom prokletijskom masivu, posle Jezerskog vrha (Albanija), i uzdiže se iznad srednjovekovnog manastira Visoki Dečani. U neposrednoj blizini vrha nalaze se mnogobrojna lednička jezera, od kojih je najveće Đeravičko, ispod samog vrha, a iz njega ističe reka Ribnik.

Usp on na vrh Đeravicu vršimo sa crnogorske strane. Vozilom dolazimo od Plava do Babinog Polja, naselje Luka (1.480 m). Smeštamo se u novoizgrađenim katunima u kojima se može smestiti oko 30 planinara. Budući da očekujemo dosta napornu i dugačku turu ustajemo oko u tri sata.

Minibusevima dolazimo do podnožja Bogičevice (1.640 m) i odatle krećemo pešice, nešto malo pre pet sati kada je već i svanulo. Kroz široku dolinu Bogičevice i živopisne katune, dolazimo do ispod prevoja Bogičevice, do Vodica, između

Svanjiva u sunce
na pomolu

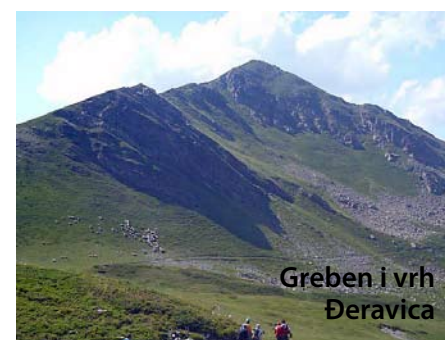
Nailazimo na prvo
jezero i prva veća
pauza

Nastavljamo ka vrhu

Jedan planinar
Slovenac celu trasu
prešao je bos

Greben i vrh
Đeravica

Pogled sa vrha
na albanski deo
Prokletija

Završnica uspona vrh na vidiku

Maje Rops i Tromede.

Dalje nastavljamo čuvenom „patrolnom stazom“ koja povremeno vodi po samoj graničnoj liniji sa Albanijom. Na prvo (veliko) jezero dolazimo u osam sati. Nakon sledeća dva sata hoda to jest oko 10 sati dolazimo do druga dva manja jezera u podnožju vrha Đeravice gde se inače nalazi poslednja lokacija za dopunjavanje sa pitkom vodom pre vrha.

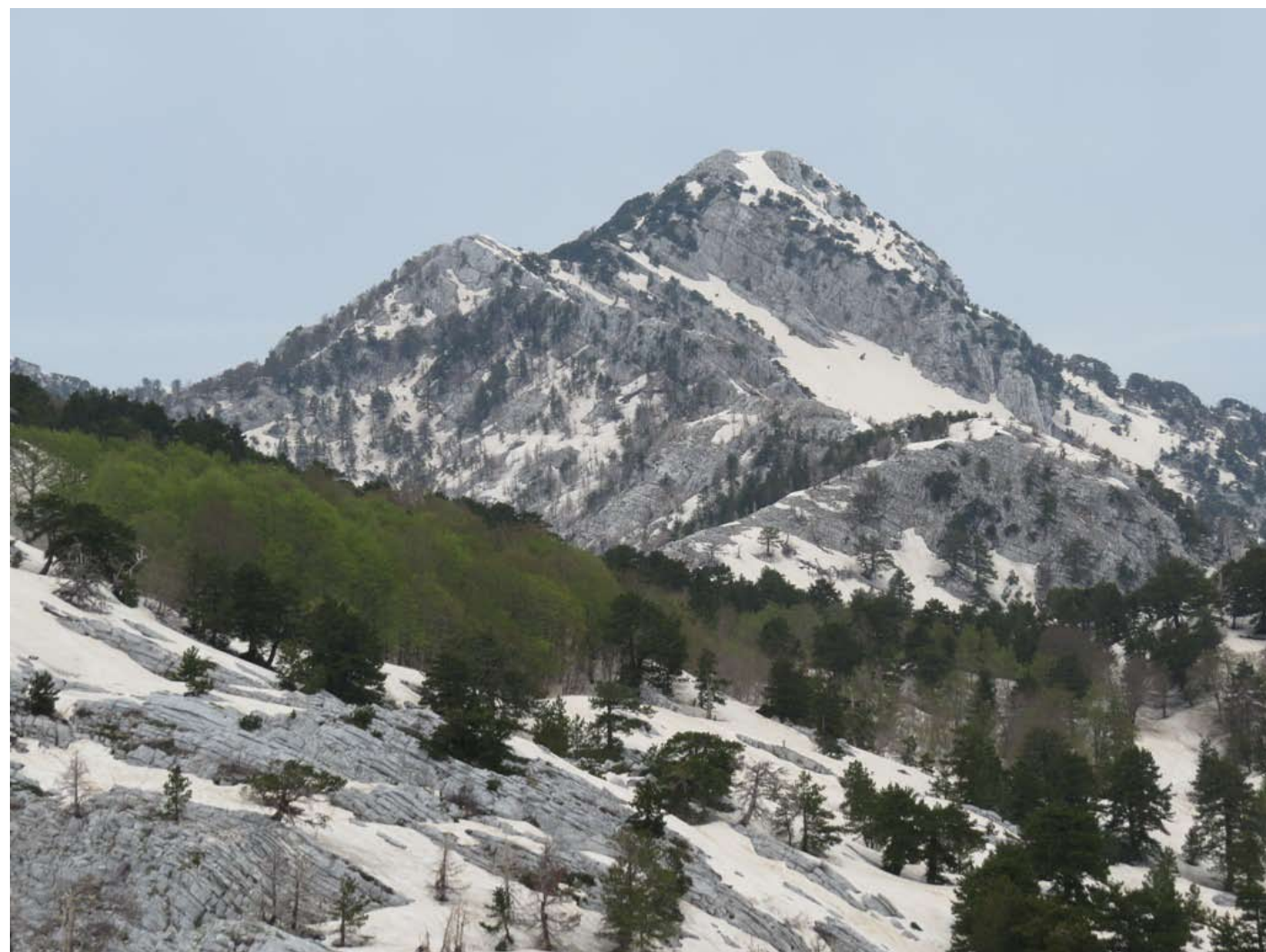
Uskoro izlazimo na greben i po njemu dolazimo na sam vrh oko 12 sati. Vraćamo se istom stazom do naše polazne jutrošnje lokacije u koju dolazimo oko 19 sati.

AUTOR TREKA:
SLAVKO ŠMIT

Planinari na vrhu
Đeravice 2.656 m

ORJENSKI IZAZOV

VREDAN PETNAEST SATI HODA

Grupa planinara iz **Srbije** odgovorila je na izazov atraktivnih **crnogorskih visova...**

Orjen se prostire neposredno iznad Herceg Novog, primorska je planina zavidne visine, ali će se na nekim delovima masiva sneg zadržati do u leto. Prošle zime ova planina je primila puno snežnih padavina, u količinama koje se, kažu, godinama ne pamte, iako se upravo ovde, u Crkvicama, uzima da ima najviše kiše u Evropi. To smo shvatili

tako upečatljivo kada smo se našli na ovom prostoru za prvomajске praznike. Dok su južni delovi masiva bez snega, uključujući padine Subre okrenute suncu, odmah na vrhu iste planine je smet i u unutrašnjosti masiva je visok sneg, tako da je na Orjenskom sedlu viši od metra, da ne govorimo o smetovima koji su zasuli okruženje ovog prevoja.

Nije u pitanju samo zavidna visina Orjena od 1.894 m, kao i visina okolnih vrhova, već širina i kompaktnost masiva, što bez obzira na blizinu mora znatno utiče na klimu, gde se dah mora sudara sa kontinentalnim dahom, pa morski oblaci, vodena para koja prvo proдре preko nešto nižih i bližih moru vrhova Dobraštice i Radoštaka, pa prođe i masiv neobičnih stena Subre, potom dopre do dolina i vrhova oko najvišeg vrha, i konačno se rashlađuje na stenovitoj prečagi Reovačke grede, što uslovljava da u Crkvicama pada najviše kiše u Evropi.

Ipak je bila iznedenje količina snega na Orjenskom sedlu, u ovo doba godine i kad su krenule vrućine, da su snežni smetovi još uvek par metara. Kako planinarski dom na Sedlu nije bio otvoren, jer nije bilo neke veće grupe koja bi se tamo uputila, valjalo je do vrha Orjena stići od doma za Vratlom. Bio je to poseban izazov za mene i Zoricu Polimac, koja je junak ovog poduhvata, celodnevnog hoda od petnaest sati.

Izračunao sam da je obdnevica oko petnaest sati i

da nam za akciju zvanu vrh Orjena treba upravo toliko sati. Posle penjanja Subre i ulaska u gornji deo njenog amfiteatra, došavši direktno sa autobuske stanice u Herceg Novom, ka Orjenu i najvišem vrhu masiva krećemo sutradan u pet sati ujutro, naspavani u udobnom domu za Vratlom.

Prvi nagoveštaji purpurne jutranje svetlosti, što rađa dan, nasloniše se na isturene vrške Subre, i tada, dok prolazimo Vodenu jamu, praktično sniježnicu, ali i tad

bez snega, čujemo nešto kao šumsku svađu, galamu nekih životinja, kevtanje ili lavež, pa krenuvši tamu uverih se da su to lisice zaigrale šumsko kolo, a da pri tom naš nisu očekivale. Izgleda da je to bila lisica sa malim lisičićima, jer videh kako jedan mališa promače kroz šibljje. Kao nepozvani gosti preknuli smo taj šumski ritual, pa nastavljamo ka Bakočevom dolu, koji nazivaju i Žitnim, odakle počinju snežni delovi, prvo u ostacima i prisutnim tamo gde je gušća šuma i dublje doline.

Markiranu stazu, koje praktično nema, bar kada su snežni uslovi, valja satima pratiti i ne izgubiti je, preskakati ili zaobilaziti palo suvo drveće, što ovde samo odumire kada mu dodje vreme, kao i drveće koje je zimus sneg oborio, pa onda kroz doline, neka da kroz stene, pri čemu su neizgovorni ostaci snega i

njihovi završeci, zbog propadanja kod silaska ili izlaska na snežni deo.

Borova glava je poseban doživljaj, ne samo što je u tom delu sneg znatniji, već što odatle vidimo brda pod snegom, njihove severne strane, a i vrh Orjena će izviriti i pokazati se u daljini, kao kupa sa dva vezana vrha, desnim većim vrhom. Do prilaska vrhu, odnosno dolaska na Orjensko sedlo, preostala je dugačka šumovita dolina, puna snega, ali koji drži težinu planinara i omogućava skoro normalan hod. Jedino kod silaska sa Borove glave valjalo je obratiti pažnju na delove gde sneg stoji preko stena i gde može da pukne i da naglo propadnete, ali dočekavši se spremno na štapove, pa opet dalje.

Dolazak na Orjensko sedlo je bio susret sa drugom prirodom, sasvim drugim ambijentom, jer tu je sneg

najjači, u smetovima je, prevoj je to među vrhove, put ka Crkvicama je na momente pod jakim snežnim nanosima, dok pogled na Reovačku gredu i Vučji zub stvara saznanje da ovaj put nećemo tamo mogli ići, posebno ne na atraktivan greben, a Zub je zub, pa i kada nema snega. Planinarski dom su ogradili smetovi, popeli se uz zidove, neki putokazi samo vire iz snega, odatle je moguće penjanje uz greben na kome jednim delom na stenama nema snega. Kad se tako više ne može, ispreči se neka stena, valja sići na levu stranu, gde je šuma i na strminama vise snežne površine, kojima se mogli kretati samo uz pomoć cepina, da se ne bi „otkunuli“ na neugodan način, jer onda se zaustavljate jedino udarom u drveće, da ne pričamo šta bi to značilo. Izlazak na Mali Orjen vršimo uz stenoviti deo, a gore nailazimo na debeo vršni sneg, posebno u sedlu među vrhove i na strani ka izlasku na glavni vrh.

Vrh Veliki Kabao, ili Zubački Kabao, kako se još zove, visok 1894 m, delom je pod smetom, a piramida na vrhu je bez snega, sa širinom pogleda na susedni Vučji zub, Reovačku gredu, Jastrebicu, a na suprotnoj strani Buganju gredu. Sve je to ono zbog čega je vredelo uložiti toliki trud, sate napornog hoda da se dotle stigne, a izbeći škrape, sve prepreke, te stići do udobnog smeštaja u domu za Vratlom. Sutradan nas čekaju Siljevik, Robodo i Kamenski Kabao, sa pogledima na more i sve vrhove, pa na plažu stižemo u popodnevni satima, sa planine na obalu mora, brćkanje i potom put ka Beogradu.

Info - smeštaj

PLANINARSKI DOMOVI u vlasništvu PK „Subra“ iz Herceg Novog na raspolaganju su dva doma: Dom za Vratlom, na visini 1.160 mnv, moderan je objekat rekonstruisan 2011. godine, kao deo projekta „Wilderness Hiking & Biking“ u Crnoj Gori, koji se sprovodi u saradnji sa nemačkim GLZ-om. Kontakt: Duško Avramović (predsednik) +382-69-430-070, Dejan Tupuš (sekretar) +382-69-348-600 Dom Orjen Sedlo, na visini 1.600 mnv. Kontakt: Marinko Peruško +382-67-829-519

PLANINOM

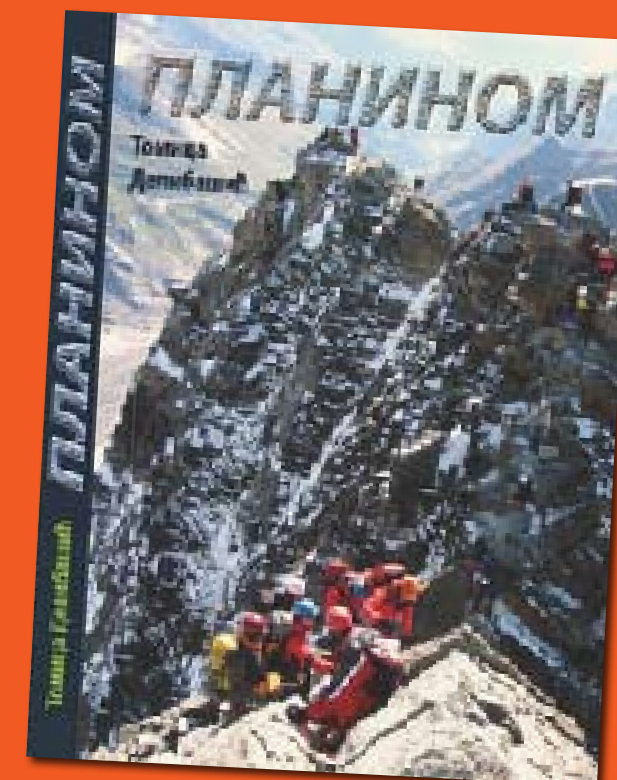
knjiga vodič,
drugo prošireno izdanje
Autor: Tomica Delibašić

O planinama Crne Gore i Srbije, opisi planina i staza, poziv na literaturu, brojne potrebne podatke, uz deo o planinarenju uopšte, šta planinar treba da zna i na šta da obrati pažnju.

Po pristupačnoj ceni od
500 dinara, pouzećem, sa
troškovima slanja
700 dinara.

Više detalja o uslovima
poručivanja i kupovine:
www.tomica-planinom.com

Telefon autora:
+381 (0)64-245-22-37

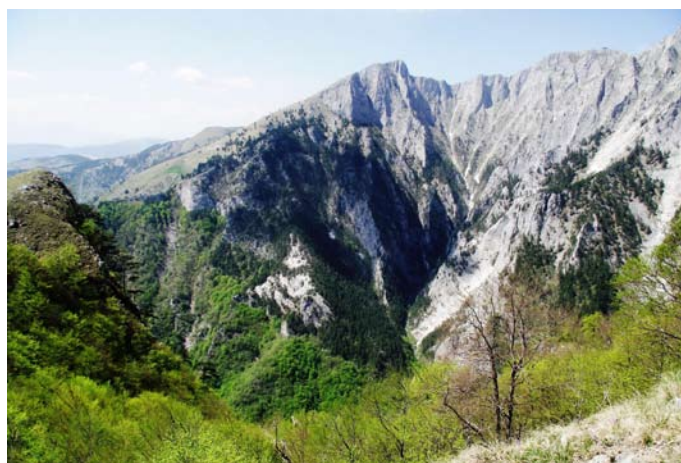

Kožuf

Pored **Kožufa** (2.197 m), planinari **beogradske PK „Pobede”**, u planu su ispenjali su Falakro (2.232 mnv) i Pamgeo (1.955 mnv), a u planu su imali i Belasicu (2.029 mnv) u **Makedoniji**...

Kao što je planirano, iz Beograda smo pošli 30. aprila u 20 časova. U grupi je bilo dvadeset planinara.

Sutradan, oko šest sati ujutro, stigli smo u Đevdeliju. Skoro ništa nije radilo, pa smo sačekali malo da se otvori neko kafačica - barem kafu da popijemo. Posle odmora krenuli smo putem ka skijaškom centru na Kožufu. Put vodi uz Konjsku reku do sela Konjsko a zatim se dolazi do Smrdlive vode. Odatle počinje uspon na putu sa mnogo-

brojnim odronima koje smo uspeli nekako da prođemo i da stignemo do planiranog mesta za polazak na turu.

Tura KOŽUF. Krećemo sa puta ispod jednog prevoja (1.665 mnv) na predelu Džibarica. Idemo bilom severnog kraka planine u pravcu juga preko kota 1.807 mnv i 1.999 mnv do granične kote 2.112 mnv, granični kamen broj 82. Na ovom vrhu se nalazi predajnik. Zatim, graničnom stazom silazimo na prevoj gde se nalazila karaula Markovo

ezero, a odatle se snežnom padinom penjemo se na najviši vrh planine - Zelenbreg (2.167 mnv). Vrh se nalazi na granici Makedonije i Grčke. Iako je bilo lepo i sunčano vreme sa vrha nije bio dobar pogled. Jedino se na zapadu video Kajmakčalan, dok su ostale planine bile u izmaglici.

Usledio je povratak skoro istom stazom. Dužina ture je bila oko 13 km, uspona oko 750 m, a vreme trajanja - pet sati. Učestvovalo je 20 ljudi. Po završetku ture vratili smo

se u Đevdeliju i otišli za Grčku, u mesto Orfanio, gde smo prenoćili četiri naredne noći.

Drugi maj. Planina - naš cilj, nalazi se stotinak kilometara severno od Orfanija. Posle poduzetog putovanja preko grada Drame stigli smo do sela Pirgi na južnom podnožju planine.

Tura FALAKRO. Iz sela Pirgi (630 m) krenuli smo oko devet sati. Prvo idemo putem koji vodi uz dolinu reke Sosice do jednog planinarskog skloništa ispod strme stene na ulasku u klisuru. Ulazimo u klisuru kojom protiče reka Naskvica što dolazi iz južnog cirka planine. Staza je delimično zarasla, ali ima oznaka pored, pa je moguće proći klisurom. Na sledećem raskršću skrećemo desno uz strmu stazu ukopan u steni. Kasnije, staza je prilično zarasla i zatrpala lišćem kao da njome niko ne prolazi. Na kraju te doline izlazi se na proplanak sa bukovom šumom na kome se nalaze korita za pojenje stoke i jedna crkva. Tu zatekosmo krdo konja i magaraca ali brzo pobegoše. Voda je već presušila. Uspom dalje ide desnim golim obodom velikog južnog „kratera” planine. Posle nekoliko uspona na nekoliko „predvrhova” dolazimo na najviši vrh Sv. Ilija (2.233 m). Cela južna ivica vertikalnog kamenog zida je ograđena drvenom ogradom da skijaši ne bi sleteli u provaliju. Silazimo niz spadine

sa snegom u pravcu SZ do mesta gde počinje žičara i gde prestaje put koji vodi do ovog centra. U povratku svraćamo se oko sat vremena, Dužina ture je oko 18 km, uspona oko 1.700 m, vreme trajanja - devet sati, a broj učesnika 17.

Treći maj. FILIPI, KLISURA REKE MESTE, KAVALA. Prvo smo otišli u obilazak lokaliteta Filipi, severno od Kavale. Zatim smo nastavili put na istok i, pre Ksantija, skrenuli levo kod sela Statmos. Strmim putem smo otišli do jednog vidikovca na desnoj strani klisure reke. Odozgo se ne vide svi meandri reke Neste već samo poslednja tri. Zatim smo se vratili u izlazni deo klisure i prošetali stazom uklesanom u stene oko kilometar uzvodno. Staza se nalazi iznad reke i pruge sa dosta tunela. Vratili smo se na polazno mesto i otišli za Kavalu gde smo se zadržali oko tri sata. Neki su obilazili grad a neki su ostali na plaži istočno od grada. Dužina ture je bila oko dva kilometra.

Četvrti maj. Tura PANGEO. Sa periferije sela Mesoropi (500 m) krenuli smo oko osam sati novouručenom stazom uz reku ka centralnom delu planine. Staza prolazi pored više manjih slapova i vodopada. Preko reke su urađeni mostići a na padinama drvena ograda. Ova staza vodi do jedne pećine iz koje izvire reka uz koju smo išli. Dalje staza vodi na drugu

„Pobedine” akcije

- **Pešačka tura po Vojvodini**
Detalje potražite na **OVOM LINKU**
- **Mljet** (Hrvatska)
Detalje potražite na **OVOM LINKU**
- **Sedam najviših vrhova Balkana** (Bugarska)
Detalje potražite na **OVOM LINKU**
- **Krf** (Grčka)
Detalje potražite na **OVOM LINKU**
- **Karpati**
Detalje potražite na **OVOM LINKU**
- **Dinara**
Detalje potražite na **OVOM LINKU**

Makedonija

Pinom je obeležena približna pozicija ovih lokacija.

stranu doline, ali mi smo nastavili da se penjemo prvo direktno uz kameniti strmi greben a kasnije travnatim grebenom sve do glavnog vrha Mati (1.955,6 m). Na vrh smo stigli oko 14 sati. Vratili smo se u selo drugom zapadnijom stazom. Dužina ture je bila oko 19 km, uspona oko 1.700 m, vreme trajanja deset sati, broj učesnika 13.

Peti maj. BELASICA. Rano ujutro smo krenuli iz Orfanija i preko Seresa došli do sela Neon Petricion na južnom podnožju planine. Uzanim putem smo se popeli do brda Beli Kamen (1.339 m). Odatle smo bili planirali uspon na planinu. Međutim, na tom mestu se nalaze vojni objekti i verovatno neka baza, pa su nas odmah zaustavili stražari. Nisu nam dali da idemo planinom turom već su nam preporučili da se vratimo u podnožje i u komandi tražimo dozvolu, koju verovatno ne bi ni dobili. Odustali smo od uspona i vratilo se nazad. U povratku smo svratili u Dojran, a kasnije obišli lokalitet Stobi (jedan od najpoznatijih antičkih arheoloških lokaliteta u Makedoniji).

U Beograd smo stigli oko 20.30 sati.

VEROLJUB KOVAČEVIĆ
064/225-99-41

Zubački Kabao

Planinari pančevačkog „Jejeka“, sa domaćinima iz PD „Vučji zub“ iz Trebinja, ispeli su najviši vrh Orijena (Crna Gora)...

Crna Gora
Pinom je obeležena približna pozicija ove lokacije.

sam Orjen je bezvodan. Posebno ga je proučavao i Jovan Cvijić. Zaintrigirani Orjenom, planinari „Jelenka“ uputili su se ka njemu u dane prvomajskih i vaskršnjih praznika. Pratilo nas je lepo vreme, pa smo usput svratili do Višegrada i u njemu „Andrićgrada“, kamenog grada koji, prema ideji slavnog režisera Emira

Kusturice niče nedaleko od mosta na Drini. U nastavku puta svratili smo i u Foču, gde smo prošetali, posedeli i osetili prepoznatljivu atmosferu jutarnje opuštenosti stanovnika Bosne. Praznik rada, 1. maj proveli smo u Trebinju, gradu sunca i platana. Ovaj lepi mediteranski grad udaljen je od mora nekih 30 kilometara, ali je pravi mediteranski, sa puno palmi i mediteranskog bilja, kulturnih i verskih spomenika, kroz koji protiče bistra reka Trebišnjica, a preko nje se nadvija još jedan kameni most koji je podigao Mehmed-paša Sokolović. Iznad Trebinja nalazi se brdo na kome je sagrađena

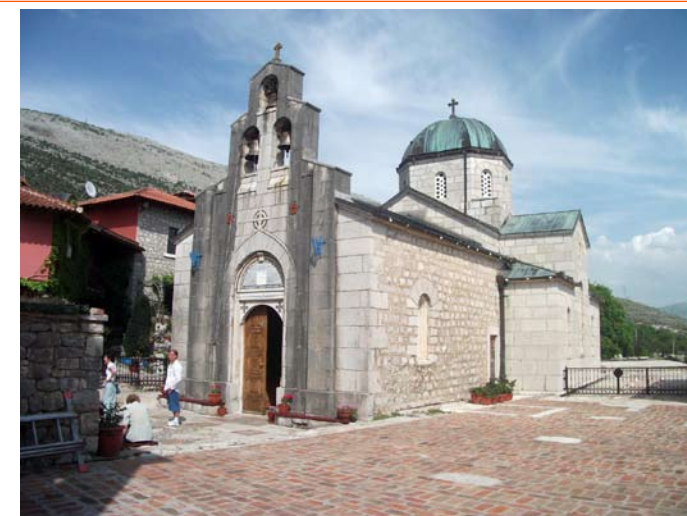
Masiv Orjena je deo venca priobalnih planina Crne gore, a po prostoru je najveći planinski masiv na Jadranu, smešten na tromeđi Crne Gore, Hrvatske i Bosne i Hercegovine na površini od oko 400 m². S obzirom da pripada Dinarskom sistemu, Orjen ipak nema izrazit pravac pružanja karakterističan za ovaj sistem. Posebno ga karakterišu duboke i uske vrtače, levci koji se vertikalno probijaju kroz slojeve. Sa 1.894 m Zubački kabao je najviši vrh masiva. Padine Zubačkog kabla krase gorostasna stabla munike, retke vrste bora, endema Balkana. Iako ima najviše padavina,

crkva „Hercegovačka Gračanica“, po ugledu na kosovsku Gračanicu, a u njoj je sahranjen veliki pesnik Jovan Dučić, rodom iz Trebinja. Iz Trebinja i Hercegovine, potiču mnoge poznate istorijske ličnosti - sveti Vasilije, vojvoda Luka Vukalović (vođa ustanka u Hercegovini 1852 - 1862), Aleksa Šantić, Momo Kapor, a takođe i sportske. Tako, na primer, iz ovih krajeva potiče i slavni košarkaš Dejan Bodiroga, a malo je poznato da je odavde rodom i pokojni Dražen Petrović.

Predveče smo stigli u planinarski dom u mestu Tuli gde smo se smestili. Dom se nalazi na lepom mestu, u tišini, okružen kamenitim predelima sa kojih se šire mirisi mediteranskog bilja, a noću ga pokriva sjajni zvezdani prekrivač.

Četvrtak, 2. maj bio je predviđen za uspon na Orjen. Da bi se izveo uspon, potrebno je prevesti se desetak

Najave akcija PD „Jelenak“

Malinik, Lazarev kanjon 01.-2.06. - za više informacija - [LINK](#)

Rafting Tarom 06-09.06. - za više informacija - [LINK](#)

Ovčar, Kablar 09.06. - za više informacija - [LINK](#)

Češka, Nacionalni park Krkonoše 03-07.07. - za više informacija - [LINK](#)

kilometara dalje, do mesta Ubli gde smo bili u 7.30 časova. Jutro je bilo prijatno. U početku je uspon lagan, prolazi se kroz borovu šumu i padinom lagano penje do mesta zvanog Dobri do. Već na polovini puta susrećemo se sa snegom za koji smo čuli da ga ima, ali smo se iznenadili njegovom količinom. Već na Dobrom dolu, visina snežnog pokrivača iznosila je gotovo jedan metar. Do Dobrog dola ima oko sedam kilometara pešačenja, a od Dobrog dola do vrha još oko 1,5 km, ali tu počinje konstantan uspon do samog vrha, pod velikim nagibom. Prisustvo ogromnih količina snega daje ovom usponu karakter pravog zimskog uspona što je ipak za nas bilo iznenađujuće, s obzirom da smo krenuli u akciju na jednu primorsku planinu. Završni uspon čekao nas je na grebenu gde smo se kao po ivici noža morali kretati lagano i oprezno, uz korišćenje cepina koji su nam

posebno značili na usponu preko strme i gole padine dubine gotovo 300 metara.

Sa nama je bio Srđan Milivojević, vodič iz Planinarskog društva „Vučji zub“ iz Trebinja, koji odlično poznaje ovaj surovi teren i koji je praktično ispitivao svaki metar ove rizične deonice. Na sastavu sa stenama, snežna kora se polako odvaja praveći duboke linijske procepe koji preteći zjape, kao da će se svakog časa odvojiti i krenuti ka dolini u vidu katastrofalne lavine. Na kraju, stigli smo do vrha, na 1.894 m, sa koga se pružao predivan pogled na okolne vrhove i masiv prekriven snegom, a more se jedva naziralo zbog toplote i isparenja zbog kojih su se boja neba i boja mora stapale u jedno.

U silasku smo takođe morali izuzetno da pazimo, spuštajući se na kritičnim deonicama unutraške, zabijajući cepine u sneg da bismo imali osiguranje za koje smo se

pridržavali. U nastavku je sneg bio mekši i lakši za kretanje, a povremeno smo prolazili pored dubokih jama i preko delova padina počišćenih lavinama. Povratak u Dom doneo je spokojstvo, mir i prijatan umor, pa smo posle zajedničke večere ubrzo utonuli u duboki san, a jutro je osvanulo uz cvrkut ptica i nove mirise.

Blizina mora je toliko neodoljiva da so do njega jednostavno mora otići. Samo 30 kilometara dalje je prelepi grad Dubrovnik. Posle dugo godina, a neki prvi put, uživali smo u ambijentu starog grada, nekadašnje države, šetajući njegovim uskim ulicama i skladno uklopljenim trgovima, a sa zidina tvrđave posmatrali more, Lokrum, Lovrijenac, crvene krovove starog grada i zvonike i kupole crkava koje su smeštene u njemu. Grad, ionako prepun turista, magično privlači nove i nove koji se dovlače brodovima i napadaju stešnjeni grad kao

moderni gusari. Nekoliko sati provedenih u Dubrovniku nisu dovoljni da se sve obiđe, ali je utisak koji je na sve nas ostavio nešto što će dugo trajati i hraniti našu glad za umetnošću i lepotom.

Ovo još nije bio kraj lepih poseta, pa smo svratili i u manastir Duži, iz 16. veka, koji je smešten u hercegovačkom kršu na putu prema Trebinju, u kome je vreme stalo, a nešto malo zemlje, stoke i košnica jedini su izvor prihoda skromnog monaškog sestrinstva koje o manastiru brine. Udaljene su od civilizacije, bez interneta, televizora i mnogih drugih „blagodeti“ civilizacije. Nezaobilazan je bio i manastir Tvrdoš kao duhovni centar čitave Hercegovine i sedište Hercegovačko-zahumsko eparhije.

U povratku smo na kratko posetili još nekoliko destinacija kao što je Bilečko jezero (velika hidroaku-

mulacija), i Korička jama, mesto stravičnog ustaškog zločina tokom Drugog svetskog rata. Nezaobilazan je i Nacionalni park „Sutjeska“, poznat po Tjentištu, memorijalnom kompleksu „Dolina heroja“ i istorijskom filmskom spektaklu „Bitka na Sutjesci“.

Na kraju, posle ovako kompresovane ture, ostali su snažni utisci koji se danima i danima izvlače iz memorije i hrane dušu. Posebno se zahvaljujem članovima Planinarskog društva „Vučji zub“ iz Trebinja - Aleksandru Saši Džoniju, Srđanu Milivojeviću i Igoru Škeru kao izuzetno predusretljivim i dobrim domaćinima, a s obzirom da je ovo teren koji nije pitom, preporučujem svima koji dolaze u posetu Orjenskom masivu da se obrate ovim sjajnim momcima ili bar da im se jave ukoliko sami idu u planinu jer su ovi ljudi izuzetno spremni i osposobljeni da reaguju u svim situacijama.

Stopala u prvom planu

Tom Robinson, fotograf iz Londona, proputovao je svet uzduž i popreko, a postao slavan zbog projekta „**Feet First**“. Naša saradnica **Marija Boljević** razgovarala je sa njim...

U svakoj fotografiji uvek su dve osobe: fotograf i posmatrač, govorio je poznati američki fotograf i ekološki aktivista Ansel Adams. Kada je reč o turističkoj fotografiji, tu je obično i još pokoji pozer ispred Ajfelove kule, podupirač Krivog toranja u Pizi, ili prosto - nasmejani ukras zalasku sunca. Međutim, fotografije Tom Robinsona srušile sve vaše predrasude i naterale vas da na turističku fotografiju ubuduće gledate sasvim drugim očima.

Iako u svom portfoliju ovaj engleski fotograf ima zadivljujuće fotografije predela, portrete i detalje iz celog sveta, možda je najpoznatiji po slikama sopstvenih stopala. Naime, ovaj engleski fotograf započeo je 2005. godine projekat „Feet First” koji dokumentuje njegove pustolovine kroz fotografije stopala njegove porodice. Na ideju je došao dok je sedeo na plaži sa devojkom Veriti. Započeli su zajedničko putovanje, pa je vremenom broj fotografija, ali i članova porodice rastao.

TREKUTNO
POSTOJI VIŠE OD
100 FOTOGRAFIJA
U SERIJI I PROSTO
JE NEVEROVATNO
KOLIKI SU
PUBLICITET DOBILA
NAŠA STOPALA...

Kada ste počeli da se bavite fotografijom?

- Bio sam oduševljen fotografijom još od srednje

škole, ali joj se nikad nisam posvetio. Godine 2008. spakovao sam torbe (75 % fotografske opreme, 25 % odeće) i proveo sam 18 meseci putujući svetom. To vreme mi je omogućilo da vežbam i da usavršim svoje fotografske veštine i da izgradim stvarno jak radni portfolio. Kad sam se vratio postavio sam web stranicu i mogao sam da počnem da primam poručene poslove. Srećan sam sa dobijenim kvalitetom slika na svakom snimanju, ali još uvijek osećam da imam prostora za stalno poboljšanje.

Imate poručene poslove iz svih krajeva sveta. Da li je teško i da li putujete mnogo?

- Putujem u sve delove sveta, slikajući zanimljiva mesta, događaje i aktivnosti. Stići do tamo i nazad može bit naporno, ali tako je sastavni dio posla putujućeg fotografa. Međutim, putovanje ponekad može da bude zabavnije od same destinacije: klackati se autobusom u Centralnoj Americi, okružen pilićima, sjuriti se turbulentnim rekama u Laosu... Možete, takođe, upoznati i neke zanimljive ljude.

Šta najviše volite da slikate i zašto?

- Volim da fotografišem različite festivale i događaje. Moj san bi bio da ponovo putujem svetom fotografišući sve vrste čudnih i otkačenih festivala u neobičnim zemljama. U januaru 2013. godine, otputovao sam u Gujarat, Indiju, da fotografišem Uttarayan kite festival, što je bilo veliko iskustvo. Takođe sam fotografisao i kanjonig u Maderiai i ribo-

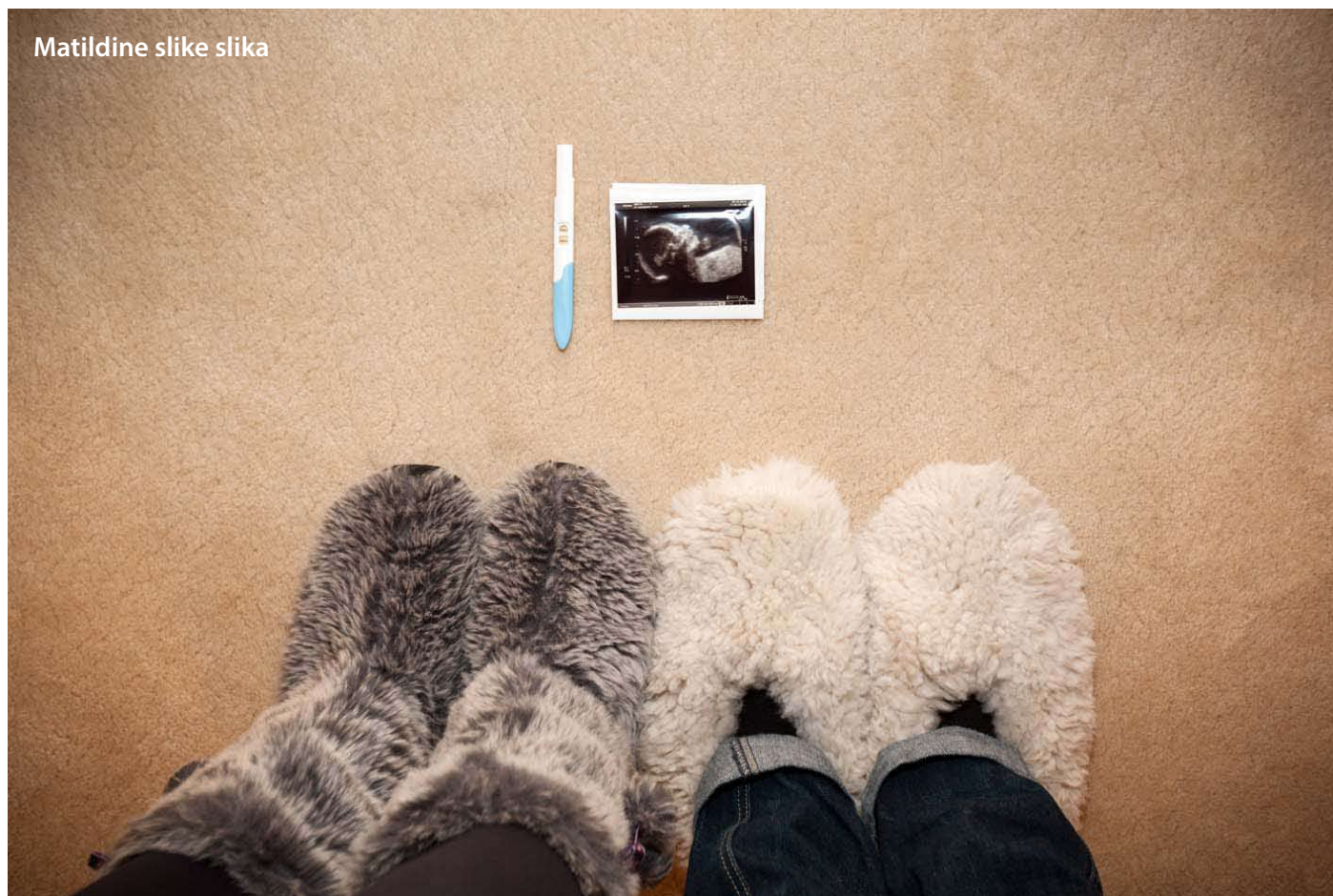

Matildine slike slika

Pozerka Matilda
mart 2011. godine

lov u norveškim fjordovima. Oba fotografisanja su bila veoma zabavna.

Svaka vaša fotografija ima posebnu emociju. Na primer, slike iz Hogara, zatim The Strangers, pa fotografije iz raznih zemalja... Koliko je emocije važne kad nekoga fotografirate i da li ponekad morate da sakrijete emocije i radite svoj posao?

- Ovo je lepo pročitati, hvala što ste to rekli. Portret fotografije su nešto što volim u vezi svog posla - verovatno zato što je jedno od najtežih snimanja da bi se dobilo pravo, pa zato kad slikam odličan portret jako sam zadovoljan sobom. To je nešto što sam vežbao dosta tokom godina i naučio pravi i pogrešan način da se to radi. Hogar je fotografisan

Matilda - mart
2012. godine

u sirotištu u Gvatemali, gde sam živio mesec dana. Upoznao sam decu dobro i mislim da se to i vidi na fotografijama. Imati vezu sa svojim subjektom stvarno je važno i to je nešto što uvek pokušavam da uradim, radije nego samo da naiđem na nekoga na ulici, fotografišem i odšetam. Ako se osoba oseća opušteno pored Vas, onda ste na pola puta da dobijete odličan portret. Druga polovina je da poznajete svoj fotoaparatus, da koristite prava podešavanja i da tražite dobro svetlo.

A Feet First? To je jedna zaista sjajna ideja koja vas je proslavila šitom sveta. Nešto što se svima sigurno dopalo jeste pojavljivanje stopala Vaše kćerke Matilde. Kako napreduje projekat?

- Trenutno postoji više od 100 fotografija u seriji i prosto je neverovatno koliki su publicitet dobila naša stopala. Mislim da je Matilda definitivno dodala novi ugao i učinio ga privlačnijim ljudima. Nastavićemo ovo da radimo do kraja naših života i za nekih 30 godina, ove fotografije će stvarno ispričati priču našeg života.

Ne mogu da odlučim koje fotografije su mi lepše: one sa putovanja ili Vaše lične, ali svakako broj jedan su mi „I'M GOING TO BE A DAD“. Koliko je uloga roditelja promenila Vaš pogled kroz objektiv i koliko Vaša kćerka voli da je slikate?

- Bilo je stvarno zabavno fotografisati tu seriju i verovatno zato i toliko uspešno, jer nismo planirali da imamo bebu, pa je bilo pravo iznenađenje kad smo tu vest saopštili ljudima. Ne mislim da me je to što sam postao otac promenilo kao fotografa, ali definitivno sam postao iskusniji u fotografisanju male dece - što je zapravo prilično teško.

Možete li da nam kažete kako neko ko nije fotogeničan ipak može da izgleda dobro na fotografijama?

- Dobro pitanje i nešto što još uvek pokušavam i sam da naučim. Uvek pokušavam da uhvatim pravi lik ljudi, pa ako ispade stvarno ružno - onda, nažalost, nema jednostavnog načina da se to sakrije. Opuštanje pred kamerom definitivno pomaže. Iako uvek volim da fotografišem kad se ljudi smeju ili sa stvarno prirodnim osmehom, što može bit prilično teško. Jedan trik koji često koristim kad je neko u blizini „prvo moraš tu osobu naterati da se sada smeje“ i iz nekog razloga to uvek učini da se osoba ispred kamere prirodno smeje, pa onda mogu dobiti dobru fotografiju.

Koje je najbolje mesto za fotografisanje i ljudi su prilično opušteni na svim fotografijama, da li je to zbog Vas ili umete da uhvatite momenat?

- Mislim da su ljudi opušteni sa mnom, jer sam i ja sam opušten. Ako upoznam osobu pod stresom to obično mene učini nervoznim, pa pokušavam da ostanem miran i srećan. Fotografisanje treba da bude zabavno, pa pokušavam da zadržim taj stav. U pogledu

najboljih mesta za slikanje, volim ona sa nekoliko turista. Moje omiljene zemlje koje sam posetio su Bolivija, Gvatemala i Laos.

Kakvi su vaši planovi za dalje i da li možda planirate da posetite naš region? Mislim da imamo sve što je potrebno za dobre fotografije!

- Porudžbine obično dolaze u veoma kratkom roku, pa nisam siguran gde ću biti kasnije ove godine. Sledećeg meseca idem na obilazak Artičkog kruga motornim sankama, što će biti neverovatno. Voleo bih da posetim Srbiju, to je definitivno u mom užem izboru. Kad dođem u posetu možete mi pokazati.

Kakva je vaša poruka čitaocima magazina „Moja planeta“?

- Za turističko fotografisanje vrlo je važno da vežbate što više možete. Terajte sebe da stvari vidite na različite načine i da bude kritični prema sebi pri odabiru najbolje fotografije koju ćete staviti na svoju web stranicu. Srećno!

www.tomrobinsonphotography.com

MISLIM DA JE NAŠA
KĆERKA MATILDA
DEFINITIVNO
DODALA NOVI
UGAO I UČINIO
GA PRIVLAČNIJIM
LJUDIMA

Bikes Tell Stories

*Dva točka, devet evropskih zemalja, devet biciklista, jedan kreativni pojekat koji će ih okupiti u dokumentarcu novosadskog novinara **Milana Lisice**...*

PHOTO: VIJAYARAJAN.

Dok se točkovi okreću pod mojim nogama, ja dobijam ideje i imam osećaj kako svet oko mene postaje zeleniji, i da ja tome doprinosim. Biciklizam sam otkrio pre šest godina i od tada aktivno vozim. Pre toga sam vozio samo kraće deonice, a onda sam odvo-
zao od Titela do Kotora, i to je bila magična avantura. Vožnja bicikla me je dovela i do ideje pravljenja dokumentarca o ljudima koji dela istu strast kao i ja. Kako bi što upečatljivije predstavio svoju ideju napravio sam promo video koji možete pogledati **OVDE**.

Za mesec dana krećem na put od Portugla do Srbije i u svakoj zemlji kroz koju budem prolazio (Portugal, Španija, Francuska, Italija, Austrija, Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina i Srbija) ću snimati ljude koji su strastveni biciklisti.

Na ideju sam došao tako što sam hteo da napravim dokumentarac posvećen biciklizmu, ali da bude drugačiji, da prikaže biciklizam kroz različite ljude. Meni je do sada bicikl doneo mnogo toga lepog u životu, nezaboravne trenutke, uspomene, ljude... Moj put od 4.000 kilometara do Srbije je moja želja da promovišem biciklizam, da ispričam priče o povezanosti ljudi sa biciklom, da što više ljudi inspirišem da krenu da verglaju.

Tokom prethodnog meseca sam imao mnoge intervju sa ljudima u pomenutim zemljama i

izvršio selekciju junaka za moj dokumentarac. Strast ka biciklizmu kod svakog od junaka je različita, ali ih veže ista opsesija.

Dokumentarac će biti o onima koju su uradili i rade nešto na šta su ponosni, o strasti ka biciklizmu, avanturi, volji, uspesima, iskustvima i pričama koje biciklizam nosi. Kroz dokumentarac ću predstaviti različite biciklističke priče, a svaki pojedinac koga sam odabrao može da bude dokumentarac za sebe. Oni dok voze imaju osećaj da za njih granice ne postoje, da brda postaju ravnice, da se ima vraća snaga. Biciklizam je doneo promene u životima mnogih. Ja delim njihovu strast ka biciklizmu, i ovim dokumentarcem želim da inspirišem druge da počnu da se bave nečim što je meni, i mnogima, donelo nezaboravne uspomene i iskustva.

Naziv dokumentarca će biti „Bikes Tell Stories“, na engleskom jeziku je, jer su većina u dokumentarcu stranci.

Ovo su ljudi koje planiram da sretmem i da ispričam njihove biciklističke priče. U Srbiju planiram da stignem početkom avgusta, a na jednom delu putovanja će mi se pridružiti devojka, brat i prijatelji. Takođe, svaki od biciklista koji će biti u dokumentarcu će voziti sa mnom jednu deonicu puta. To je isto ono što mi je cilj, da što više ljudi uključim u celu priču.

PODRŽITE DOKUMENTARAC

Na internetu sam pokrenuo kampanju promocije i sakupljanja sredstava za realizaciju dokumentarca. Ova vrsta kampanja je u stvari jedan stari vidi u modernom izdanju. Nekada su velikoposednici podržavali kreativne projekte, a sada bilo ko kome se sviđa ideja može da da svoj doprinos. Ova kampanja je moderna mecena. Svakom ko podrži projekat ću posvetiti jedan dan vožnje, voziću za njega. A, takođe, kada završim dokumentarac poslaću mu CD na kućnu adresu. Svi oni kojima je moja ideja interesantna i žele da je finansijski podrže to mogu da urade preko dva sajta na kojima sam je predstavio.

► [LINK GOGETFUNDING](#)

► [LINK ROCKETHUB](#)

Put dug 4.000 kilometara
započinje 21. juna u Portugaliji.

Milan Lisica
na točkovima

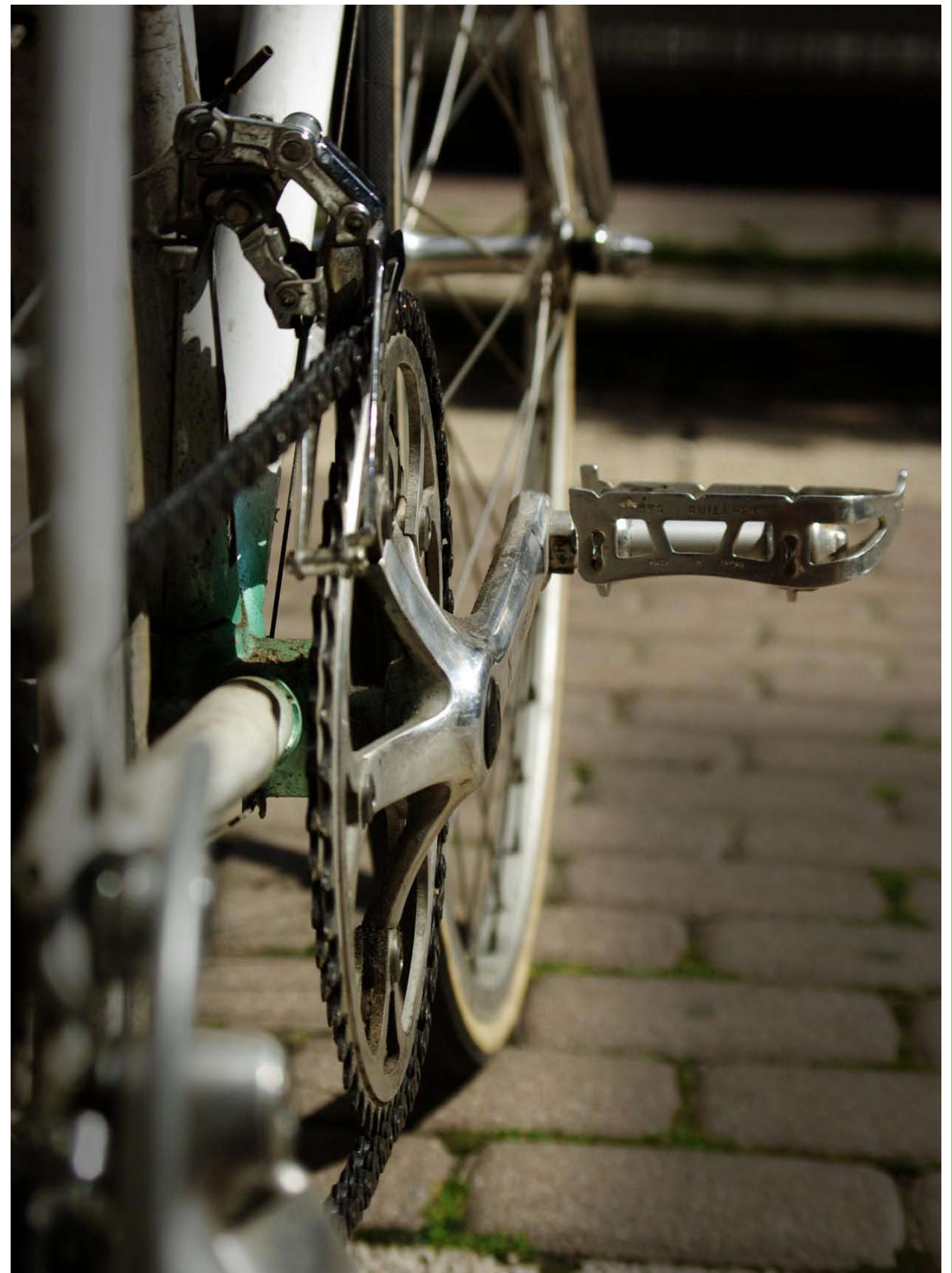

PHOTO: SALANDER

U Austriji je Stefan Brandl. Ovaj čovek je jednog dana dao otkaz, seo na bicikl i krenuo da vozi kroz svet. Njegova vožnja je bila u isto vreme i humanitarna misija, i sve vreme putovanja dobijao je razne donacije od ljudi za ljude kojima je bila potrebna pomoć. Posle 11.000 km, stigao je do Šri Lanke, gde je našao sirotište kojem je donirao novac. Posle dosta traganja za onima kojima je zaista potrebno, Stefan je uspeo. Na njegovom putu uspeha, želje, upoznavanja, sreće je Milicu iz Niša koja je sada njegova dugogodišnja devojka. Na tom putu susreo se i sa tropskom bolesti denge koju prenosi određena vrsta komarca. Bio je teško oboleo, ali se završilo srećno.

Španiju će predstavljati **Manel Ibars**, akrobata na biciklu, koji je ceo svoj život posvetio biciklizmu. Osvojio brojne nagrade na bemijskim takmičenjima. On je 20 godina u raznim biciklističkim disciplinama, a predstavljao je Španiju na brojnim međunarodnim takmičenjima. Pored toga uči druge kako da ostvare svoje biciklističke snove, da okreću pedale i unesu živost u svoj dan.

U Portugalu junaci dokumentarca biće **Ana i Aleks**. Par koji dvadeset godina nije vozio bicikl i onda je odlučio da krene na vožnju Evropom, koja se završila posle godinu i po dana i 15.000 pređenih kilometara. Dok su putovali pomagali su ljudima po selima, volontirali na raznim projektima, kampovali po šumama, upoznavali kontinent otvorenog srca i širokog osmeha.

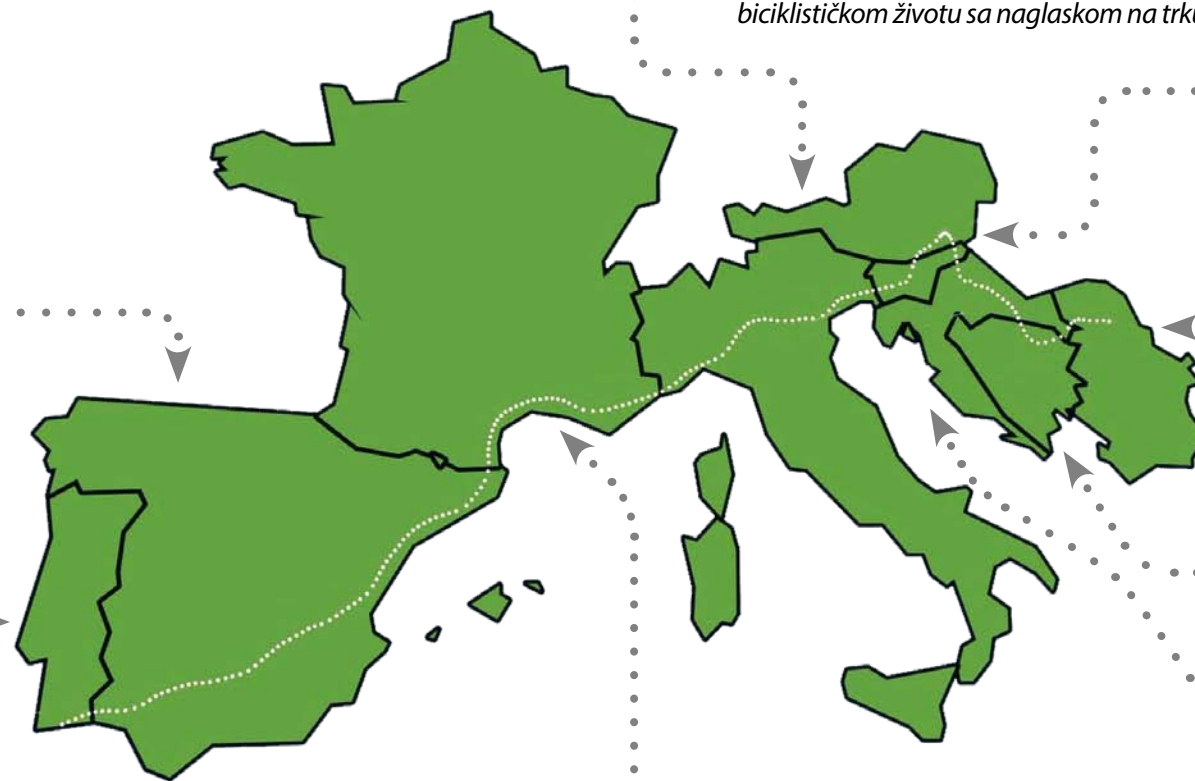

U Francuskoj ću da intervjuišem **dve porodice**, koje su sa malom decom pre koju godinu išle na jednogodišnje putovanje Azijom. Dva bračna para i četvoro dece od ne starija od tri godine. Klince su stavili u prikolice koje su zakačili za bicikle i tako se vozili 7.000 kilometara. Kako bi podelili svoju sreću i strast ka biciklizmu, dok putuju organizuju cirkuske predstave na biciklima za lokalnu decu. Njihov duh je zaista neverovatan, a uspomene koje nose su neprocenjive.

U Sloveniji glavni lik je **Marko Baloh**, koji je junak po mnogim merilima. Dok je bio dete obolelo od astme, niko nije mogao da zamisli da će se baviti ikakvim sportom. Ipak ne. Marko Baloh je svetski šampion, koji je postavio 14 svetskih rekorda. Čovek velike volje i strasti ka biciklanju. On je jedan od nekoliko sa prostora Balkana koji je učestvovao na trci preko Amerike, koja se naziva i najtežim sportskim događajem, gde učesnici prelaze po 500 kilometara dnevno, spavaju pod dva sata, i tako deset dana. On piše i knjigu o svom biciklističkom životu sa naglaskom na trku preko Amerike.

Poslednja zemlja, odredište, **Srbija** i priča koja će mnoge ostaviti bez daha, oduševiti, nadahnuti, motivisati. **Aleksandar Vukov** je u ratu izgubio nogu, ali to ga nije nimalo usporilo. Ne. Biciklista u duši, koji je pokazao i motivisao mnoge koji su na neki način ostali uskraćeni za nešto. Aleksandar pokazuje da jaka želja može sve. Kada sam razgovarao sa njim i predstavio mu svoju ideju rekao je: „Najbitnije je da se vozi“. Da bi motivisao ostale, sa još jednim biciklistom sa invaliditetom, odverglaio je otišao do Grčke, 1.200 kilometara.

U Bosni junak dokumentarca je **Tihomir Dakić**. Jedan od ljudi čija biciklistička priča je vredna svake pažnje. Godinama unazad jedan je od najvećih promotera biciklizma u ovoj zemlji, aktivista za popularizaciju ekološkog

načina prevoza, čovek koji se povezao sa velikim brojem evropskih biciklističkih organizacija i pokreta, i Bosnu postavio na biciklističku mapu sveta. Jedan od prvih biciklista iz Bosne koji je krenuo na duga putovanja. Čovek koji je nadahnuo mnoge da krenu da koriste bicikl i otkriju svet drugim očima, očima i brzinom kojom se kreće bicikl.

Čovek koji motiviše i inspiriše, **Siniša Glogoški** iz **Hrvatske**. Avantura je njegov hobi, strast, želja... Svoje slobodno vreme koristi da putuje, snima dokumentarce o najatraktivnijim destinacijama sveta. Pre nekoliko godina svoju strast ka biciklizmu odlučio je da ispuni verglanjem od Zagreba do Damaska, i njegovo iskustvo je motivisalo mnoge da sednu i počnu da okreću pedale. Ovaj student je pokazao mnogima da je za većinu stvari potrebna samo jako volja.

Moj prvi brevet

Kako sam u jednom danu biciklom prešao 305 kilometara...

Za brevet sam prvi put čuo pre nekoliko meseci i potpuno se oduševio. Biciklistički maraton koji nije trka, u kojem nema prvog i poslednjeg, u kojem si sam sa sobom i jedino od tebe zavisi da li ćeš uspeti, izdržati. Sremski brevet, početkom aprila, od 200 kilometara, sam propustio. Ovaj od 300 sam uspešno završio. Izvezao sam ga za oko 19 i po sati, pola sata pre vremenskog roka, uprkos noćnoj vožnji, gadnom gumi defektu, uprkos olujnom vetru koji mi je poslednjih 20 kilometara duvao, a kako drugačije - nego u lice.

PONOĆNI START

Prvi brevet, pa još od 300 kilometara, pa još i ponoćni start. Sve je trebalo da počne u subotu u 9, ali je start pomeren na ponoć kako bismo izbegli najavljenog nevreme za subotu na nedelju noć. Mesto okupljanja i starta park u Bloku 22 (Beograd). Pre ovog breveta moj rekord je bio 111 kilometara pređenih biciklom u jednom danu.

KAD SVETLUCANJE SVETLA U MRAKU NESTANE

Krenuli smo nešto malo posle ponoći. Uglavio sam se, barem sam ja tako mislio, u sredinu grupe. Prvi put vozim noću, tu mi je najsigurnije. Pratim tempo, a onda u jednom trenutku shvatim da iza mene nema nikog, a ispred mene od grupe samo vidim da svetlucaju u mraku. I tako do Avale i prvog ozbiljnog uspona kada su svetlucanje svetla nestala.

GDE JE TAJ MLADENOVAC?

Nastavljam sam po mrklom mraku. Spuštam se niz Avalu i ubeđen sam da je Mladenovac tu odmah iza nje. A to odmah je bilo još nekih 40 kilometara.

Put uglavnom katastrofalan, pun rupa. Ne vidim na brzinometru koji mi je tempo. Nemam osećaj gde se nalazim i koliko još ima do Mladenovca. Niko me ne stiže. Čak sam nekoliko puta pomislio da sam promašio neko skretanje u tom mraku.

Iza Mladenovca me je konačno

neko sustigao: Luka, Martin i Aleksandar. Sa njima sam vozio do Topole i svoje prve pauze na 82. kilometru.

GUMI DEFEKT ZBOG KREM BANANICE

Na bušenje gume sam bio spreman. To se jednostavno dešava kada vozite bajs. Ali da ću imati gumi defekt spoljne gume i to zbog gluposti... I sve to na nekih 35 kilometara pred Svilajnac, negde gde nema ni prodavnice, a kamoli nečega što ima veze sa popravkom bicikla.

Posle uzbrdice, naiđe i nizbrdica. I gde ćeš veće radosti za biciklistu. Brzinometar pokazuje 40 km/h. Čujem da je nešto ispalo. Okrenem se i na putu vidim nešto crveno. Moj bicikl je crven i kroz glavu mi je proletelo „otpao deo bajsja” i zakočim.

I ovde su se pokazalo kao tačne sve one pohvale servisera da imam odlične hidraulične kočnice. Brzina 40 km/h, točak blokiran, spoljna guma pocepana. Kao da mi se ovo desilo barem pet puta do sada, a inače poslednji put sam gumu krpio pre 15 godina. Ni sekund razmišljanja: „A šta sada?”.

Unutrašnju gumu sam iskidao. Deo stavio na mesto gde je rupa na spoljnoj, a ostatak obmotao oko točka. I ajmo dalje. Valjda taj Svilajnac ima neku prodavnicu guma. Ima. Idemo dalje.

Od sumraka...

OLUJA ZA KRAJ

Na izlazu iz Požarevca sustgao me je, bolje reći sreo, Alesandar Mitić. Pravio čovek dužu pauzu u Požarevcu. Nastavili smo zajedno. Tempo oko 21 km/h. Nisam hteo brže, a Aleksandar je bio korektan da to poštuje.

IPAK JE JUNKOVAC MESTO OD IZUZETNE VAŽNOSTI ZA SRPSKI FILM

- Je l' možeš bar 25? - pitao me je.

Možda bih u tom trenutku i mogao, ali pitanje je do kada bih izdržao ako pojačam tempo. Pred nama je još oko 90 kilometara, dva sata je posle podne i imamo oko 6 sati da izvezemo brevet. I klaj, klaj ka Beogradu.

Dogovor je bio da na izlazu iz Pančeva, kada nam ostaje još 22 kilometra do cilja, napravimo poslednju pauzu. Čak sam tada i Igoru Raliću poslao SMS da nam čuva gibanicu kojom tradicionalno dočekuje učesnike breveta.

Tek što smo skrenuli na put ka Beogradu počeo je da duva veoma jak vetar. Naravno, ne u leđa. Valjda da kraj bude što teži, a da ti uspešno završen brevet bude još draži.

Čemu sve to?

Ovo sam već napisao, ali vredi ponoviti. Brevet - u njemu si sam sa sobom i jedino od tebe zavisi da li ćeš uspeti.

BANE GRKOVIĆ

... do svitanja

Kratki predah

„Dečak iz Junkovca”

Olimpijski triatlon

Prvenstvo Srbije u olimpijskom triatlonu, u organizaciji **Kluba ekstremnih sportova „Rock & Ice“** iz Bora, održaće se na Borskom jezeru 13. jula...

Dubašnica

Jezero

Planinari kažu da Malinik u čoveku izaziva neku vrstu zdrave zavisnosti. Mnogi od njih se iznova vraćaju ovoj planini, koja čini istočni obronak masiva Južnog Kučaja. Da li zbog velikih bukovich stabala i mističnih šumskih staza, brojnih speleoloških objekata, nepreglednih pašnjaka, veličanstvenog Lazarevog kanjona ili nečeg drugog - niko vam neće dati isti odgovor, no svako će vam reći da to treba da otkrijete što pre.

Pukotina Lazarevog Kanjona sa Tilva Njagrom - trećom u svetu po redu veličine geomagnetskom anomalijom, razdvaja Malinik od Dubašničke visoravni, koja takođe predstavlja biser ovog dela Srbije. Dubašnica se nalazi na 35 km od Bora, i do nje se lako stiže asfaltnim putem iz pravca Borskog jezera. Prošire se na 82 km² površine, nadmorske visine od 800 do 1.000 metara. Nju ove godine neće posetiti samo planinari. U pohod joj stižu ništa manji ljubitelji prirode. Stižu joj oni koji upravo u prirodi traže izazove u pomeranju granica izdržljivosti; oni koji u isto vreme uživaju u prirodi, ali se sa njom i bore. Triatlonci.

U okviru Prvenstva Srbije u olimpijskom triatlonu, koje će se, u organizaciji Kluba ekstremnih sportova „Rock & Ice“ iz Bora, održati na prelepom Borskom jezeru 13. jula 2013. godine, triatlonce najveći izazov očekuje upravo na Dubašnici. Specifičnost biciklističkog segmenta čini ovu trku najzahtevnijom triatlon trkom u Srbiji. Pred takmičarima je savladavanje 200 m visinske razlike, dužine od pet kilometara u jednom pravcu. Nakon izazovnog uspona sledi spust do hotela „Jezero“ čime se završava samo jedan krug, od predviđenih dva, odnosno četiri kruga, u zavisnosti od trke za koju se budu opredelili. Na sve to dodajte vreli letnji dan, kakav možemo očekivati 13. jula.

Za „Rock & Ice“, ovaj događaj nije samo Prvenstvo Srbije u olimpijskom triatlonu, već i sjajna prilika da se na najbolji mogući način iskoristi lepota i pokažu potencijali

borske okoline, za prave ljubitelje prirode podjednako vrednih kao i bogatstva ispod zemlje, po kojima je borski kraj već poznat. Biće to promocija ovog dela Srbije na nesvakidašnji način - ekstremnim turizmom.

BORSKO JEZERO

Na 17 km od Bora odnosno 250 km od Beograda, u podnožju planine Crni Vrh smešteno je Borsko jezero. Nastalo 1959. godine veštačkim putem za potrebe pogona kompanije RTB Bor, vremenom je postalo omiljeno izletišta, ne samo Boranima, već i ostalim stanovnicima istočne Srbije.

Borsko jezero se nalazi na nadmorskoj visini od 440 metara, okruženo listopadnim i četinarskim šumama. Zahvata površinu od 30 hektara a dubina jezera dostiže 52 metra.

Kupačima su na raspolaganju četiri uređene plaže. Na glavnoj plaži tokom letnje sezone moguće je iznajmljivanje čamaca i pedalina a o bezbednosti kupača brine spasilačka služba.

Pored auto kampa, smeštaj je moguć u hotelu „Jezero“, hostelu „Vertigo City“ i u vikend naselju.

Info

Detaljnije informacije o načinima prijavljivanja za trku mogu se pronaći na zvaničnom sajtu trke www.triatlonbor.com, a novosti u vezi trke biće redovno objavljivane i na zvaničnim nalogima trke na društvenim mrežama - Fejsbuk stranici i Twitter nalogu.

HOTEL „JEZERO“

Na Borskom jezeru nalazi se hotel „Jezero“ sa tri zvezdice, smešten uz samu obalu jezera, koji je potpuno renoviran avgusta 2012. godine i već je postao centar kongresnog turizma, kao i domaćin Evropskog prvenstva u snukeru koje je održano u martu 2013. godine.

Hotel „Jezero“ je kapaciteta 250 gostiju, poseduje moderno opremljene sobe, dva restorana, bazen, saune, slanu sobu, fitnes centar, kuglanu i brojne druge atraktivne sadržaje. Sportistima su na raspolaganju tereni za fudbal, rukomet, košarku i odbojku.

Zimi hotel „Jezero“ predstavlja bazu za brojne skijaše koji dolaze na planinu Crni Vrh, udaljenu desetak kilometara od hotela, dok tokom letnje sezone predstavlja centralno mesto za turiste koji posećuju Borsko jezero.

Za goste hotela omogućena je poseta atraktivnim turističkim destinacijama u blizini, poput površinskog kopa u Boru koji predstavlja najveću veštačku rupu u Evropi, Zoološkog vrta u Boru, Brestovačke banje i Lazareve pećine.

NAJAVA TRKE

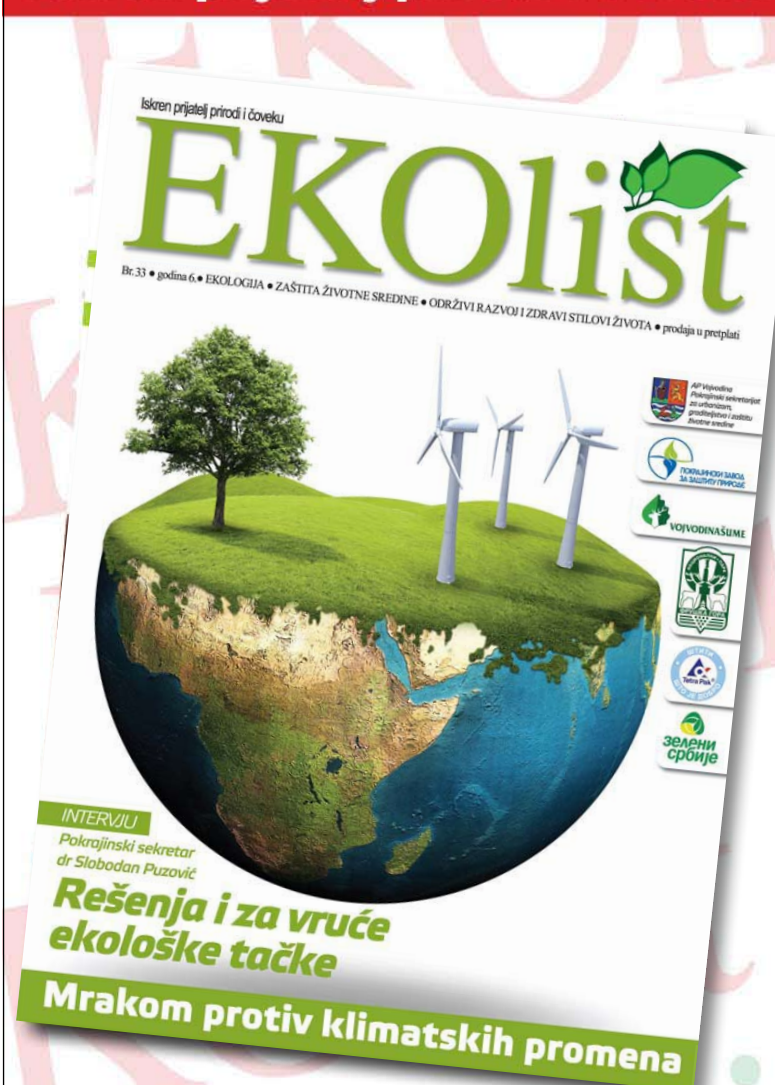
U organizaciji kluba ekstremnih sportova „Rock & Ice“ iz Bora, 13. jula 2013. na Borskom jezeru biće organizovano Prvenstvo Srbije u olimpijskom triatlonu, pod pokroviteljstvom Srpske triatlon unije.

Osim u elitnoj trci, takmičari će se nadmetati u sprint triatlonu i dečjem akvatlonu.

Centralno mesto dešavanja biće plato ispred hotela „Jezero“, gde će se nalaziti start i cilj trke. Upravo će na tom mestu biti održani plivački i trkački segment, dok će biciklistički segment biti vožen od Borskog jezera prema Dubašnici.

Promoter trke, a ujedno i takmičar u sprint triatlonu biće poznato TV lice Ivan Zeljković - Zeka Milioner.

MILENA DRAGIĆEVIĆ I DAMIR PETKOVSKI

Magazin o ekologiji, zaštiti životne sredine, održivom razvoju i zdravim stilovima života

Prodaja u pretplati

Sve informacije na telefon:
+381(0)65 888-08-57

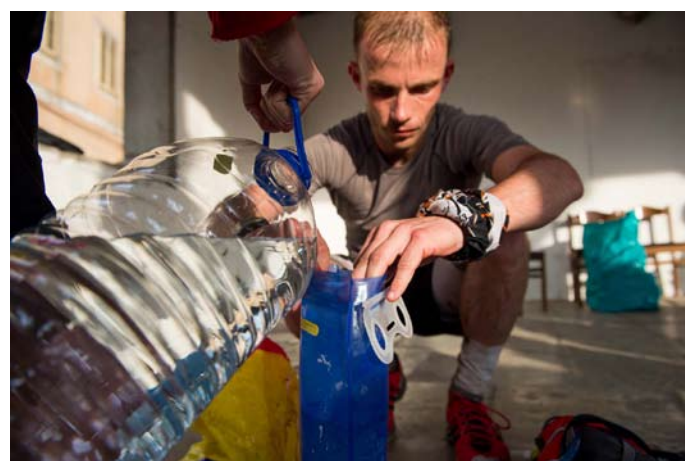
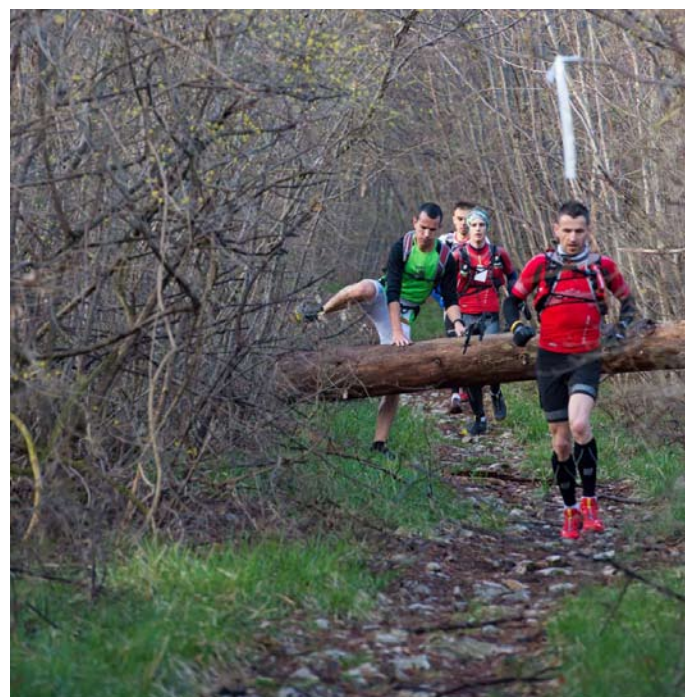

*SRK „Alba” i SD „Trickeri” su po prvi put organizirali ultra trail utrku u **Hrvatskoj**...*

100 milja Istre

Vjerojatno nikad niste čuli za ultra trail u Hrvatskoj? Niste ni mogli! Dva lokalna kluba, SRK „Alba” i SD „Trickeri” su po prvi put organizirali ultra trail utrku pod nazivom „100 milja Istre”, a da Istra i Hrvatska imaju što pokazati u tom segmentu, uvjerilo se 237 natjecatelja iz 14 europskih zemalja.

Sam event se sastojao od dvije utrke, glavne u dužini od 164 km sa 5.700 m visinske razlike koja je startala u Umagu 12. travnja u 21 sat i „kraće” u dužini od 104 km sa 4.300 m visinske razlike sa startom u Buzetu, 13. travnja u 7 sati ujutro. Cijela je utrka svojevrsni koncentrat svih ostalih europskih utrka, a natjecatelje je od starta na zapadnoj obali Istre vodila kroz sred-njevjekovne gradiće, maslinike i vinograde, pa preko svih planinskih vrhova Istre na istočnu obalu, u mjesto Koromačno kroz sve moguće vrste reljefa i raslinja.

Prema riječima natjecatelja, staza je bila sve samo ne lagana, vrlo stjenovita, uglavnom čisti single track sa puno razbijanja ritma tako da poznati trkači nisu došli do izražaja. Talijanka Francesca Canepa, kojoj je organizator već pripremio pobjedničko postolje, nije izdržala, odustala je na osamdesetom kilometru, a isto je učinio i poznati Austrijanac Thomas Bosnjak koji je zbog problema sa respiratornim sustavom odustao na 64. kilometru. Dobivenu priliku za pobjedničko postolje ugrabili su domaćini, Mauricio Križmanić kod trkača sa vremenom od 24:53:55 i najbolja trkačica Tadeja Krušec sa vremenom 34:02:01. Pobjedničko postolje je

Info

Alen Paliska
Telefon: 098/98 31 255
E-mail: info@100miles.srk-alba.hr
Web: www.100miles.srk-alba.hr
www.facebook.com/100MilesOfIstria

sa drugim mjestom osigurao Talijan Enrico Viola i treći Matevž Slapničar iz Slovenije. Kod cura je drugo mjesto osvojila Mađarica Anna Orsi, a treće Marjeta Gomilšak iz Slovenije. U kraćoj utrci pobijedio je domaći natjecatelj, Ivan Blečić u vremenu 14:53:19, a kod žena je najbrža bila Slovenka Nataša Aljančič u vremenu 18:53:34.

Utrka je bila kvalifikacijska za UTMB, finisheri su dobili tri odnosno četiri kvalifikacijska boda za najprestižniju trail utrku u Europi, a isto će moći učiniti i sljedeće godine na drugom izdanju „100 milja Istre“ u terminu 11. - 13. travnja 2014. Prema najavama sljedeće izdanje će biti kvalifikacijska utrka i za poznatu američku utrku Western States. Compressport je ponosno podržao ovaj projekt svijetle budućnosti osiguravši nagrade za najbolje natjecatelje. A da je Compressport jako popularan kod trail trkača svjedoče i fotogalerije koje možete pronaći na www.facebook.com/100MilesOfIstria.

Pozdrav iz sunčane Istre!

ALEN PALISKA

Međunarodni planinarski biciklistički maraton ŠARSKI VODI 2013

Планинарското друштво „Трансверзалец“ – Скопје, како и секоја година така и оваа традиционално организира Меѓународен планинарскиот велосипедски маратон **„Шарски води 2013“**, спортска манифестација која е од рекреативен и натпреварувачки карактер.

Маратонот ќе се одржи на **30. јуни 2013.** година. Стартот е во 7 часот пред Планинарскиот дом „Смрека“ на Попова Шапка - Шар Планина, а на цел треба да се пристигне меѓу 17 и 18 часот кај изворите на Реката Вардар во с. Вруток.

Карактеристика на патеката:

Стартот на патеката е од Попова Шапка а завршува во Маврово, Вруток – Изворот на Реката Вардар.
Од Попова Шапка се искачува на Вакуф, потоа пред Говедарски камен се врти лево на кај село Јеловјане, потоа се оди по патот врз Каналот Шарски води, преку Караула Маздрача, под врвовите Бориславец, Рудока, Враца, Војводина, село Јаловце, село Дуф, до Вруток. Должина на патеката за голем маратон е 98 км, а за мал маратон 75 км. Висинска разлика 800 метри., а највисока 2.160 м. Ги поврзува двата планински туристички центри Попова Шапка и Маврово. Одејќи по сртот на планината низ целата патека се среќаваат 3 планинарски дома „Смрека“, „Шар“ и „Шарски води“. Има 5 тунели и 15 водостани (зафат за прибирање на водата од реките, и рибник во с. Јеловјане). На две места долж патеката ќе се наоѓаат контролни точки за одмор, освежување и информирање на учесниците.

Категоризација на патеката

- Планинска
- Рурална
- Макадан патека

Тежина на патеката

Средно тешка (патека која бара добра здравствена состојба, добра физичка кондиција и добро познавање на планинарската техника).

Целта на маратонот: С. Вруток на изворите на Реката Вардар, каде ќе има културно забавна програма и ручек (планинарски грав). По пристигнувањето на учесниците ќе им бидат дадени сертификати за учество на маратонот.

Натпреварувачки дел: Во две категории машка и женска на Големиот маратон 98 км, Старт во 6,50 часот. Следуваат пригодни награди на првите 5 натпреварувачи.

Цена: Стартнина 150 денари за рекреативци, а 250 денари за натпреварувачи. Превоз од Скопје до Попова Шапка и назад од Вруток до Скопје, заедно со велосипед 600 денари.

Напомена: Има изработено маици со лого на Маратонот по цена од 200 денари.

Пријавување:

Пријавувањето на учесници трае до 20. 06. 2013 г. на:

e-mail: transverzalec@t-home.mk
или на **тел/факс:** 02/32-21-350, 070/641-998.
www.pdtransverzalec.org.mk

Planinarsko društvo „Transverzalec“ iz Skoplja i ove godine organizuje:

Međunarodni planinarski biciklistički maraton

„Šarski vodi 2013“.

Tradicionalni maraton će se održati **30. juna**, sa startom u 7 sati ispred Planinarskog doma „Smreka“ na Popovoj Šapki - Šar planina. Finiš se očekuje do 18 sati na izvoru reke Vardar. Start velikog maratona je u 6,50 sati.

Trasa **velikog maratona** duga je **98 km**, a **malog 75 km**. **Najviša tačka** je 2.160 m, a **visinska razlika** - 800 metara.

Cena: 150 denara za rekreativce i 250 za takmičare.

Prevoz od Skoplja do Popove Šapke i nazad (zajedno sa biciklom) košta 600 denara.

Obezbedene su **nagrade** za prvih pet takmičara.

Možete da se prijavite do 20. 06. 2013. sledećim putem:

E-mail: transverzalec@t-home.mk

Telefon: 02/32-21-350,
070/641-998

Web: www.pdtransverzalec.org.mk

NA VODI

Drinom

Utisci za 14. Drinsko -
savske regate 2013.

Kajak klub „Srpski veslači“ iz Belog Potoka i ove godine, po 14. put na rekama Drini i Savi organizovao je najdužu kajak – kanu regatu u Srbiji i u regionu. Regata nosi naziv „14. Memorijal Vitomir Dizdarević - Admiral Kuk“ po našem starom regatašu rodom iz Janje na Drini, koji je svoj ceo životni vek proveo u Beogradu, veslajući svoj kanu Savom i Dunavom, svirajući gitaru uvek u dobrom društvu.

Ove godine imali smo učesnike iz Nemačke, Slovačke, Mađarske, Rumunije, Bugarske, Republike Srpske i Srbije.

Po prvi put smo krenuli iz Ustiprača, opština Novo Goražde, u Republici Srpskoj, gde smo bili gosti opštine i Turističke organizacije koja se postarala za naš doček i prihvata uz rublje pljeskavice i druženje sa grupom koja se formirala i uvećavala pristizanjem kajakaša.

Plovidba Višegradskim jezerom bila je očaravajuća. Stene su se uzdizale visoko iznad vode a iz njih, baš iz kamena, prema nebu

rasli su usamljeni borovi. Dole niže u steni probijena je trasa puta koji je iz tunela preko mosta ulazio u drugi tunel i tako redom sve do Višegrada. U stenama jasno su vidljivi usečeni ostaci trase pruge uskog koloseka sa mnogobrojnim tunelima koji su nekada, kada su se gradili, plaćani kilom zlata po

metru tunela.

Ušću Lima u Drinu nismo mogli da odolimo već smo nekoliko kilometara veslali uzvodno limskim kanjonom koji je dosta uža pa izgleda još impozantnije.

Drugog dana smo krenuli od čuvene Čuprije na Drini a prethodno smo prošetali i razgledali

Andrićgrad. Smeštaj kod Sportskog centra u Višegradu, pored reke Rzav, bio je kvalitetan sa toaletima i tuševima sa toplom vodom. Lokalno stanovništvo aktivno je uzelo učešće u našoj regati i narednih godina očekujemo još veći broj kajakaša iz Republike Srpske i Bosne i Hercegovine. Sledeće naše odredište bio je etno kamp „Stari

brod” na samo 17 km od Višegrada pa smo imali dovoljno vremena da posetimo i stratište iz Drugog svetskog rata, na obali Drine, za koje zna relativno mali broj ljudi i koje je poslednjih godina vraćeno iz zaborava i nebrige.

Zbog svojih zemljaka, kajakaša iz Slovačke u „Starom Brodu” nas je posetila slovačka grupa vojnika

SFOR-a koja ordinira ovim delom Bosne i Hercegovine i provela več u druženju sa regatašima. U „Starom Brodu” su nam se priključili generalni sekretar „Stalne radne grupe za ruralni razvoj Jugoistočne Evrope” Boban Ilić i koordinator Aleksandar Damnjanović. Učesnicima regate i predstavnicima opština Višegrad i Novo Goražde predstavili su program organizacije i vidove pomoći području Drina - Sava. Sutradan su se, čamcima, zajedno sa nama uputili ka Srbiji, odnosno Perućcu. Uspu smo se zavlčili po rukavcima, tesnacima i vodopadima istražujući kanjon.

Moto naše regate je „Veslanjem za čistiju Drinu” jer našom akcijom želimo da skrenemo pažnju na zaštitu i očuvanje naših reka i na neodgovorne opštine, lokalne vlasti, organizacije i pojedince koji svoj otpad i kanalizaciju bacaju i ispuštaju direktno u reku Drinu ili na njene obale.

Pravo iznenađenje doživeli su učesnici, koji prvi put dolaze na Drinu, kada su šest kilometara

pred branom hidroelektrane Perućac uleteli u debeo sloj plutajućeg otpada koji je prekrrio površinu celog jezera. Nebriga, odnosno brigo moja pređi na drugoga pokazala je svoje pravo značenje. Sva prljavština sliva Lima, Tare, Pive i Drine, iz tri države zaustavila se pred Perućcem i čeka akciju kada će bar za neko vreme biti uklonjena, dok se ne preduzmu zajedničke mere koje podržava baš „Stalna radna grupa za ruralni razvoj Jugoistočne Evrope”. O otpadu koji je već potonuo da i ne govorimo. Nadamo se da će naša informacija i slika nekoga podstaći na razmišljanje i delovanje o ovom velikom ekološkom problemu koji opterećuje i uništava našu najlepšu reku.

Formalni prelazak državne granice iz Bosne i Hercegovine u Republiku Srbiju obavljen je uz pomoć graničnih policija Bosne i Hercegovine i Republike Srbije, na sezonskom graničnom prelazu Perućac koji je formiran samo za našu grupu i potrebe. Ispred opštine Bajina Bašta dočekao nas je direktor Sportsko - turističkog centra Obrad Pavlović i ugostio prebrancem, domaćim lepinjama sa kukuruznim brašnom, slanom i slatkim pitom.

Posle brane kod Perućca reke Drina je postala smaragdno zelena, brza, sa bukovima i virovima i moralo se više voditi računa o sigurnosti plovidbe jer je maksimalna brzina iznosila 16,2 km/čas

a prosečno veslanje 12 km/čas. Lokalno stanovništvo je Prvomajski praznik dočekalo na obali Drine pa su nas, sa obe strane, redom pozivali da svratimo na čašicu druženja i osvežnja.

Prošavši pored Ljubovije mir za naš sledeći kamp smo pronašli na privatnom imanju Joce Savića u Lonjinu. Pokazalo se, da složna grupa, uz minimalno uslova može organizovati dobar kamp i druženje. Celo ostrvo je bilo naše a kanal između ostrva i obale služio je kao kajakaška trasa za divlje vode. Učesnici regate, u slobodnom popodnevnu su individualno posetili manastir Svetog Nikolaja, Soko Grad i upoznali se sa istorijom i kulturom Azbukovačkog kraja.

Po toplom i sunčanom vremenu veslanje Zvorničkim jezerom predstavljalo je pravo zadovoljstvo uz radoznale poglede pecaraša i vikendaša na obali jezera. Pauzu za odmor, ručak i osveženje imali smo u restoranu „Obala” kod čuvenog ugostitelja Zlajke i njegove porodice. Po dolasku u Mali Zvornik u organizaciji Turističke organizacije nije izostala poseta „Podzemnom gradu Karađorđevića” a več smo zaključili ribljim paprikašem od sedam vrsta ribe iz Drine i darivanjem dečijeg obdaništa „Crvenkapa” od strane učesnika regate.

Najteža i najzahtevnija deonica nas je očekivala posle Malog Zvornika. Vrlo brza reka, sa mnogo prepreka dovela je do toga da se

nekoliko kajakaša prevrnulo a plivanje u reci sa temperaturom vode od samo devet stepeni nije ni malo prijatno. Neiskusni kajakaši i oni slabije fizički pripremljeni imali su dosta problema a kretanje u grupi i pomoć kolega imalo je svoj smisao.

U kampu kod Pavlovića Đuprije, u opštini Bogatić, imali smo svoj mir, svakom potreban, posle nekoliko burnih dana. Kao i do sada, samo nas je Granična policija obilazila i starala se o našoj bezbednosti. Kao i svi prethodni i poslednji dan na regati je bio topao i sunčan, što nam je pomoglo da jednostavnije iz brze Drine koja meandriru uplovimo u Savu koja u odnosu na Drinu stoji.

U Bosutu su svi, osim bezbrižnih Slovaka, bili već oko podne i počelo je pakovanje čamaca i opreme i rastanak do sledeće regate koja je već krajem maja na Vardaru od Veleša do Egejskog mora. Pedeset i pet kajakaša preveslalo je preko 300 kilometara za sedam veslačkih dana. Upoznali smo se sa istorijom, kulturom, tradicijom, običajima, ekonomijom, prirodom, florom i faunom a što je najvažnije upoznali smo mnoge dobre ljude. Upoznali smo se sa najlepšim i najvećim kanjonom, prelepom rekam, koja se bori sa ljudima koji sistematski pokušavaju da je unište.

AUTOR TEKSTA:
DEJAN JOVANOVIĆ
AUTOR FOTOGRAFIJA:
VLADIMIR MIJAILOVIĆ

Obezbeđivanje akcija

Ekipe GSS Srbije obezbeđivale su više manifestacija i planinarskih akcija i manifestacija u Srbiji...

Avala – U subotu, 20. aprila, na Avali je održano druženje spasilaca Gorske službe spasavanja Srbije koji obučavaju svoje pse za pretrage i spasavanje. Vodiči pasa su prikazali na koji način su uvežbavali poslušnost pasa i demonstrirali osnovne vežbe kojima se psi postepeno obučavaju da traže ljude. Spasioci koji su zainteresovani da počnu da se bave obukom i vođenjem spasilačkih pasa imali su prilike da čuju na šta treba obratiti pažnju prilikom izbora šteneta, kao i to šta ih očekuje u toku prvih faza socijalizacije i obuke. Dogovoren je i budući pravac razvoja spasavanja pomoću potražnih pasa kroz GSS Srbije.

U GSS-u se nadaju da će država i društvo uvideti koliko su spasilački psi bitni za spasavanje ljudskih života i da će u skladu sa svojim mogućnostima doprineti razvoju spasavanja pomoću potražnih pasa.

ODRŽAN „FRS CHALLENGE“ NA AVALI

Avala, Jajinci – Prvi „FRS Challenge“ u organizaciji kluba ekstremnih sportova „Free Riders“ održan je u nedelju, 21. aprila, na Avali. Na ovom takmičenju učestvovalo je šest tročlanih ekipa, među kojima i ekipa GSS-a.

Trka je osmišljena po ugledu na padobranski višeboj, gde takmičari prelaze stazu dužine 20-ak km sa određenim zadacima na sedam kontrolnih tačaka, poput puzanja potrbuške, penjanja uz konopac, gađanja airsoft rep-likom, nošenja ranjenika na nosilima.

FRS Challenge

Beogradski maraton

GSS NA 26. BEOGRADSKOM MARATONU

Beograd – Na 26. Beogradskom maratonu, održanom 21. aprila, tradicionalno su trčali i spasioci Gorske službe spasavanja Srbije.

Među 2.800 maratonaca i polumaratonaca iz 52 zemlje sveta, ove godine trčalo je preko 50 članova GSS-a.

36. FRUŠKOGORSKI MARATON

Fruška gora, Popovica – Fruškogorski maraton je tradicionalni planinarski maraton koji se na Fruškoj gori održava od 1978. godine. U subotu, 27. aprila, po 36. put, sa starta na Popovici krenulo je oko 18.000 učesnika. Organizator, PSD „Železničar“ iz Novog Sada, odlično je pripremio ukupno 17 staza različite dužine i različitih visinskih razlika, počev od one najkraće, staze radosti i zadovoljstva, dužine 4,4 km i sa visinskom razlikom od

Sve dodatne informacije mogu se pronaći na našoj Internet stranici:

www.gss.rs

kao i na stranici Planinarskog saveza Srbije:

www.pss.rs

Vodiči pasa - Avala

Telefoni gorske službe spasavanja u regionu
WWW.MOJAPLANETA.NET/PLANINARSKI_DOMOVI.PHP

174 m, pa do one najduže, staze Ultra plus maratona, od 111,151 km sa visinskom razlikom od 4.119 m. S obzirom da se radi o najmasovnijem okupljanju planinara i zaljubljenika u prirodu, kao i da na stazi uvek ima i dosta dece, spasilačko obezbeđenje akcije povereno je i ove godine pripadnicima Gorske službe spasavanja Srbije.

Osamnaest spasilaca, raspoređenih u više ekipa, imalo je zadatak da prvog dana isprati kretanje učesnika stazama malih i srednjih maratona, jer na njih svake godine krene najveći broj ljudi.

Baza spasilaca je bila na Iriškom vencu, gde su se nalazila vozila sa nosilom UT 2000. Ova lokacija je odabrana jer se sa nje, u slučaju intervencije, asfaltnim putevima moglo doći do skoro svih kontrolnih tačaka.

Po zatvaranju malih staza, spasioci se se, u dogovoru sa organizatorom, prebacili na Letenku, zbornu mesto svih učesnika najdužih maratonskih staza i tamo nastavili dežurstvo.

Stazu Ultra plus maratona prešlo je 150 maratonaca, među kojima i trojica pripadnika GSS-a. Sunčan vikend izmamio je mnoštvo ljudi na Frušku goru i time doprineo obaranju rekorda ukupnog broja učesnika Fruškogorskog maratona. Kiša koja je tokom noći kratko padala, nije demotivisala najupornije maratonce koji su na cilj stigli u 18h u nedelju, kada je ova manifestacija i završena.

DO RTNJA I BUKOVICA NA DVA TOČKA

Rtanj i Bukovik – U organizaciji Biciklističkog kluba „Gorski“ iz Sokobanje proteklog vikenda održana je

Rtanj i Bukovik

dvodnevna rekreativna akcija na planinama Rtanj i Bukovik. Ovaj skup su dodatno obezbeđivale ekipe spasilaca GSS-a stanica Boljevac i Knjaževac. Prvog dana su biciklisti iz Indije, Kruševca, Pirota, Sremskih Karlovaca, Gornjeg Milanovca, Novog Sada, Beočina, Niša, Beograda, Kragujevca, Leskovca i domaćina iz Sokobanje, zajedno sa gostima paraglajderistima iz Niša, izveli uspon i spust sa najvišeg vrha Rtnja (Šiljak, 1.565 m).

U nedelju je održana rekreativna vožnja po stazama planine Bukovik, kod sela Jošanica, u dužini od 30 km. Ovo druženje bilo je i dobra prilika za promociju Bukovičkog maratona – Vrmdža 2013, koji će se održati 15. juna 2013. godine, sa startom i ciljem u selu Vrmdža. Skup je protekao u lepoj atmosferi. Biciklisti su uprkos zahtevnom terenu bili pažljivi, pa nije bilo potrebe za intervencijom naših spasilačkih ekipa.

POŽAR U PLANINARSKOM DOMU „RTANJ“ NA KOPAONIKU

Kopaonik – Spasioci Gorske službe spasavanja Srbije su među prvima stigli na lice mesta i pomogli u gašenju požara koji je u subotu, 4. maja, oko 22 časa izbio u planinarskom domu „Rtanj“ na Kopaoniku.

Oni su, zajedno sa više od 30 vatrogasaca iz Raške, Brusa, Kraljeva i Novog Pazara, do ranih jutarnjih sati pokušavali da obuzdaju vatru koja je zahvatila krovnu

Fruškogorski maraton - Brankov grob

Fruškogorski maraton, na stazi

Požar na Kopaoniku

konstrukciju, kao i gornje spratove objekta. Požar je potpuno ugašen tek u popodnevним satima u nedelju. Povređenih nije bilo, ali je materijalna šteta izuzetno velika.

SPASAVANJE POVREĐENOG PLANINARA NA FRUŠKOJ GORI

Fruška gora, Beočin – U subotu, 11. maja u 17,30 časova, Gorskoj službi spasavanja Srbije upućen je poziv za pomoć od strane grupe planinara koji su se nalazili u rejonu manastira Beočin na Fruškoj gori. Prema njihovim rečima, došlo je do teže povrede kolena jednog od učesnika planinarenja na veoma nepristupačnom terenu i bila im je potrebna urgentna pomoć. Ekipa od četiri spasioca krenula je ka mestu nesreće terenskim vozilom Dacia Duster, gde je stigla oko 20 časova. Vremenski uslovi su bili veoma loši, što je dodatno otežalo pristup, pružanje prve pomoći i evakuaciju unesrećenog. Akcija spasavanja je izvedena u vertikalnim uslovima, gde je korišćena oprema za tehničko spasavanje. Nakon pružanja prve pomoći i transporta, unesrećeni je predat Hitnoj pomoći u Beočinu. Akcija spasavanja je završena oko 21,30 časova.

SPASILAČKO OBEZBEĐENJE AKCIJE „NARCISU U POHODE“

Stolovi, Kraljevo – U nedelju, 12. maja, spasioci Gorske službe spasavanja brinuli su o bezbednosti učesnika republičke planinarske akcije „Narcisu u pohode“ na planini Stolovi, kod Kraljeva. Planinarsko smučarsko društvo „Gvozdec“ iz Kraljeva or-

Spasavanje planinara na Fruškoj gori

ganizovalo je proteklog vikenda po 57. put akciju „Narcisu u pohode“. Ove godine, povodom obeležavanja 65 godina postojanja ovog društva, akcija je dobila obeležje republičke planinarske akcije. Na pešačenje su, iz sela Kamenica udaljenom 12 km od Kraljeva, krenula 402 učesnika iz 29 planinarskih društava. Oni su, uprkos kiši tokom većeg dela dana i vetru na grebenu, uspešno savladali staze dužine 21 i 11 km. Duža staza vodila je do Usovice (1.375 m), najvišeg vrha Stolova. Osim livada prepunih narcisa, planinari su srećali i konje, po kojima je ova planina prepoznatljiva. Pešačenje je završeno u selu Brezna, u planinarskom domu „Zorica Gizdavić“ gde je za sve učesnike organizovan ručak i podeljene zahvalnice društvima. Na akciji su učestvovala osmorica spasilaca GSS-a, a zabeležena je jedna njihova intervencija.

Narcisu u pohode, dežurstvo

Narcisu u pohode, dežurstvo

ZAVRŠENA SKIJAŠKA SEZONA U SRBIJI

Kopaonik, Stara planina i Zlatibor – U skijaškim centrima u Srbiji je početkom maja završena jedna od najuspešnijih skijaških sezona. Spasioci Gorske službe spasavanja Srbije imali su, tokom cele sezone, redovna dežurstva u svim skijaškim centrima. U petak, 10. maja, u Skijalištima Srbije održan je sastanak predstavnika svih onih institucija koje brinu o zdravstvenoj zaštiti i bezbednosti na skijalištima, na kome su analizirani rezultati iz protekle sezone. Skijaška sezona na Kopaoniku, Staroj planini i Zlatiboru krenula je, zbog obilnih snežnih padavina, već početkom decembra. Najpre je 6. decembra počelo sa radom skijalište na Kopaoniku, a zatim i skijališta na Staroj planini i Zlatiboru. Od prvog dana otvaranja ovih skijališta, o bezbednosti skijaša brinuli su spasioci Gorske službe spasavanja Srbije. Oni su dnevno na ovim skijalištima zbrinjavali do deset povreda, dok se u jeku sezone taj broj udvostručio. Statistički podaci pokazuju da je ukupan broj zbrinutih povreda na sva tri skijališta na kraju ove sezone oko hiljadu. Uprkos apelu Skijališta Srbije i Gorske službe spasavanja da skijaši pravovremeno krenu sa fizičkim pripremama, koriste adekvatnu odeću i opremu, izaberu staze shodno svom skijaškom znanju i slede uputstva službenih lica i spasilaca GSS-a, uzrok najvećeg broja povreda bila je loša skijaška oprema, kao i nekorišćenje zaštitne kacige. Nedostatak kacige doveo je do povreda u čak 95 posto slučajeva. Takođe, zabeležene su i povrede nastale usled nedovoljne fizičke pripremljenosti. Zbog prirode skijaškog sporta, povrede su neretko bile prilično ozbiljne, što je zahtevalo brzo lociranje povređenog i pružanje neophodne prve pomoći. Ove godine, spasioci su brže i efikasnije stizali do povređenih i, pored pružanja prve pomoći, ujedno

obavljali njihov transport do zdravstvene ustanove zahvaljujući motornim sankama, čiju kupovinu je omogućio MK Resort, kao i službenim vozilima Dacia Duster, koji su donacija kompanije „Renault-Nissan“ Srbija.

GSS NA SKIJALIŠTIMA

GSS Srbije obezbeđuje skijaške centre od dana njihovog otvaranja: na Kopaoniku od 1980. godine, na Staroj planini od 2006. godine i na Zlatiboru od 2007. godine. Aktivnost GSS-a na skijalištima obuhvata izlazak na obeležene i neobeležene staze, pronalaženje i zbrinjavanje skijaša, planinara i šetača u slučaju gubljenja na planini, evakuaciju ljudi sa žičara, kao i obezbeđivanje posebnih događaja – poput skijaških i bordskih takmičenja. Spasioci GSS-a izvode spasilačka dežurstva u skijaškim centrima i u toku letnje sezone radi bezbednosti zaljubljenika u prirodu, šetnje u prirodi, planinara, ljubitelja planinskog trčanja i planinskog biciklizma. Pored zbrinjavanja povreda i transporta povređenih do zdravstvene ustanove, spasioci GSS-a organizuju pretrage za izgubljenim licima. U slučaju neispravnosti žičara, koje leti rade zbog panoramskih vožnji i prevoza biciklista na vrh, spasioci bezbedno evakušu ljude na zemlju.

OUTDOOR

OUTDOOR

Vile na Pavlovića
Brodu

KRALJEVSTVO BELOGLAVIH SUPOVA

Foto priče Balkana: Specijalni rezervat
prirode „Uvac” (Srbija) u slici i reči - **priča 4...**

Jutro na Zlatarskom jezeru kod Kokinog Broda

Mali gnjurci

Na jugozapadu Srbije, na teritoriji opština Nova Varoš i Sjenica, prostire se Specijalni rezervat prirode „Uvac“, prirodno dobro od izuzetnog značaja prve kategorije. Na površini od 7.453 hektara i nadmorskoj visini od 760 do 1.322 metra ukazuju se zanimljivi pejzaži prirode, kanjon reke Uvac sa dolinama njenih pritoka, više jezera i pećina. Stoletne šume, retke biljke i razne vrste životinja čine ovaj deo Srbije jedinstvenim.

Ovaj predeo, od izuzetnog značaja po mnogo čemu, pokušaću da vam predstavim u onima delovima kako sam ih i sam pohodio. U pet kratkih foto-priča biće slike i reči o tri jezera reke Uvac (Zlatarskom, Uvačkom i Rodinjskom), dve pećine (Ušačka i Ledena) i naravno o kraljevima neba na ovim prostorima, beloglavi supovima.

U ovoj, četvrtoj priči krstarimo Zlatarskim jezerom... Čamcem od Broda do Broda (od Kokinog Broda do Pavlovića Broda)...

PA, DA KRENEMO...

Rano jutro na Zlatarskom jezeru. Spuštamo čamac kod brane na Kokinom Brodu. Cilj nam je da jezerom dođemo do dela klisure reke Uvac, na mesto zvano Pavlovića Brod,

gde ćemo se stacionirati, podići kamp, uživati u izuzetnim prizorima uzvišenih stena klisure i njenim „stanovnicima“... ali idemo redom. Do Pavlovića Broda imamo oko dvadesetak kilometara, to je skroz na drugom kraju jezera. Krenuli smo... TOMOS 4 narušava jutarnju tišinu... Brana na Kokinom Brodu ostaje iza nas.

Zlatarsko jezero je treće po veličini u Srbiji, posle Đerdapskog i jezera Perućac na Drini. Jezero vodom napajaju reke Uvac, Vapa i Tisovica, kao i veliki broj potoka i izvora. Voda je najhladnija u januaru (3,5 stepena), a najtoplija u julu (i do 21 stepen). Prirodno čiste vode vodotoka i akumulacija, staništa su 11 vrsta riba, a njihovi pojedini delovi su i prirodna mrestilišta mladice, potočne pastrmke, jezerske pastrmke, klenu, skobalja, potočne mreke... Usput srećemo dosta ribara, pozdravljamo ih i smanjujemo gas da ne bi probudili neke od njih koji tako slatko spavaju na čamcima...

Prve pernate životilke koje susrećemo su jedno jato malih gnjuraca... Gledaju nas nepoverljivo. Gnjurci su porodica ptica koje rone i potpuno su vezani za vodu. Laici ih ponekad smatraju patkama, ali oni međusobno nemaju sličnosti. Interesantni su bili... U trenutku nestanu, zarone, svi odjednom, pa se posle izvesnog vremena pojave na drugom mestu, izrone.

ZASEOK PULJCI...

Nakon desetak kilometara plovidbe stižemo do visećeg mosta u zaseoku Puljci. Odmah iza mosta je jedno veoma fotogenično ostrvo... Često se na njemu odmaraju ptice ili posmatraju lovni teren. Ali ovo ostrvo i zaseok Puljci, selo Vilovi i selo Debelja, koji ga okružuju, imaju i svoju drugu, tamniju stranu priče. Na ovom mestu, ispod ove vode, bilo je zborište

Info - O jezeru...

Zlatarsko jezero ili jezero Kokin Brod je veštačka akumulacija u dolini Uvca. Nalazi se između planine Zlatar na jugozapadu i Murtenice na severoistoku, 10-15 km od Nove Varoši. Drugo je po redu od tri jezera u nizu, odmah ispod Uvačkog, a pre Radoinjskog. Jezero ima površinu od 7,25 km², a dugačko je od 15 km do 23 km u zavisnosti od nivoa vode. Nastalo šezdesetih godina izgradnjom hidroelektrane koja je pregradila reku Uvac kod Kokinog Broda. Brana elektrane je visoka 83 metra i najveća je kamena brana izgrađena u Evropi, a nivo jezera zbog nje varira i do 45 m.

Kanjon uvca

POGLEDAJTE OVAJ INTERESANTAN VIDEO KLIP. KLIKNITE NA PLAVO POLJE.

nekoliko sela, veliko groblje i vilovska crkva Sv. Jovana Krstitelja. Priča se da kada je 1961. prilikom formiranja jezera crkva potopljena, nije čak ni krst bio skinut sa nje... Kažu da je dugo plutao tamo-amo... i još kažu da sa ovog mesta treba otići što dalje kada su nepogode, često udaraju gromovi, pretpostavljaju da je zbog potopljenog crkvenog tornja.

Dosta je vremena prošlo, priroda se oporavila i koliko toliko uklopila sa jezerom... U Vilovima je sagrađena i nova crkva, ali bilo kako bilo, svi se slažu da je ova voda pokrila mnogo lepšu prirodu nego što je ova danas. A mi nastavljamo dalje, prešli smo malo više od polovine puta...

KLISURA UVCA I BELOGLAVI SUP...

U produžetku jezero se sužava i poprima oblik klisure, na pojedinim mestima i kanjona. Na kartama je ovaj uski deo do gornje brane, koja formira Uvačko jezero, obeležen kao reka Uvac.

Prešli smo nekih petnaestak kilometara... Plovimo delom gde se stene gotovo vertikalno strmoglavljaju do vode. Na ovim mestima očekujemo svakog momenta da ugledamo njega, beloglavog supa. Ovo je jedno od njegovih omiljenih mesta u Specijalnom rezervatu prirode Uvac. I zaista, ne zadugo, ugledasmo ga na jednoj od stena... Velika bela fleka od izmeta na steni ispod njega govori nam da se beloglavi sup upravo tu i gnezdi u klisurama reka na strmim krečnjačkim stenama.

Provlačeći se dalje kroz klisuru Uvca stižemo do naše odrednice, do mesta zvanog Pavlovića Brod, tačnije do Pavlovića mosta na Pavlovića Brodu. Deo klisure na mestu zvanom Pavlovića Brod prvi put je zaštićen 1971. godine kao Specijalni rezervat prirode sa površinom od 267 ha. Godine 1995. zaštita je proširena na površinu od 2.717 ha, a izmenama od 2006. godine rezervat je proširen na sadašnjih 7.543 ha. Ovde pored mosta ćemo napraviti pauzu da bismo podigli kamp, postavili šatore, pa nastavljamo napred do samog kraja jezera i gornje brane.

Klisura u ovom delu je prelepa, ali vodostaj je nizak i ona postaje sve tes-

Nebeski kralj - beloglavi sup (Gyps fulvus)

Viseći most u zaseoku Puljci

nija za nas... Na kraju izlazimo iz čamca i dalje nastavljamo peške gazeći po plitkoj vodi. Prednosti ovako niskog vodostaja su ledeni izvori do kojih se može doći a koji su inače potopljeni... Stigli smo na par stotina metara od gornje brane koja formira Uvačko jezero, tu je i kraj, kraj Zlatarskog jezera... Okret, vraćamo se u bazu.

Sunce koje uveliko priži već nas je malo ošamutilo. Ekipe odmara u jednom debelom hladu na vodi, a iznad glava jedri i sve vreme ih prati

jedan nebeski kralj (beloglavi sup), onako kao što je stotinama godina pratio stada preživara i čekao da neko od njih uginu i postane deo njegove gozbe...

USPON PRE SPAVANJA, STENE IZNAD KAMPA PREMA SELU BOŽETIĆI...

Mesto za kamp nam je idealno. Ravna livadica, blizina šume, blizina vode, drenjine na sve strane, a što

OUTDOOR

Pogled iz Gujaničica
Male na Pavlovića Brod

Domaćini KUĆA NA ORLOVOJ STENI

U klisuri Uvca

je najbitnije pod stenama smo koje nastanjuju beloglavi supovi, gledamo ih iz „sobe“. Inače, kampovanje u rezervatu je zabranjeno, ali zbog naše nesebične pomoći u promocije ovog mesta i odlične saradnje sa čuvarskom službom SRP Uvac, imali smo tu privilegiju da se stacioniramo upravo ovde na Pavlovića Brodu.

Posle odmora u kampu idemo na mali rekreativni uspon pre spavanja... Cilj, stena iznad kampa na kojoj su načičkani supovi uživali u suncu. Krećemo se kolskim putem prema selu Božetići... Ubrzo pogledi počinju da pucaju na sve strane, a stena sa supovima nam je sve bliža... I kada smo stigli do same stene do izražaja dolazi naše neiskustvo... Bili smo bučni i vrlo opaženi tako da su beloglavi supovi, koji se tu ispod stene gnezde, odleteli na drugu stranu. Njih oko 30 se vinulo... Fantastičan prizor... ipak naše neiskustvo je za

svaku osudu, uznemirili smo ptice.

Mesec je već zamenio sunce koje nestaje tamo negde iza Zlatara, vraćamo se u kamp... Uz ognjište, kobasicu na šiljcima i čašicu razgovora dočekujemo ponoć... Uh, vreme je za spavanje... Ujutru nas čeka uspon na drugu stranu klisure prema selu Akmačići na obroncima Zlatara, tačnije zaseok Gujaničića Mala.

DAN DRUGI, ZASEOK GUJANIČIĆA MALA I „KUĆA NA ORLOVOJ STENI“

Izašli smo iz noći i na nogama smo već od rane zore. Inače, ovde u narodu kruži priča o vilama koje noću igraju kolo na Pavlovića Brodu i to upravo tu ispod naših šatora gde se kroz vodu jasno vidi potopljeni stari most... Ahaa, vile... Ma važi! Možda su i igrale, ali ja sam tako spavao da su mogle i po meni da igraju...

Pavlovića most na Pavlovića Brodu

Vile ostavljamo da vilene a mi prelazimo Pavlovića most i krećemo da se penjemo prema Gujaničića Mali. Visinska razlika nije velika, svega 250 metara, izačićemo na nekih 1.100 mnnv, ali ovo i nije bila neka planinarska akcija već pokušaj da zauzemo što bolju poziciju sa koje ćemo moći da pratimo let beloglavih supova. Ovaj put smo imali više sreće... Ovi nebeski kraljevi su nas pratili za sve vreme uspona. U jednom momentu bilo ih je preko 50 u vazduhu. Popeli smo se do vrha i zauzeli mesto na samoj litici iznad Pavlovića broda. Opet pogled puca na sve strane... A supovi su sve češće ispred nas, u klisuri, nego iznad... Na istom smo nivou.

Šta reći, satima smo uživali u ovim prizorima dok sunce nije počelo ponovo da prži a zaliha vode spustila se na minimum. Moraćemo malo da se sklonimo u hlad... Na samo 200 metara od litice nailazimo na putokaz KUĆA NA ORLOVOJ STENI. Tu ćemo svratiti da dopunimo vodu...

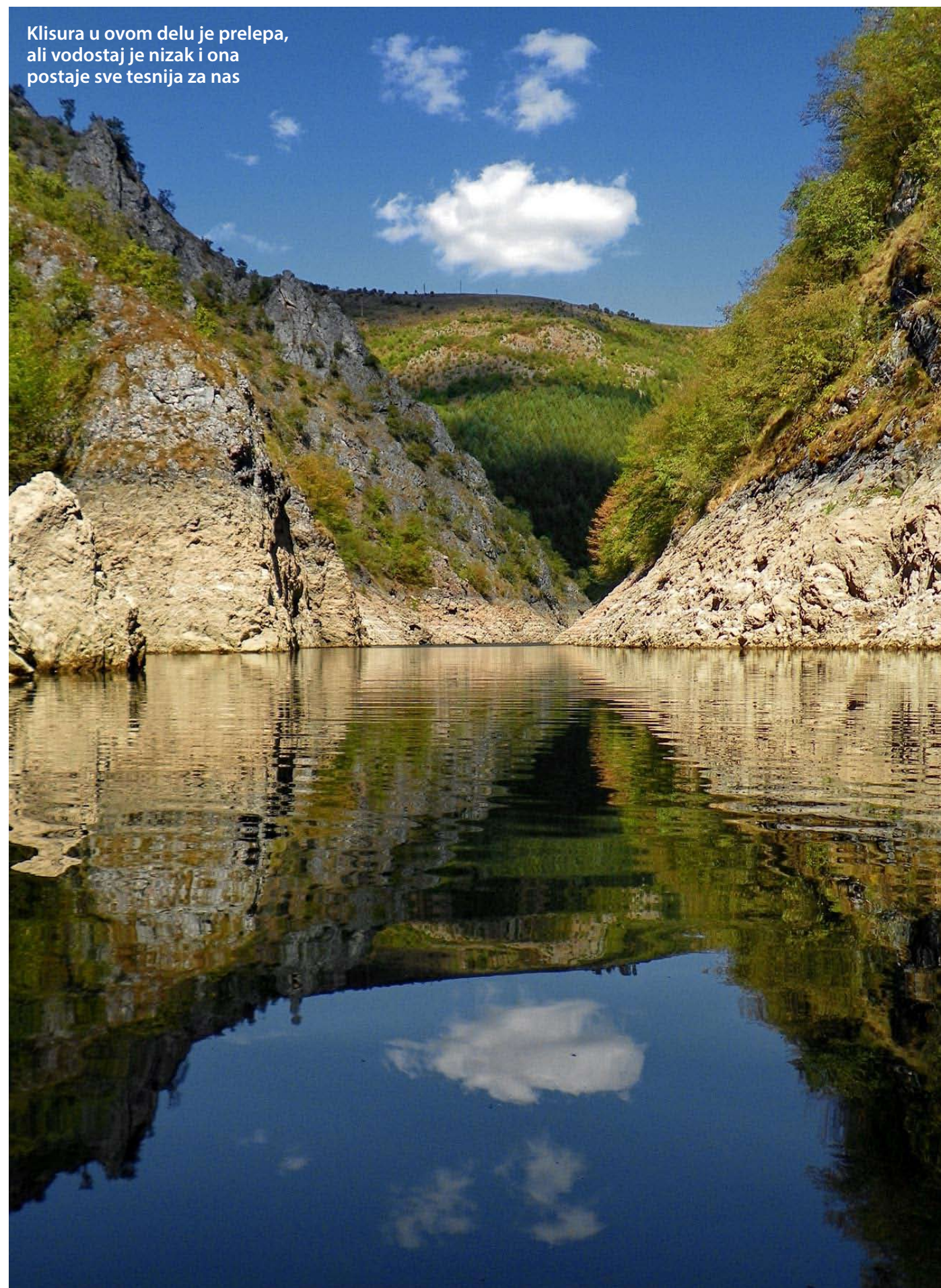
Nismo ni slutili da je KUĆA NA ORLOVOJ STENI, Ljubinke i Mića Gujaničića u zaseoku Gujanička Mala, ustvari domaćinstvo koje se bavi seoskim turizmom.

Šta se nudi u ovm domaćinstvu? ➡

Info - Smeštaj

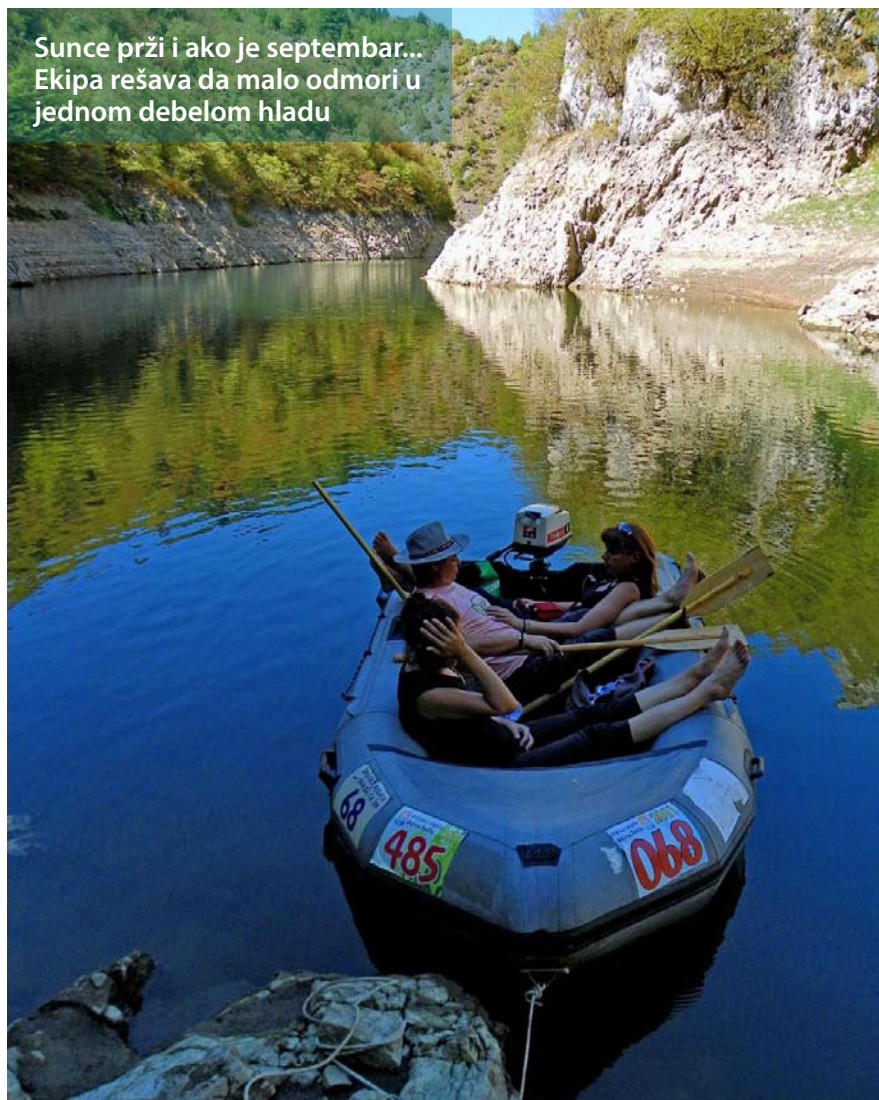
Predlažemo vam gostoprimivo domaćinstvo
Ljubinke i Mića Gujaničića
Selo Akmačići,
zasok Gujaničića Mala
Telefon: +381(0)33/685-167

Klisura u ovom delu je prelepa, ali vodostaj je nizak i ona postaje sve tesnija za nas

Sunce prži i ako je septembar...
Ekipa rešava da malo odmori u
jednom debelom hladu

Kuća sa šest apartmana i velikom
zajedničkom prostorijom u kojoj
se može ugostiti 50 gostiju, kao
i planinarska kuća sa četiri sobe i

zajedničkim kupatilom. Što se
tiče hrane, pored kajmaka i sira,
jagnjetine u kajmaku i na ražnju,
domaćeg hleba, pite od heljde i

turšije, tu su slatko i sokovi od kupina
i borovnica i povrće iz domaće bašte.

Domaćin Mića nam je pričao da
je inicijativa za bavljenje seoskim
turizmom pokrenuta još 1995. kada
je pomogao i ugostio planinare iz PD
„Železničar“ iz Beograda, koji su na
sličan način kao i mi ostali bez zaliha
vode...

Napuštamo KUĆU NA ORLOVOJ
STENI, počašćeni i prepuni utisaka
o ovim divnim ljudima koje toplo
preporučujem svima koji se odluče
da krenu put ovog mesta bilo na
odmor, rekreaciju, avanturu... ili
druženje. U svakom smislu ovo je
pravi kutak za dušu i telo.

POVRATAK...

Vraćamo se u našu bazu kraj
vode... Znatiljeli supovi sa stena
prate naš povratak... procenjuju
nam kondiciju. Napili smo se vode i
oporavili od vrućine, nećete se ova-
jiti od nas, lešinari jedni! Divni su...
Spakovali smo šatore, ubcili stvari
u čamac i krećemo nazad prema
Kokinom Brodu... a njih ostavljamo
da sa vilama igraju kolo na Pavlovića
Brodu. Cela ruta, čamcem od Broda
do Broda i peške liticama klisure
Uvca, bila je duga oko 50 km. Misija
je završena!

**U sledećem broju Moje Planete,
spustamo se za još jedan nivo, na
poslednje jezero u sistemu uvačkih
jezera, Radoinjsko jezero.**

TEKST I FOTO:
VLADIMIR MIJAILOVIĆ

Pogled na branu Uvačkog
jezera sa stena iznad
Pavlovića Broda

Info

Zvanična prezentacija **SRP „Uvac“** nalazi se na
internet adresi:
www.uvac.org.rs

Kontakt autora teksta i fotografija:
www.facebook.com/vladimir.mijailovic

Kontakt za posete:
Rebronja Mesko
koordinatorka čuvarske službe
Telefon: +381(0)64/867-47-15; 063/832-95-98
E-mail: rebronjamesko@gmail.com

Kraj, tačnije početak
jezera

Zalaza sunca iza Zlatara

Tamo-amo po Srbiji

*U prodaji je nova knjiga Aleksandra
Damjanovića i Nade Damjanović!
Ona je svojevrsni udžbenik
o lepotama Srbije...*

Uvodnom delu nove knjige Aleksandra
Damjanovića i Nade Damjanović „Tamo-
amo po Srbiji“ stoji: ova knjiga nije ni
dnevnik, ni vodič, ni štivo kome je jedini cilj da za-
bavi. Ona je sve to po malo. I više od toga – ona
je udžbenik o lepotama Srbije.

Na 268 stranica punog kolora u knjizi se gov-
ori o mnogim, geografski različitim lokalitetima u
Srbiji: planinama, rekama i jezerima, potajnicama,
kanjonima i klisurama, vodopadima, pećinama,
prirodnim kamenim mostovima – prerastima, ali i
kulturnoj baštini i spomenicima, naseljima, o Belgi-
jskoj pruzi, Mohovskom kanalu i sredokraći između
ekvatora i pola.

Sve tekstove ilustruje više od 150 fotografija.

INFO

Knjiga se može naručiti telefonom:

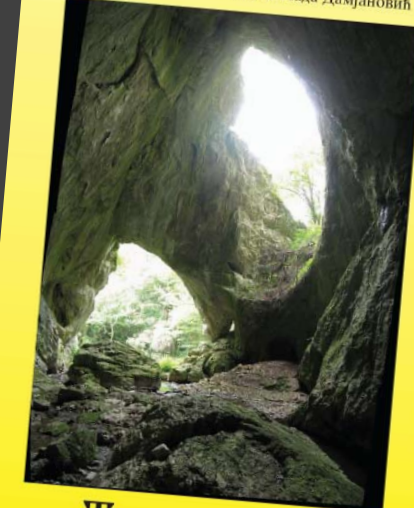
**+381(0)21/528-114,
+381(0)64/37-64-666**

i na e-mail:

nadadamjanovic@sbb.rs

Cena knjige je 500 dinara

Александар Дамјановић и Нада Дамјановић

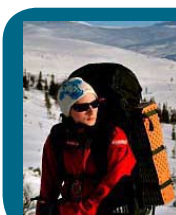
**Тамо - амо
по Србији**

ISKUSTVA ISKUSNE PLANINARKE

Planinarski izazov za dame

Kako se nositi sa mesečnim ciklusom kada ste na višednevnom boravku u prirodi – bez toaleta i dostupne tekuće vode? Pomoćić vam saveti norveške planinarke koja se sa sibirskim haskijem Maddoxom uputila na nesvakidašnje putovanje dugo 2.500 km - od juga Norveške do Nordkapa...

Tonje Helene Blomseth
www.tonjebloomseth.com

Jednokratne rukavice Higijena na prvom mestu

To je zapravo prilično jednostavno i samim tim briljantno rešenje ukoliko je to nešto što već imate u svom paketu prve pomoći ili kompletu za putovanja! Nije tajna da menstruacija može predstavljati nered za nas devojke, ali kad god ste na nekom putovanju, čistoća i higijena ne mogu biti najviši prioritet. Kada ste u šatoru i delite zajedničku opremu i hranu sa drugima, prigodno je da posedujete jednokratne rukavice koje u tom slučaju možete upotrebiti za higijensko odlaganje uložaka i tampona.

Tamponi Morate biti praktične

Verovatno ne moram da elaboriram o tome šta su to tamponi jer je većini devojaka danas to već dobro poznato. U svakom slučaju, kada putujete vi ste već na nekom obliku fizičke aktivnosti, stoga, tampone preporučujem svim devojka - ne primeti se kada imate menstruaciju, praktičnije je, daleko je čistije i bez eventualnih mirisa, za razliku od uložaka.

Tonje Helene Blomseth, najmlađa Norvežanka koja je prepešačila čitavu dužinu Norveške u 16. godini, piše o izazovima koji svakako mogu biti savladani: Ne mogu da podnesem „one dane“ u mesecu zbog toga što naprosto ne mogu da odem na neku akciju. Ali tako je bilo ranije...

Ranije sam se osećala malaksalo i slabo, i nisam znala kako bih se nosila s ovim prirodnim ženskim problemom bez toaleta i umivaonika lako dostupnim pogotovu u to vreme. Dvehiljadejedanaeste godine otišla sam na putovanje koje je trajalo gotovo šest meseci, te nisam imala izbora nego da se suočim sa „Tetkom iz Crvenke“ jednom mesečno. Ovo su moji saveti!

Antibakterijske vlažne maramice za intimnu negu Kad nema vode

Antibakterijske vlažne maramice za intimnu negu su prosto idealna stvar! Nekada ćete se naći negde gde duže vreme nećete imati tekuću vodu, što će dosta uticati na vaše raspoloženje i želju da se makar malo osećate čistije i svežije. Preporučuju se maramice bez dodatnih parfema. (Morate voditi računa da su namenjene isključivo za intimnu higijenu jer je pH (kiselost) ovog tipa maramica prilagođena intimnoj nezi. Narušavanjem kiselosti može doći do razmnožavanja

Antibakterijske vlažne maramice Kad nema sapuna...

Retko se bavim time da spakujem sa sobom i sapun kada idem na putovanje, ali često bi bilo totalno u redu oprati ruke sa nečim što nije samo voda ili sneg. Tada su antibakterijske vlažne maramice pravi spas, malo parče maramica dezinfikuje obe ruke bilo kada i bilo gde, bez potrebe da sa sobom nosite bilo šta drugo. Pametnije je biti na sigurnoj strani kada su u pitanju bakterije i druge klice na koje nailazite u toku putovanja.

„Zipper“ kesa Higijenski otpad

Kada ste na kampovanju na nekoj udaljenoj stazi tada imate dosta otpada koji trebate da nosite sa sobom. Ovo se takođe odnosi i na higijenski otpad i tampone. Sa sobom trebate da ponesete toalet papir sa kojim možete da umotate korišćene artikle i koje potom možete da odložite u „Zipper“ kesu koja se zatvara hermetički, što omogućava da vam se otpad eventualno ne raspe i ne dođe u dodir sa drugim stvarima koje nosite sa sobom, pritom svojim zatvaranjem ove kese zadržavaju i mirise. Jednostavne su kako za otvaranje tako i zatvaranje. Lično ne volim da nosim plastične kese za tu namenu, zato što mogu da se odvežu i lako mogu da se probuše to jest pocepaju u toku korišćenja.

Izvor: norveški portal **UT.NO** objavljeno 15. 03. 2013.
Tekst piše: **Tonje Helene Blomseth**
Prevela sa norveškog: **Gordana Knežević**

patogenih bakterija ili pojave gljivica te i do infekcija. Maramice možete koristiti i u zimskim uslovima, tako što ćete ih držati unutar vaše vreće za spavanje u toku noći da se ne bi zaledile. Ja obično stavim nekoliko vlažnih maramica u običnu kesicu za kuhinjsku upotrebu, koju nosim pored tela kada pešačim u toku dana, tako da uvek imam na raspolaganju nekoliko komada koje nisu zaledene.

Dodatni donji veš Izbegnite peh

Može se dogoditi da vam nije važno koliko pari donjeg rublja nosite zato što idete samo na vikend, ili brojite svaki gram svog ranca ukoliko se nalazite na nekoj ekspediciji. Svakako, mudra investicija, biće da ponesete sa sobom dodatni komad ili dva veša, ukoliko očekujete menstruaciju. Nikad ne znate, iznenađenja se dešavaju, i nije ni malo ugodno hodati sa zgrušanom krvlju na vešu ostatak puta.

Kontraceptivne pilule Doskočite prirodi

Kada planirate putovanje nije loše razmisliti o ideji korišćenja kontraceptivnih to jest pilula za odlaganje menstruacije. Pomoću kontraceptivnih pilula moćićete da produžite vaš mesečni ciklus čak i par meseci, i budete potpuno bezbrižni kada su u pitanju iščekivanja „onih dana“. Na ozbiljnim ekspedicijama ili dužim putovanjima zapravo može biti dosta lakše da upotrebište ovaj metod, pošto menstruacija predstavlja dodatni napor za vaše telo i glavu, jer neko u tom periodu ima problema sa jakim glavoboljama i jakim bolovima u stomaku. U tom slučaju ćete se bolje fokusirati na fizičke zadatke i napore koje imate pred sobom svakoga dana. Postoje i posebne pilule koje služe samo za odlaganje menstruacije koje morate dobiti na recept od strane vašeg ginekologa. Ovim pilulama ćete odložiti menstruaciju koliko god vam je potrebno, bez obaveze da nakon toga koristite kontraceptivne pilule mesečno. Menstruacioni ciklus će se nastaviti normalno par dana nakon što prestanete sa upotrebom pilula. Upotrebu pilula nemojte shvatiti kao uobičajeni savet, već to može biti rešenje za one koji apsolutno ne žele da imaju menstruaciju u toku putovanja jer im predstavljaju veliko opterećenje. Uvek se prethodno konsultujte sa vašim ginekologom pre upotrebe bilo kojih pilula za ovu namenu.

Marketing i oglašavanje

Ukoliko želite da vaši proizvodi budu testirani i predstavljeni u rubrici Market, prijavite se na e-mail adresu: magazin@mojaplaneta.net Uslove oglašavanja pogledajte na linku: mojaplaneta.net/marketing

Čudesna Bugarska 4/5

Balkan planina

Tekstovi i fotografije Aleksandra Damjanovića i Nade Damjanović otvaraju nam prozor u svet!

Uspón na Botev najviši vrh Balkan planine - to je lepota koju treba videti...

Sotine naših planinara tokom cele godine hrle na bugarske planinske vrhove. Najčešće im je jedini cilj da se popnu na najviši vrh Balkanskog poluostrva, Musalu visoku 2.925 metara. Pored ovog vrha često su interesantni Vitoša i Maljovica, a ponekad i Pirin sa vrhom Vihren. I to je skoro sve što privlači naše planinare u Bugarsku.

Međutim, Bugarska, sem Rile i Pirina ima još mnogo što šta da pokaže i ponudi. Jedna od lepota je i Stara

planina koju Bugari najčešće nazivaju - Balkan planina. To je planina koja je svoje ime podarila celom Balkanskom poluostrvu! Pruža se pravcem zapad - istok kao kičma skoro kroz sredinu Bugarske, deleći je na dva dela, severni i južni. Završava se niskim pobrdem na obalama Crnog mora.

Planinski masiv počinje nešto južnije od Zaječara i čini granicu između Srbije i Bugarske. Pre nego što greben planine skrene na istok u Bugarsku, doseže visinu od 2.169 metara na vrhu Midžor. To je ujedno i najviši vrh Srbije.

Planinski lanac Balkana je veoma dug sa više prevoja visokih od 1.000 do 1.500 metara.

Dužina planine kroz Bugarsku je 555 km, a širina je od 25 do 30 km. Deli se na tri dela: Zapadni, Srednji i Istočni Balkan. Najveću visinu dostiže u središnjem delu planine na vrhu Botev visokom 2.376 metara. Balkan ima preko deset vrhova viših od 2.000 metara!

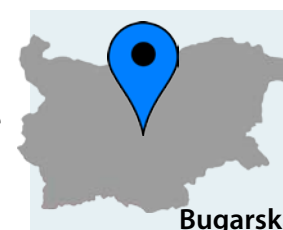
Planinari „Železničara“ iz Novog Sada krenuli su ka vrhu Botev. Uspón je počeo iznad grada Kalofera, rodnog mesta pesnika Hriste Boteva, od vikend naselja, sa visine 750 m i šest kilometara od Kalofera u osam časova ujutro.

Krenulo se sa obale reke Tundže, koja je ovde tek oveci potok, a inače protiče središnjim delom Bugarske, da bi se ulila u reku Maricu kod grada Jedrena u Turskoj.

Odmah iznad reke Tundže počinje obeležena žutom markacijom staza kroz šumu. Strmi uspon vodi kroz

SMEŠTAJ U OVOM DELU BUGARSKJE POTRAŽITE PUTEM INTERNET STRANICE: WWW.USTRA-TOUR.COM

Bugarska

Šta još možete da radite?

Pored planinarenja, u ovoj regiji možete uživati u različitim aktivnostima, a pre svega poseti etnosela i kulturno-istorijskim znamenitostima...

Pošto je ova planina pozicionirana u centralnoj Bugarskoj, iskoristite priliku da, pored uživanja u zadivljujućoj prirodi Nacionalnog parka „Botev“, posetite i obližnje znamenitosti...

Sedlo Šipka je prirodna granica između Stare Zagore i provincije Gabrovo i pripada Nacionalnom parku „Bulgarka“. Nedaleko odatle nalazi se istoimeno selo sa velelepnom Crkvom Hristovog rođenja. Ovo je ujedno i poprište više bitaka u Rusko-turskom ratu (1877-78).

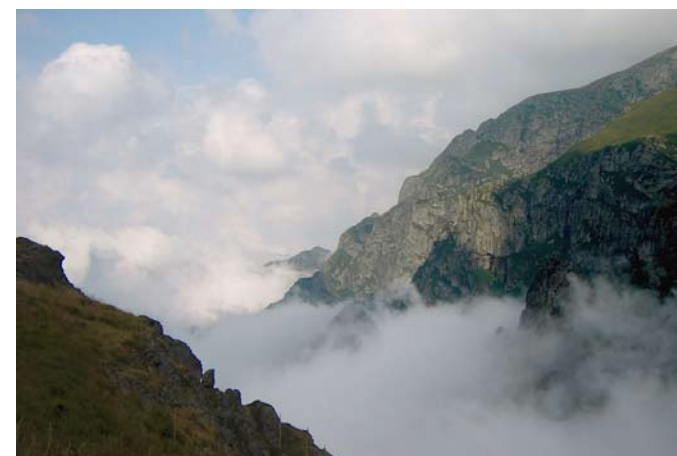
Veliko Tarnovo (Veliko Trnovo) ili „Grad careva“ prelepi je grad na meandrima reke Jantra. Ovde se nalaze očuvana antička i srednjevekovna utvrđenja, kao i broj ni primeri balkanske arhitekture. Gradom dominira spomenik bugarskim carevima iz loze Asena. Obavezno posetite ovaj grad!

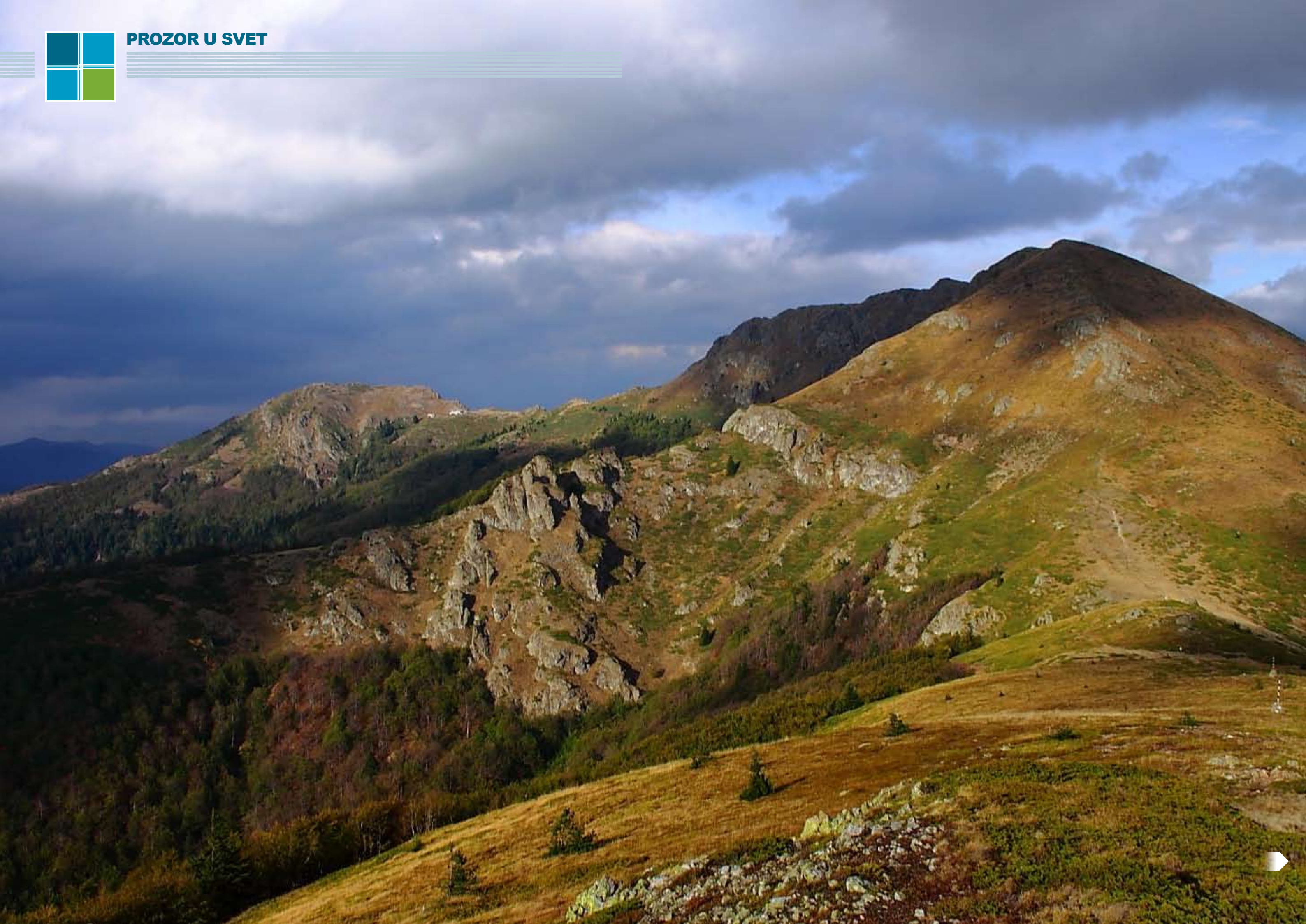
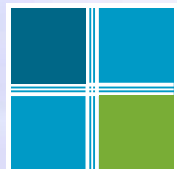
Kalofer je rodni grad bugarskog revolucionara i pesnika Hrista Boteva. Poznat je po spomenicima oslobođenja od Turaka i čipkama zadivljujuće izrade, a ukoliko budete u prilici, posetite ga na Bogojavljenje. Tada muškarci uz muziku gajdi igraju kolo u ledom okovanoj reci.

Tek od ovoga mesta nastaje pravi uspon. Sporo se odmiče uzbrdo. Posle strme livade ulazi se u bukovu šumu. (Planina Balkan je najveće stanište bukovih šuma

u Evropi!) Izlazi se na prvi, pa drugi i treći vrh. Strmo je i naporno. Nikako stići na glavni greben. Ali vidici su toliko lepi da nam ni znoj koji obilato curi, a i nedostatak vode ne umanjuju lepotu koja nam je pred očima. Dolazi se do omanje zidane, dosta zapuštene, zgrade-bivaka, koja može da posluži za nužni smeštaj. Izlazi se na poljski put koji od Kalofera sa bezbroj krivina vodi na vrh do meteorološke stanice. Taj put do vrha dug je, neverovatnih, 44 km, sa usponom od blizu dva kilometra! Dovde je od raskršća trebalo još dva sata napornog hoda. Visina

je oko 2.000 metara. Nastavlja se putem ka vrhu. Pored antena na vrhu vide se i zgrade. Sve je pred očima blizu, ali doći do vrha je sve teže i teže, jer je uspon prepolovio snage, a strmina je samo za nijansu blaža. Najzad se stiže do vrha Botev. To je najviši vrh cele planine 2.376 m visok. Tu su i zgrade koje se odozdo skoro nisu videle. Zaposleni u meteorološkoj stanici su ljubazni, nude okrepljenje- čaj.

Presabiramo se. Sada je prošlo 15 časova. Uspon je trajao preko sedam časova. Visinska razlika od polaska do vrha je skoro 1.700 metara!

Na vrhu se ne zadržavamo dugo. Slikamo se. Zadovoljni smo. Svesni smo da nas čeka još dugi put do doma - do Raja. Zbog žurbe, a i umora, ne udarismo pečat najvišeg vrha planine Balkan. Počinje povratak. Ide se istim putem nizbrdo. Iako očekujemo brz silazak, on se ipak, odužio. Razlog je najpre umor, a zatim dosta jaka strmina. Još pre spuštanja do raskrsnice gde se desno skreće ka domu - hiži Raj, hvata nas mrak. Srećom, pravi planinari, uvek sa sobom nose ne samo kišne kabanice, već i baterije. Vreme je 19 časova.

Skrenuvši desno plavom markacijom ka domu, ne ide se više po strmini, već putem po valovitoj livadi. Nažalost, ovaj relativno ravan i širok deo puta nije bio dug. Uskoro se stiglo do kraja puta, a odatle se nastavljala uzana konjska staza kroz šumu. Ovde je nastao problem kako u mraku pronaći stazu koja vodi u šumu. Hoda se čas uzbrdo, čas nizbrdo. Stiže se do potoka koji se bučno stropostava preko kamenja. Ožedneli i umorni pijemo ogromne količine vode iz potoka. Prelazi se lepo napravljeni drveni most preko potoka.

Dalje se stiže do ozidane česme sa klupama za odmor. Staza stalno ide kroz šumu, čas se dižući, čas se spuštajući. Vreme neumitno teče. Dom nikako da se pojavi. Prolazi se pored još jedne česme. Prelazi se manje lepim mostom još jedan potok, a doma nema nikako. Prešavši i drugi mostić na potoku staza počinje serpentinama da se diže. Noge su sve teže, a usponu nikada kraja. Izlazi se iz šume na proplanak. Tu je putokazna tabla sa malom nadstrešnicom, a tu su i dve klupe za odmor. Sedamo na klupe. Gledamo na sat. Skoro je 23 časa. Sa manjim pauzama i odmorima hodamo 15

sati! Ustajemo umorni, obnevideli, kad neko povika: „Svetlo!”

I zaista, nedaleko na livadi, videla su se dva svetla. Odjednom, dobivši snagu požurismo ka svetlu. Posle samo nekoliko stotina metara bili smo pred domom. U domu nas domaćin Pera čeka sa čajem, rakijom i toplom supom. Oh, kakva sreća i kakva blagodat! Ubrzo odosmo na zasluženi počinak. San je nastupio gotovo za tren.

Ujutro se budimo odmorni i zadovoljni. Dom, ili kako Bugari kažu hiža, zove se „Raj”. (Mislimo da joj to ime sa pravom pripada, jer je na božanskom mestu ispod samog vrha Botev pod vertikalnim liticama, a na visini od 1.450 metara) Zgrada je još iz 1938. godine, a dograđivana je više puta, tako da sada ima dva sprata i može da primi oko 150 planinara.

Opraštamo se od domaćina i krećemo istim putem kojim smo išli noćas. Sada tek uočavamo koliko je to lep predeo. Do izlaska iz te „rajske” doline, kroz bukovu šumu u izvorišnoj čelenci Bele reke, pored izvora i potoka koji se kaskadama spuštaju treba nam preko dva sata hoda.

Po izlasku na valovite livade ide se blago nizbrdo, a posle nešto strmije sve do reke Tundže i naše polazne tačke. Od izlaska iz doline i ulaska u bukovu šumu do Tundže treba još oko jedan i po sat lepe, ugodne i relativno lake šetnje.

U šali konstatujemo: da bi čovek došao u božanski raj potrebno mu je mnogo truda. Zato i dolazak u ovaj zaista rajski predeo zahteva dosta napora i umora, ali doživljena rajska lepota u „Raju” to sve nadoknađuje.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ

Dlakava i lepljiva

Naučite da prepoznate, uberete i upotrebite samoniklo jestivo i lekovito bilje, upoznajte raskoš sveta šumskih pečurki... U ovom broju upoznajte biljku **lepljiva broćika**...

Lepljiva broćika, prilepača ili krpiguz (*Galium aparine*) jednogodišnja je, do preko jednog metra visoka biljka penjačica, sa četvrtastom pleglom ili ustajućom stabljikom i uskim duguljastim listićima raspoređenim oko pršljenastog čvora. Na sebi ima kukasto savijene dlačice kojima se lepi (pričvršćuje) za svaku podlogu. Stabljika se teško kida, jer u sredini ima veoma žilavi končić (crevce), pa se pri kidanju spoljni deo stabljike lako prekine, a unutrašnji se i po nekoliko centimetara izvuče pre kidanja. Iz pršljenova izrastaju duge drščice na kojima se, od maja do oktobra, razvijaju beli ili zelenkastobeli cvetovi, posle kojih se formiraju sitni okrugli plodovi, koji se, pri dodiru, u mnoštvu lepe za odeću (otuda nazivi prilepača i krpiguz).

UPOTREBA U ISHRANI

Prilepača se pokazala kao veoma korisna i upotrebljiva u ishrani. Mlade (kratko isečene) izdanke i listove koristimo kao mešano povrće za salate, supe, čorbe, mešana variva, te kao sveže iscedeni sok. Mleveno zrelo (prženo)

seme odlična je zamena za kafu. U programu „SREMUŠ“ prilepaču predstavljamo kao neutralnu biljku, jer u njoj nema supstanci sa negativnim svojstvima. Tako definisanu koristimo je kao jednu od osnova biljnih mešavina. Podsećam, kao neutralna biljka (naša podela), može nesmetano da se koristi i samostalno.

UPOTREBA U LEČENJU

Kao lekovitu biljku drevna i narodna medicina prilepaču preporučuju kod žutice, zloćudnih izraslina (obloge spolja ili kao sok), protiv gušavosti, debljine, kataru želuca i creva, za suzbijanje svih oštećenja kože (obloge spolja - sveži sok).

IZ DREVNE I NARODNE MEDICINE

Za suzbijanje svih vrsta oštećenja kože:

- Sveže iscedeni sok, dnevno više puta, nakapati na obolelo mesto i sačekati da se prosuši.
  - Pre ponovnog nanošenja obolelo mesto obavezno očistiti krpom navlaženom jakim rakijom ili vinskim sirćetom.
  - Posle svakog čišćenja, upotrebljenu krpu obavezno spaliti. Ovako se može lečiti čak i osip poput gube.
  - Sok isceden od sveže ubrane biljke, pomešan sa maslacem, daje mast protiv svih kožnih bolesti. Mast se mora nanositi svaka tri sata, a krpa kojom se prekriva obolelo mesto mora se odmah spaliti.
- Ove informacije i saveti su edukativne prirode i nisu namenjeni dijagnostikovanju, lečenju ili prevenciji bolesti.**

Radenko Lazić

VIŠE INFORMACIJA O KONCEPTU ISHRANA IZ PRIRODE „SREMUŠ“ MOŽETE PRONAĆI NA: WWW.SREMUS.ORG

REKLI SU O SREMUŠU

NI JEDNA BILJKA NA ZEMLJI NIJE TAKO DELOTVORNA ZA ČIŠĆENJE ŽELUCA, CREVA I KRVI KAO DIVLJI LUK

JOŠ PO NEŠTO O NJOJ

Kod unutrašnjih ili spoljnih zloćudnih izraslina uzimati čajni oparak ili sveže iscedeni sok. Protiv bolesne debljine upotrebljavati sveži sok, kao napitak, a protiv gušavosti, kao napitak ili oblogu.

Za lečenje upale jezika treba u ustima duže držati čajni oparak i njime ispirati usta.

Čaj od broćike preporučuje se kao sredstvo protiv kataru želuca i creva, kod vodene bolesti, bolesnog zadržavanja mokraće, bolnog mokrenja, natečenih žlezda, kamenca...

Narodna medicina mnogo hvali sveže isceden sok od broćike, razređen sa malo vode.

Ako se pokažu prvi znaci padavice, treba bolesnome ulivati jednu do dve šolje čaja od broćike.

Plodovi broćike, još od davnina, korišćeni su kao sirište za proizvodnju sireva.

Lepljiva broćika upotrebljavana je kao lekovita biljka još u Starom veku, a u 15. veku hvaljeno je njeno svojstvo polaganog rastapanja.

STANIŠTA: Broćika je veoma rasprostranjena biljka. Raste u mnoštvu na livadama, kraj puteva, na zapuštenim ruderalnim mestima.

BERE SE: Beru se nadzemni mladi (zeleni) izdanci i zrelo seme. U jesen se podmlađuje. Suši se u hladu na promaji. Zbog žilavosti srednjeg končića, pre sušenja, biljku treba iseći na kratke komade (oko 0,5 cm) ili je suhu dobro usitniti. U suprotnom će, pri kuvanju, končić ostati čitav i žilav, što će umanjiti valjanost i ostalih biljaka iz upotrebljene mešavine.

SADRŽI: Broćika je bogata mineralima, sadrži organske kiseline, crvenu boju, glikozide, saponine...

OPREZ: Broćika se lako raspoznaje, a ni jedna slična njoj ne hvata se za odeću kao ona. Zbog toga, nije neophodan poseban oprez. Treba je samo dobro upoznati, naravno prvo uz stručnjaka. ■

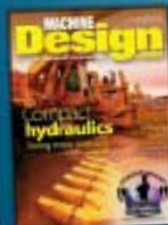
Kombi prevoz putnika

mob: + 381 63 210 983

email: info@aleksandartijanec.rs

 Broj 2
01.11.2010.

 Broj 5
18.03.2010.

 Broj 2009/102
02.11.2009.

 Broj 96
01.03.2010.

 Broj 33
01.12.2009.

 Broj 2
01.03.2010.

POGLEDAJ

POGLEDAJ

Novinarnica – sve novine na jednom mestu

ČITAJTE NAŠE NAJNOVIJE IZDANJE NA SAJTU WWW.NOVINARNICA.NET

Nova izdanja časopisa „Moja planeta” od sada će moći da se čitaju i putem internet portala www.novinarnica.net. Saradnjom sa portalom Novinarnica, na kome se nalazi sva dnevna štampa, kao i razni nedeljnici, časopisi iz Srbije i regiona, želeli smo da unapredimo odnos prema našim čitaocima i da im omogućimo da čitaju naše novine bilo kad i bilo gde, tako što će putem kratke procedure, otvaranja naloga biti u mogućnosti ne samo da čitaju, već i da čuvaju i prave sopstvenu arhivu interesantnih tekstova na internet stranici Novinarnice.

Novinarnica predstavlja prodaju ili besplatno čitanje novina u elektronskom formatu, u zavisnosti od vrste izdanja, ne gubeći na originalnosti, zadržavajući isti izgled, kao i sadržaj. Na ovaj način izašlo se u susret potrebama savremenog načina života koje nameće brz protok informacija, ali u isto vreme zadržao se kvalitet, koji štampani mediji nude čitaocima, u odnosu na kratke vesti i sadržaje koje nude razni internet portali informativnog karaktera.

Novinarnica je prvi i jedini portal ovog tipa u Srbiji koji ima za cilj da na jednom mestu korisnicima

interneta omogući pristup i čitanje svih štampanih medija koji se izdaju u Srbiji iz različitih oblasti, kako nacionalnog, tako i lokalnog karaktera. Ako želite da saznate, kakva je situacija u vašem rodnom gradu, da li je pametno ulagati u nekretnine, gde kupiti venčanicu i kako organizovati venčanje, kakva je aktuelna politička situacija u zemlji, nešto više o muzici, fotografiji, umetnosti, koja je najpopularnija dijeta ove sezone, šta rade poznate ličnosti, kako opremiti stan i tako dalje, sve to može se naći na jednom mestu, u izdanjima dostupnim na portalu www.novinarnica.net. Novinarnica pokriva 90% štampanih medija u Srbiji, najrazličitijih oblasti, dnevne novine, nedeljnice, političke, ekonomske, stručne, lifestyle časopise, itd što čitaocima omogućava brzu pretragu sadržaja i tema koji ih interesuju. Osim ove prednosti, svih novina na jednom mestu, Novinarnica nudi jednostavnu i brzu upotrebu sadržaja sajta, arhivu koja je konstantno na raspolaganju, ali i jeftinija izdanja u odnosu na štampane medije. Ako želite da budete informisani i da budete u toku koristite sajt Novinarnice.